

NORSK ENTOMOLOGISK TIDSSKRIFT

INDHOLD	Side
1. Overlærer A. C. Ullmann med portræt	209
2. Entomologisk litteratur	211
3. Koleopterologisk litteratur vedk. vort lands fauna. Av T. Munster	212
4. Østfolds (<i>Smaalenenes</i>) lepidopterfauna II. Av E. Barca	216
5. Finmarksvidden. En høiarktisk fauna. Bembidion hyperboreaorum, n. sp. (Col. Car.). Av T. Munster. Résumé en franç.	235
6. <i>Notiophilus</i> Duméril (Col.). Yderligere bemerkninger. Av T. Munster	239
7. <i>Insecta ex Sibiria meridionali et Mongolia.</i> A. VI. <i>Coccinellidae</i> . Rés. en franç. Av T. Munster	241
8. <i>Dyschirius</i> Bonelli (Col.). De norske arter. Rés. en franz. Av T. Munster	244
9. Nye fund og findesteder. A. <i>Lepidoptera</i> ved K. Haanshus	251
B. <i>Coleoptera</i> ved T. Munster	254

1923

BIND I ♦ HEFTE 5

Utgitt med statsbidrag og bidrag fra Nansenfondet

KRISTIANIA 1923 :: A.W. BRØGGERS BOKTRYKKERI A/S

NORSK ENTOMOLOGISK TIDSSKRIFT

vil se sin hovedopgave i at fremme det entomologiske studium i vort land, saavel videnskabelig som praktisk, og danne et bindeled mellem de herfor interesserte.

Den av foreningen valgte redaktionskomite er bergmester *T. Munster*, dr. *Haanshus* og konservator *Natvig*, samtlige i Kristiania.

Originalarbeider og notiser av entomologisk indhold mottages med taknemmelighet. Enhver forfatter er selv ansvarlig for sine meddelelser. — Alle bidrag indsendes til *Bergmester Munster*, Hansteensgt. 22, Kristiania.

NORSK ENTOMOLOGISK FORENING

optar alle interesserte som medlemmer. Kontingenten er for tiden kr. 8.00 pr. aar.

Foreningens styre er: Bergmester *Munster*, Kristiania, dr. *Lysholm*, Trondhjem og statsentomolog *Schøyen*, Kristiania.

Alle medlemmer erholder Tidsskriftet gratis tilsendt. For ikke-medlemmer og i bokhandel er abonnementsprisen kr. 10.00 pr. aar.

Proviantér

ved ekskursioner

bos

Jensen & Co.

Overlærer A. C. Ullmann.

Vor forening har mistet sin nestor, idet »gamle« Ullmann er gåt bort. Vi hadde jo slet ikke ventet det endnu, om vi end vidste, at han ikke var så bra i det senere, og vi sjeldnere så ham i vore møter; han var i så meget så livsfrisk, at vi vanskelig kunde tænke, at han var færdig. Liketil ifjor vinter, 1921—22, deltok han med iver i vore sammenkomster og mottok gjerne besøk; han var med os på vore ekskursjoner liketil i mai 1921, da han var med os på Tofteholmen, som altid den livlig interesserte deltager. Hvor han var lykkelig på en slik tur — når han fandt en eller anden forekomst, som særlig interesserte ham, da hverken hørte eller så han, og vi kunde derfor av og til miste ham, så vi måtte søke efter ham, når det var på tide at

vende hjem — og under vor frokost ute i feltet eller ved middagen efter hjemkomsten var han ikke den mindst livlige, han gav tilbedste anekdoter og historier og kom med mange livlige indfald. Det at han hørte dårlig — ja vist var det kjedelig — men humøret led ikke under det; han så på det som på alt andet med det samme sunde blik. Vi har meget at takke ham for, netop denne praktiske livsvisdom, som satte enhver ting på dens plads.

Han elskede at færdes ute og koncentrerte allerede som skolegut sine interesser om insekterne; men det var egentlig først, da han kom til Kragerø, at han fik tid til at sysle noget mere med dem, og her nedlagde han et godt arbeide på undersøkelsen av omegnens rike koleopterfauna; han fortsatte også hermed, da han kom til Kristianssand, og endnu mer, da han hadde tat sin avsked og flyttet til Kristiania; det er ikke få »n. f. f.« han har beriket vor fauna med. Han har skrevet en del notitser i det svenske og det danske entomologiske tidsskrift og forærede både til Kragerø og Kristianssands skoler samlinger av væsentlig norske koleoptera på ca. et par tusend arter; han efterlater sig ved sin død en samling på 2500 à 3000 arter, væsentlig utbytte av de senere års arbeide.

Axel Conradin Ullmann var født 4. juni 1840 i Kristiania og vokste op der. Hans far, kgl. fuldm. A. Ullmann har vistnok hat zoologiske interesser, som nedarvedes til sønnen; men interessen for skolegjerningen var vistnok arv fra moren, den kjendte for få år siden, i en alder av næsten 100 år, avdøde fru Vilhelmine U. f. Dunker, som i sin tid hadde skole i Kristiania. Han tok artium i 1859 og var i nogle år huslærer på Næs Jernverk hos N. B. Aall, som selv en mand med zoologiske interesser vistnok har virket ansporende på ham i denne retning. I studietiden var han senere lærer ved forskjellige skoler i Kristiania og tok sin filologiske embedseksamen i 1868. Han blev straks ansat som lærer ved Fredriksstad Latin- og Realskole og i 1873 bestyrer av den kommunale middelskole i Kragerø. I 1896 blev han overlærer ved Kristianssands Kathedralskole, og virkede her (i året 1908—09 som konst. rektor) til han i 1913 tok avsked og flyttede til Kristiania.

T. M.

Entomologisk litteratur.

Entomologisk Tidsskrift LXIII, utgit av Entomologiska föreningen i Stockholm, 1922,

indeholder artikler av *systematisk, faunistisk og zoogeografisk* indhold om

Hemiptera av O. Lundblad,

Coleoptera av G. Falkenström, 3 avhandlinger,

Lepidoptera av Emil Barca, J. A. Z. Brundin og F. Bryk,

Diptera av O. Ringdahl, 3 avhandlinger

av *biologisk* indhold av N. A. Kemner om *Cerambycider* (Col.),

Sesiider (Lep.) og *Termitoxenier* (Dipt.)

desuten mindre meddelelser og notiser, litteratur og forenings-
efterretninger.

Entomologiske Meddelelser utgit av dansk »Entomologisk Forening«, er utkommet i 1922 med to hefter, B. XIV. 1. og B. XV. 2.

Det første indeholder artikler av *systematisk* indhold om

Hemiptera av A. C. Jensen-Haarup,

Diptera av E. Bergroth,

av *biologisk* indhold av R. Spårck om *Diptera*,

desuten mindre meddelelser og dansk entomologisk litteratur.

Det andet indeholder fortsættelsen av Kai L. Henriksens: Oversigt over Dansk Entomologis Historie.

Notulae entomologicae, utgit av entomologiska foreningen i Helsingfors, er utkommet med vol. II, 4 hefter,

indeholdende artikler av *systematisk, faunistisk og zoogeografisk* indhold om

Hemiptera av E. Bergroth, Håk. Lindberg,

Coleoptera av W. Hellén, R. Krogerus, A. Zimmermann,

Lepidoptera av E. Löfquist

Diptera av I. Forsius, R. Frey, K. M. Levander, J. R. Mallock,

av *biologisk* indhold av R. Krogerus, K. Metsävainio,

desuten mindre meddelelser, litteratur og forenings-
efterretninger.

Til redaktionen indsendte bøger:

»**Danmarks Fauna**, illustrerede haandbøger over den danske dyreverden med statsunderstøttelse udgivne af Dansk naturhistorisk forening«. H. 26, *Biller* V, aadselbiller, stumpbiller m. m. av Victor Hansen, larverne ved Kai Henriksen; med 119 avbildninger. København 1922, G. E. C. Gads forlag. Foreliggende hefte omfatter samtlige *Staphylinoidea* undtagen familien *Staphylinidae*, som allerede tidligere foreligger i dansk bearbejdelse av Joh. P. Johansen, 1914, men som utgit paa Carlsberg-fondets bekostning ikke hører til denne serie. Det omfatter saaledes familierne: *Pselaphidae*, *Clavigeridae*, *Scydmaenidae*, *Silphidae*, *Liodidae*, *Clambidae*, *Leptinidae*, *Corylophidae*, *Sphaeriidae*, *Trichopterygidae*, *Scaphidiidae* og *Histeridae*. Forf. gir først en kort oversikt over koleopternes system og senere bestemmelsestabeller over familier, slekter og arter med ganske fyldig, kort karakteristik av hver enkelt familie, slekt og art og ledsaget av klare gode illustrationer. Heftet omhandler kun arter, som er fundet i Danmark, og nogen faa, som kunde ventes der, og kan anbefales som en meget god haandbok til bestem-

melsen av vor faunas sydligere elementer, de arktiske er selvfølgelig ikke medtat. Henriksens larveoversikt forholder heftets værdi i betydelig grad.

Hvor forfatteren en sjelden gang kommer ind paa arternes utbredelse, viser det sig her som saa ofte ellers, at kjendskapen til Norges fauna endnu staar paa det samme standpunkt som i 1896, da Grill utga sin fortegnelse over Fennoscandia's koleoptera; alt hvad der senere er fremkommet hos os, synes forfatterne i de andre skandinaviske lande fuldstændig ukjendt. Selvfølgelig skyldes dette for en stor del, at vi her i landet hittil har manglet et entomologisk tidsskrift, hvori de arbejder, som fremkommer, væsentlig kunde findes. Efterat vort tidsskrift har begyndt sin tilværelse, falder jo den grund imidlertid bort, og forholdene vil vel derved efter hvert bli bedre.

•*Nomenclator Coleopterologicus*, eine etymologische Erklärung sämtlicher Gattungs- und Arten der Käfer der deutschen Fauna sowie der angrenzenden Gebiete«. 2 oplag. Utgit av Sigm. Schenckling i forbindelse med professor dr. R. Schmidt. Jena, Gustav Fischers's forlag. 1922.

Anbefales som en nyttig bok til forklaring av betydning av navnene for de mange, som ikke kjender de gamle sprog. Synes gjennemgaaende at gi riktige forklaringer, men vi har dog efter stikprøver, vi har gjort, fundet rene misforstaaelser f. eks.: *fucicola*, som er brukt som navn for flere arter, som lever i tang, er forklaret som kommende av fucus (drone, hanbi) og derfor git betydning av »levende hos bier«, mens den rette forklaring er »levende i eller under tang (fucus)« — andre ord er uten forklaring, som f. eks.: *Falesiae*, efter den franske by Falaise i Calvados (Falesia, Sachs encycl. Handwörterbuch der franz.- deutsch. Sprache) — *Peisonis* av »lacus Peisonis«, sø i Ungarn (Neusiedler-See er ment) — *Pasubianus* efter M. Pasubio i S. Tirol o. s. v.

Koleopterologisk litteratur vedkommende vort lands fauna.

Av T. Munster.

I anledning av foranstaaende avhandling om *Quediini* har jeg utarbeidet en fortegnelse over det væsentlige av koleopterologisk litteratur, som omhandler vort land og dets fauna. Formodentlig vil der findes en del mere av ældre saker og i utenlandske tidsskrifter, men det nyere norske tror jeg er noksaa fuldstændig.

BENICK, L. »Über nord-palaearkt. Steninen — — — — Helsingfors (Col., Staph.)« Medd. af Soc. Fauna et Flora Fenn. 46. 1919—20. H. fors. 1921.

BERNHAEUER, M. har i følgende arbeider dels beskrevet nye norske arter, dels git opplysninger om forekomst hos os

•Neue Staphyliniden aus Europa« VII, VIII og IX i Verh. zool. bot. Ges. Wien, L. 1900,

•Beitrag z. Staphylinidenfauna des palaearkt. Geb.« i Münch. Kol. Zeitsch. I. 55. 1902.

•Die Staphyliniden der pal. Fauna« Verh. zool. bot. Ges. Wien. LI og LII, 1901 og 1902.

BORN, P. har i Soc. entom. XIII. s. 74 beskrevet *Carabus catenulatus Wockei*.

CHAMPION, G. C. Notes on Coleopt. and Lep. of Norway, Ent. Month. Mag. 1890, s. 72.

Col. collected in Finmark sammesteds 1899.

- COLLETT, ROB. Zool.-bot. Observ. fra Hvaløerne. Nyt Mag. f. Naturv. XV. s. 1. Kr.ania 1868.
- ERICSON, ISAAC B. »För Skandinavien nya Coleoptera«, Ent. Tidsskr. XX. s. 281.
- FLEISCHER, DR.; BRÜNN. »Eine neue Var. des *Colon Delarouzei* Tourn.«
Nyt Mag. f. Naturvid. XLIX 1911, s. 301. Kr.ania 1911.
- FRISENDAHL, AXEL. Col. Notiser. Ent. Tidsskr. XL. s. 49. Stockh. 1919.
- GANGLBAUER, L. Die Käfer Mitteleuropas's III og IV. 1. Wien. 1899 og 1904.
- GRILL, CLAES. Catalogus Coleopt. Scandinaviae, Daniae et Fenniae, Stekh. 1896.
- GYLLENHAL, L. Insecta Suecica indeholder meget litet om norske Col.
- HANSEN, H. K. Col. i F. halds omegn, N. ent. Tidss. B. 1, s. 204, Kr.ania 1922.
- HELLISEN, TOR »Bidrag til Kundskaben om Norges Koleopterfauna« I—VII.
Stavanger museums Aarsberetning, 1890. 91, 92, 93, 94, 98, 99.
Fortegnelse over Col. — — — fundne paa Jæderen i 1890. Stav. mus. aarsb. 1890.
Fort. ov. Col. — — — fundne paa Jæderen i 1891. Stav. mus. aarsb. 1891.
Fort. ov. Col. — — — fundne i Ryfylke, 1892. Stav. mus. aarsb. 1892.
Fort. ov. Col. — — — paa Jæderen og i Ryfylke i 1892—93. Stav. mus. aarsb. 1893.
- Om en f. d. skand. halvø ny snudebille, *Liosoma deflexum* Pz. Stav. mus. aarsb. 1897.
- Fort. ov. Col. — — — fundne paa Jæderen og i Ryfylke. Stav. mus. aarsb. 1897.
- Fort. ov. Col. — — — paa Jæderen og i Ryfylke. Stav. mus. aarsb. 1905.
- Nogle nye norske Col. Stav. mus. aarsb. 1909, 1910, 1911, 1912, 1913.
- »La grupo *Chrysomela sanguinolenta*«, Stav. mus. aarsb. 1911.
- »La norv. spec. — — a la subg. *Spartophila* d. l. genro *Phytodecta*«. Stav. mus. aarsb. 1912.
- »*Gyrinus opacus* Sahlb. kaj *G. marinus* Gyll.« Stav. mus. aarsb. 1912.
- »*Oxyptoda opaca* Grav. und *Oxyptoda borealis* n. sp.«. Stav. mus. aarsb. 1913.
- »Stavanger Amts Coleoptera«. Stav. mus. aarsb. 1914 og 1915.
- HEYDEN, L. v. »Bemerkungen über d. v. Dr. Staudinger u. Dr. Wocke in Finmarken gefundenen Coleopteren. Stett. ent. Zeit. 1866. 250.
- KROGERUS, R. »Zur Kenntnis d. nord. Simplicaria-Arten« Notul. ent., H.-fors. 1921.
- LIE-PETTERSEN, O. »Entomol. bidrag til skjærgaardsfaunaen i det vestl. Norge«. Berg. mus. aarsb. 1904, nr. 11.
- LUZE, G. flere forskjellige avhandlinger i Verh. zool.-bot. Gesells. Wien, B. LI, LIII, LV og LVI om Revision av forskj. Staphylinide-grupper indeholder bemærkninger om arters forekomst hos os, saaledes LI s. 143 og s. 662, LIII s. 103, LV s. 33 og LVI s. 485; LI s. 614 beskrivelse av *Tachinus Münsteri* n. sp.
- LYSHOLM, BJ. Bidrag til kundskaben om Coleopterfaunaen i det Trondhjemske I og II. Kgl. norske Vid. selsk. skr. 1896 og 1899.
- MÄKLIN, FR. W., »Coleoptera insamlade under den Nordenskiöldska expeditionen 1875 etc.«. Kgl. Sv. Vet.-Akad. Handl. XVIII nr. 4, Stekh. 1881.
- MUNSTER, T. G. »Index Coleopterorum Norvegiae I.« Chra. Vid. selsk. forh. 1901, nr. 1, Kr.ania 1901.
- »Die norw. Arten d. Fam. *Byrrhidae* etc.« Verh. d. k. k. zool. bot. Gesellsch. Wien 1902, 87.
- »Nye norske Coleoptera«. Nyt Mag. f. Naturv. B. 41, s. 239. Kr.ania 1903.
- »Neue Staphyliniden von Norwegen«. Medd. fra norsk ent. forening nr. 4. Nyt. Mag. f. Naturv. B. XLIX s. 277. Kr.ania 1911.
- »Bidrag til Norges Coleopterfauna« I Medd. fra norsk ent. for. nr. 5, Nyt Mag. f. Naturv. B. XLIX. s. 285. Kr.ania 1911.
- Nebria brevicollis* og nærstaaende arter«, Forh. v. 16. skand. naturforskermøte 13. juli 1916. Kr.ania 1918.

- »To nye Staphylinider«. Norsk ent. tidsskr. B. I s. 55. Kr.ania 1921.
- »Coleoptera tilh. d. skand. fauna o. s. v.« N. ent. Tidss. B. I, s. 80. Kr.ania 1921.
- »Bidrag til Norges kol. fauna II, Revision av materialet for hr. Embrick Strands koleopt. arbeider« s. steds. s. 87. Kr.ania 1921.
- »*Strophosomus melanogrammus* etc.« Ent. Medd. B. 13, s. 330. K.havn 1921.
- »Tillæg til Norges Koleopterfauna«. N. ent. Tidsskr. B. I, s. 118. Kristiania 1922.
- »*Notiophilus* (Col.) de norske arter« s. steds, s. 138. Kr.ania 1922.
- »Insektiv om vinteren« s. steds s. 144. Kr.ania 1922.
- »Coleoptera i granbarhauger o. s. v.« s. steds s. 152. Kr.ania 1922.
- »Om nogle Haliplider«. (Col.) Vidensk. selsk. skrift. 1922 nr. 9. Kristiania 1922.
- »*Quediini* (Col.) de norske arter« N. ent. Tids. B. I, s. 183, Kr.ania 1923.
- »Bidrag t. kjendsk. om slekten *Atheta* (Col.)« s. steds, s. 205, Kr.ania 1922.
- NATVIG, L. REINHARDT »Coleopterfaunaen i Larvik og omegn«. Medd. fra N. entom. For. nr. 7. N. Mag. f. Naturvid. 1914.
- Nye fund og findesteder, Col., N. Ent. Tidsskr. B. I, s. 60. Kr.ania 1921.
- SAHLBERG, JOHN R. »Synonymiske anmærkninger til nordiska Coleoptera«. Ent. Tidsskr. III. Stockh. 1882.
- SCHNEIDER, G. W. har i Stett. ent. Zeit. 1862 s. 325 git en liste over de av Dr. Staudinger og Dr. Wocke i Finmarken fundne Col.
- SCHNEIDER, H. J. Sparre. »De i S. Bergenshus Amt hidtil observerede Col.« Chra. Vid. Selsk. Forh. 1875.
- »Coleoptera jagtt. ved Tromsø og i nærmeste omegn«. Tromsø Mus. Aarsh. II. 1879.
- »Entom. Undersøg. i Bergenshus Amt«. Chra. Vid. Selsk. Forh. 1879 nr. 2.
- »Nogle zoologiske jagttagelser fra Vardø«. Tr. Mus. Aarsh. 1882.
- »Mindre ent. medd. fra d. arktiske Norge«. Ent. Tidsskr. VI. Stockh. 1885.
- »Nordfugl, en zool. skizze«. Tr. Mus. Aarsh. 1884.
- »Dyrlivet paa vore havskjær — Hillesø — 1887«. Tr. Mus. Aarsh. 1887.
- »Oversigt over d. i. Norges arktiske region hidtil fundne Coleoptera«. Tr. Mus. Aarsh. 1888—89.
- »En entom. udflygt i Tromsø omegn«. Ent. Tidsskr. X. Stockh. 1889, s. 193.
- »St. Hanshaugen, et lepidopt. minde fra Kristiania«. Ent. Tidsskr. XI. Stockh. 1890.
- »Sydvaranger entom. fauna I. Coleoptera«. Tr. Mus. Aarsh. 1893.
- »En entom. udflygt til Bardodalen og Altevand«. Ent. Tidsskr. XVI. 1895.
- »Insektlivet i Jotunheimen«. Tr. Mus. Aarsh. 1896.
- »Insektfaunaen paa Kvaløen (Hammerfest) o. s. v.« Tr. Mus. Aarsh. 1897.
- »Coleoptera og lepidopt. ved Bergen o. s. v.« Berg Mus. Aarb. 1901, nr. 1.
- »Coleoptera indsam. av kand. Embr. Strand i den sydl. del av Nordlands amt samt i Lofoten og Vesteraalen 1899 og 1900«. Kgl. Vid.-Selsk. skrift. 1902 nr. 1. T.hjem 1902.
- »Sydherø, et lidet bidrag — — — entomol. fauna«. Tr. Mus. Aarsh. 1904. Tr. 1906.
- »Maalselvns insektfauna I, Coleoptera«. Tr. Mus. Aarsh. 1907 og 1910. Tr. 1910 og 1912.
- »Hillesø, et litet supplement«. Tr. Mus. Aarsh. 31 og 32. 1908—09.
- SCHØYEN, W. M. »Bidrag til Dovrefjelds og Gudbrandsdalens Insektfauna«. N. Mag. f. Naturvid. B. 24, s. 153.
- »Supplement til H. Siebke's Enumeratio ins. norv., fasc. I og II. Chra. Vid.-selsk. forh. 1879 nr. 3.
- »Coleopterologiske notitser«. Ent. Tidsskr. I. s. 177. Stockh. 1880.
- »Om skadelig Opræden paa bygagrene af den mørke Aadselbille (*Silpha opaca* L.)«. Norsk Landmandsblad.

- Senere findes i hans aarlige beretninger en mængde opgaver over skadelige Coleopteras optræden.
- SIEBKE, H. »Beretning om en i Sommeren 1850 foretagen ent. Reise i endel af Gudbrandsdalen«. N. Mag. f. Naturvid. VII. 253. Kr.ania 1853.
- »Beretning om en i Sommeren 1861 foretagne ent. Reise«. S. steds XII. 105. Kr.ania 1863.
- »Entom. Reise i Romsdals Amt i Sommeren 1864«. S. steds XIV. 377. Kr.ania 1866.
- »Entom. Undersøgelser, foretagne i Sommeren 1865«. S. steds, s. 389. Kr.ania 1866.
- »Entom. Reise i Sommeren 1869, gennem Ringerike, Hallingdal og Valdres«. S. steds XVII. Kr.ania 1870.
- »Bidrag til Norges Insektfauna«. Reise i 1870 i Østerdalen. S. steds XIX. s. 39. Kr.ania 1873.
- »Enum. ins. norv. II, catal. coleopt. continens«. Univ. program, Kr.ania 1875.
- SOMMERFELT, S. C.; »Physisk-oeconomisk Beskrivelse over Saltaldalen«. Kgl. Norske Vid. Selsk. Skr. II (1824—27).
- SPAETH, Fr. »Uebersicht d. palaearkt. Arten d. Gen. *Notiophilus*«. Verh. zool. bot. Gesells. Wien XLIX. 1899.
- STIERLIN, Dr. G. »Beschreibung v. zwei neuen eur. Rüsselkäfern«. Mittheil. d. schweiz. entom. Gesells Bd. 10. 484.
- STORM, V.; har i Kgl. Norske Vid. Selsk. Skr. 1875—76 offentliggjort en fortegnelse over endel i det Trondhjemske fundne Coleoptera.
- STRAND, Embr. »Coleopterologische — — — Untersuchungen in Hallingdal und Lyngør (Norwegen) 1897«. Berichte d. naturw. Ver. in Regensburg. H. VI. 1896—97.
- »*Notiophilus laticollis* Chaud. i Norge? Ent. Tidsskr. XX, s. 292, Stockh. 1899.
- »Fortegnelse over Col. saml. — — — Fredriksstads omegn«. N. Mag. f. Naturvid. XXXVII. 308. Kr.ania 1900.
- »Entomologiske Meddelelser«. Ent. Tidsskr. XXI. s. 30, Stockh. 1900.
- »Om nogle Staphylinider o. s. v.« Archiv f. Math. og Naturv. B. XXII. Nr. 3, Kr.ania 1900.
- »Norske findesteder for Coleoptera«. N. Mag. f. Naturv. XXXIX. s. 327. Kr.ania 1901.
- »For Norges Fauna nye Staphyl. og Apioner«. Ent. Tidsskr. XXII, s. 143, Stockh. 1901.
- »Faunistiske Notiser om Staphyl., Cassid. og Coccinell.« Kgl. Vid.selsk. Skrift. 1901, nr. 7, Thjem 1902.
- »Norske fund av Rhynchophorer«. Chra. Vid.-selsk. forh. 1903, nr. 2. Kr.ania 1903.
- »Mindre Meddelelser vedr. Norges Col. fauna«. Arch. f. Math. og Naturv. B. XXVII. Nr. 3. Kr.ania 1904.
- STROM, H. »Beskrivelse over norske Insekter« i det Trondhj. Selsk. Skrifter III—IV (1765 og 68), det Kjøbenh. Selsk. Skrifter IX—X (1761 og 69) og Kgl. Danske Vid. Selsk. Skr. I—III (1781 og 88).
- THOMSON, C. G. »Skandinaviens Coleoptera, synoptisk bearbetade« og »Opuscula Entomologica« indeh. nogle ganske faa notiser om norske Col.
- THOR, Sig. Norske biller, Excursionsfauna, Kr.ania, Aschehoug & Co. 1894.
- ULLMANN, A. C. »Om nogle skand. arter af Carnivorere«. Ent. Tidsskr. XVII. s. 203. Stockh. 1896.
- »Norske fund av Coleoptera«, sammesteds XX. s. 293. Stockh. 1899.
- »Hannerne af *Strophosomus melanogrammus*«. Ent. Medd. B. 13. s. 163. K.havn 1921.
- WARLOE, H. »Notiser«. Ent. Tidsskr. XX. s. 80, Stockh. 1899.
- ZETTERSTEDT, J. W. *Insecta lapponica*, Lipsiae 1840.

Østfolds (Smaalenenes) lepidopterfauna II.

Av E. Barca.

Som indberetning fra en stipendiereise til innsamling av entomologisk materiale til Bergens Museum sommeren 1908 blev indleveret et litet arbeide, »Smaalenenes Macrolepidopterfauna«, trykt i Bg. Mus. Aarb. 1910. Siden den tid har jeg hat anledning til at studere fylkets lepidopterfauna grundigere og kan nu levere et tillæg til det tidligere arbeide.

I 1910 samlede jeg, væsentlig ved Moss, materiale til biologiske grupper for Bergens Museum og fik samtidig adskillig systematisk materiale. I 1915 fik jeg stipendium fra Universitetet til entomologiske innsamlinger i Smaalenene; men der var ikke en eneste godveirsdag hele sommeren, saa fangsten blev ikke rar. I 1916 blev jeg ansat i Sarpsborg og har siden leilighetsvis samlet der, helt til jeg i 1922 blev forflyttet fra stedet. De lokaliteter, hvor jeg har samlet, er da først og fremst paa den naturskjønne Jelø ved Moss, hvor jeg har tilbrakt de fleste somrer til 1916. Desværre var jeg i den tid ikke videre interessert for mikros, saa notatene herfra om disse er faa og spredte. Det skulde være sandsynlig, at Jeløen med sin rike flora og vekslende naturforhold har mange mikros, likesom den er den bedste trakt for makros, som jeg kjender.

Det var først i 1920 jeg for alvor tok fat paa mikros; den sommer var jeg paa Rauø i fjorden utenfor Jeløen. Denne eienommelige vulkanø er rik paa vakre berg og tørre strandsletter. Floraen er meget ensidig, saaledes har jeg av planter av lyngfamilien bare fundet nogen kvaster av røsl yng. Til gjengjæld er de arter, som vokser der, saa meget talrigere, saaledes at øen til de forskjellige tider synes dækket av et tæppe av samme sort blomster: blaaveis tidlig om vaaren, senere violer, jordbær, roser, torskemund osv. og ikke at forglemme hele enger av strandnellik.

Faunaen er vel heller ikke rik paa arter, men saa meget mere paa individer. Som øens mest karakteristiske former vil jeg nævne de »sjeldne« arter *Aristotelia brizella*, som fløi i masser paa strandnellikken, og *Eustaintonia pinicolella*, som var likesaa tælig i naaleskogen.

Paa en reinfann fanget jeg med 1 slag med hoven 8 eks. av de for Norge nye arter *Sophronia sicariella* og *Paltodora striatella*.

Meget interessant er ogsaa øens rigdom paa sækspindere. Jeg fandt hele 6 arter og de fleste i masser. Da hunnene av disse er ubevingede, er det neksaa ufattelig, hvorledes de kan være kommet over til Rauø, især de 3 arter, hvis larver lever av lav paa stener.

Ellers har jeg væsentlig samlet ved Sarpsborg. Floraen er her fattig paa arter, aldeles forskjellig fra Jeløens rike vegetation; insektfaunaen er derfor heller ikke særlig rik. Bedste fangster fik jeg i en liten ekelund, men ellers var det ikke rart, til jeg ved et tilfælde opdagede en eiendommelig fangstplads. Omkring parken til Hafslund hovedgaard med dens gamle ærværdige træer, 100-aarige ek, bøk, lerketrær osv. gaar der et gjærde, paa nordsiden et sammenhengende høit trægjærde. Naar jeg gik forbi dette, sat der ofte smaafugler paa det, og det var paafaldende, at enkelte av dem likesom kastet sig et stykke i luften nedover langs gjærdet og fløi op igjen. Det viste sig, at de paa denne maate skræmte op insekter og tok dem i flugten. Ved den ved Sarpsborg fremherskende sydlige vind blev mange av insektene i træernes vældige kroner rystet ned paa gjærdet og fandt ly paa dettes nordside, hvor de saa blev jaget av fuglene. Hver dag det blaaste sterkt, tok jeg senere en tur langs gjærdet og fik betydelige fangster, især av de mindste lepidoptera som *Lithocolletis* og *Nepticula*. Foruten smaafuglene var der ogsaa mange edderkopper, rovbiller osv. paa jakt ved gjærdet.

Mens Østfold i Schøyens fortegnelse (1893) figurerer med 216 arter makros og 65 arter mikros, ialt 281 arter, vokser artstallet nu til 483 makros, 483 mikros, ialt 966 arter. En sammenligning med de andre fylker viser, at det nu bare er Akershus, som har omtrent saa mange arter som Østfold, de andre har meget færre. Sammenligningen er iøvrig haltende. Man kan vistnok gaa ut ifra, at faunaen omkring Kristiania er bra undersøkt, mens den i de fleste andre dele av landet er svært litet kjendt. En sammenligning av artenes utbredelse vil derfor ikke være fuldt paalidelig, men er dog ikke uten interesse. 20 arter makros og 87 mikros, ialt 107 arter, er hittil hos os kun kjendt fra Østfold (størstparten av mig samlet som nye for Norge); mange av dem er vel i senere tid indkommet fra Sverige. Disse er:

Coenonympha arcania, *Agrotis putris*, *Miana bicoloria*, *Calamia lutos*, *Taeniocampa pulverulenta*, *T. gracilis*, *Orthosia macilent*, *Zanclognatha grisealis*, *Nemoria viridata*, *Codonia orbicularia*, *Eucosmia certata*, *Tephroclystia innotata*, *Chloroclystis coronata*, *Boarmia angularia*, *B. lichenaria*, *Scodione fagaria*, *Nola confusalis*, *Pachythelia villosella*, *Solenobia triquetrella*, *So. lichenella*, *Homoeosoma nimbellum*, *Selagia spadicella*, *Hypsopygia costalis*, *Pionea olivalis*, *Acalla emargana*, *Capua favillaceana*, *Tortrix politana*, *cinctana*, *incertana*, *Oporinia tortricella*, *Phalonia kuhlweiniana*, *smeathmanniana*, *gilvicomana*, *Argyroproce semifasciana*, *roseomaculana*, *Cymolonia hartigiana*,

Polychrosis artemisiana, *littoralis*, *Lobesia permixtana*, *Epinothia corticana*, *Epiblema fulvana* v. *iaceana*, *sordidana*, *Carpocapsa splendana*, *Laspeyresia orobana*, *Pamene argyrana*, *iuliana*, *splendidulana*, *Borkhausenia tinctella*, *unitella*, *luridicomella*, *cinnamomea*, *Nothris asinella*, *Sophronia sicariella*, *Gelechia nigra*, *electella*, *Bryotropha affinis*, *Paltodora striatella*, *Anacampsis taeniolella*, *anthyllidella*, *Xystophora unicolorella*, *Eustaintonia pinicolella*, *Coleophora anatipennella*, *nutantella*, *millefolii*, *Coriscium sulfurellum*, *Lithocolletis heegeriella*, *insignitella*, *cavella*, *salicolella*, *salictella*, *dubitella*, *spinicolella*, *faginella*, *quinqueguttella*, *stettinensis*, *Bucculatrix cidarella*, *ulmella*, *albipedella*, *Phyllocnistis sorhageniella*, *Cemiostoma susinella*, *Ela-chista griseella*, *dispilella*, *subalbidella*, *Scythris variella*, *Prays rusticus*, *Swammerdamia heroldella*, *Argyresthia mendica*, *pulchella*, *spiniella*, *semitestacella*, *albistria*, *laevigatella*, *Cerostoma lucellum*, *sylvellum*, *Eidophasia messingiella*, *Tinea semifulvella*, *Infurcitinea argentimaculella*, *Tischeria dodonaea*, *Heliozela stannella*, *Nepticula ruficapitella*, *anomalella*, *aucupariae*, *nylandriella*, *turicella*, *turbidella*, *subbimaculella*, *basalella*.

Et par av disse arter er ikke fundet i tilstøtende distrikter i Sverige, men er saavidt ubetydelige, at de let kan være blit overset.

Et tilsvarende antal arter er saavidt vites iaktat kun i Østfold + Akershus fylker, men ellers intetsteds i landet; de skulde altsaa sandsynligvis være indvandret over Østfold fra Sverige, men ha vandret noget længere end den første gruppe; 28 makros og 71 mikros, ialt 99 arter. Makrolepidopterne blandt disse er:

Lasiocampa trifolii, *Agrotis castanea*, *praecox*, *Dianthoecia albimacula*, *Miana literosa*, *Hadena lithoxylea*, *sublustris*, *Ammoconia caesimacula*, *Tapinostola fulva*, *Taeniocampa opima*, *Toxocampa cracciae*, *Standfussia emortualis*, *Herminia derivalis*, *Acidalia dimidiata*, *virgularia*, *straminata*, *Triphosa dubitata*, *Scotosia vetulata*, *Lar. cucullata*, *galiata*, *badiata*, *rubidata*, *Tephroclystia subnotata*, *Ennomos alniaria*, *Hygrochroea syringaria*, *Nola strigula*, *Atolmis rubricollis*, *Lithosia deplana*.

Det skulde synes, som om en stor mængde arter enten var indvandret fra øst forholdsvis sent eller av en eller anden grund var blit stanset i sin utbredelse. Enkelte av Østfolds former kan kanske bedst opfattes som relikter fra tidligere varmere perioder. Andre vil nok vise sig at ha større utbredelse hos os, naar vor lepidopterfauna blir mere undersøkt.

Endel arter forekommer hos os ved Kristianiafjordens vest- og østkyst og gaar tildels saa langt op som til Kristiania. Jeg har notert 14 makros og 23 mikros av denne gruppe, men den vil sikkert bli betydelig forøket, naar vestsidens fauna blir bedre kjendt. Makrolepidopterne er:

Thecla w-album, *Malacosoma castrensis*, *Dendrolimus pini*, *Thalpophila matura*, *Dichonia aprilina*, *Apamea testacea*, *Herminia derivalis*, *Catocala nupta*, *promissa*, *Mesotype virgata*, *Lygris associata*, *Perconia strigillaria*, *Pachythelia unicolor*, *Nola cucullatella*.

Med hensyn til en videre insektgeografisk gruppering vil jeg henvise til Sparre-Schneiders interessante bok om faunaen ved Bergen (Bg. Mus. Aarb. 1901). Av hans 24 »arktiske« lepidoptera mangler kun 10 i Østfold, av 52 »subarktiske« mangler 3, av 46 »boreale« mangler 1, av 23 »atlantiske« mangler 8, av 13 »subatlantiske« ingen.

Jeg tror ikke det arktiske element i Østfolds fauna er saa merkbart, som det efter dette kunde synes; flere av hans »arktiske« former burde vel overflyttes i andre grupper. At de »boreale« former, som vi efter Blytt og Schneiders definition kunde kalde lavlandsformene, er talrig tilstede er jo rimelig, og at de »subatlantiske« heller ikke mangler er selvfølgelig. Naar der i Østfold findes saavidt mange »atlantiske« former, tar jeg det som et tegn paa, at sommerfugler, under gunstige vilkaar, har lettere for at utbrede sig end mange andre dyr og planter.

Av de tilstøtende distrikter i Sverige synes den »Värmäländska ekzonen« at ha en noget anderledes fauna og er ogsaa fattigere paa arter (efter meddelelse fra herr dr. Trafvenfeldt skal der til dato være fundet ca. 345 arter makros).

Jeg skulde tro, at Østfolds fauna nærmest bør sammenlignes med det omraade som herr lektor E. Wahlgren i »Sveriges insektgeografiska indelning« (Ent. Tidskr. 1913) betegner »Sydsvenska kustdistriktet«. Av de der nævnte typiske 21 nordlige arter makros er 6 hittil ikke fundet i Østfold, av alle de 70 sydlige er bare 6 tat der. Østfolds fauna skulde da nærmest stemme overens med den nordlige del av »Sydsvenska kustdistriktet«, og vel fortrinnsvis Bohuslän.

Min »Smaalenenes Macrolepidopterfauna« har været utsat for et litet angrep av herr E. Strand i »Archiv für Naturgeschichte« 1919, Heft 4. Han beklager sig over at jeg har refereret hans fund fra Østfold saaledes: »... vil Strand ha tat i ...«. Herr Strand synes at ha glemst, at han selv har anvendt denne refereringsmaate, f. eks. i »Lepidopterologiske undersøkelser, særligt i Nordlands amt« (Arch. f. mat. og nat. XXII, nr. 5, s. 48), hvor det heter: »Av denne art, hvorav Sandberg vil have paa-truffet eksemplarer i Sydvaranger ...«. Jeg finder refereringsmaaten i mit tilfælde fortrinlig.

Dernæst er han fornærmet over at jeg under *Pachythelia unicolor* skriver »Ny for Norge!« og senere: »Maaske var det denne art som Strand fandt i Siredal og Suldal?« Naar herr

Strand selv bestemte sine sækker til *Pachythelia* sp. (Nyt Mag. 1901), kan jeg ikke senere bedre end han vite, hvilken *Pachythelia*-art han fandt tomme sækker av i Siredal og Suldal. Jeg har selv paavist, at vi har begge arter av denne slekt i Norge ved at klække hannene. Hans angrep paa mig forøvrig skal jeg la være ubesvaret; denslags karakteriserer angriperen mere end den angrepne.

I den følgende fortegnelse har jeg utelatt de arter, som jeg tidligere har publicert egne fund av fra fylket, nemlig i Bg. Mus. Aarb. 1910: 298 — 1 arter makros og i Ent. Tidsskr. 1922: nye 27 makros og 60 mikros, ialt 324 makros og 60 mikros. Derfor begynner makros i fortegnelsen med nr. 325, mikros med nr. 61. Da over halvdel av artene er nye for fylket, har jeg ikke fundet det nødvendig at notere dette. 34 arter, merket med *, er nye for Norge. Alle biologiske notater er av pladshensyn utelatt.

325. *Papilio machaon* L. Sarpsborg, sjelden.
326. *Colias palaeno* L. Vansjø pr. Moss, juli 1910.
327. *Limenitis populi* L. Moss, juli 1915.
328. *Vanessa io* L. Moss, Sarpsborg, Onsø, Rauø, hyppig.
329. *Argynnis pales arsilache* ESP. Moss, juli 1910.
330. *Coenonympha arcania* L. Talrig paa Fr.sten, juli 1910.
331. *Pararge megaera* L. Sarpsborg, Onsø, Rauø, sjelden.
332. *Thecla w-album* Kn. Varteig, juli 1917.
333. *Zephyrus quercus* L. Moss, august 1910.
334. — *betulae* L. Moss, august 1910.
335. *Hesperia alveus* Hb. Jelø, Varteig, sjelden.
336. *Macroglossa stellatarum* L. Rauø, juli 1910.
337. *Deilephila porcellus* L. Sarpsborg, juni 1921.
338. *Sphinx ligustri* L. Moss 1910, almindelig.
339. *Smerinthus populi* L. Moss, juli 1910.
340. *Cerura vinula* L. Moss 1910. Larven almindelig.
341. *Pterostoma palpinum* L. Klækket, Moss, mai 1911.
342. *Aglia tau* L. Larver, Moss, juni 1910.
343. *Poecilocampa populi* L. Sarpsborg 3 ♂ paa lyskøder i okt.
344. *Lasiocampa trifolii* ESP. Moss, sjelden.
345. *Epicnaptera ilicifolia* L. Klækket, Varteig, juni 1918.
346. *Dasychira fascelina* L. ♂♂ Moss 1915.
347. *Stilpnotia salicis* L. 1 ♂ Moss, 13. juli 1910.
348. *Panthea coenobita* ESP. Larve, Moss, august 1910.
349. *Acronycta megacephala* F. Ikke sj. paa køder, Moss 1910.
350. — *euphorbiae* F. Larver, Moss, august 1910.
351. *Agrotis strigula* THNBG. Fr.sten, 17. juli 1910.
352. — *obscura* BRAHM. ♂ Moss, 5. august 1913.
353. — *triangulum* HUFN. Ikke sj. paa køder, Moss 1910.
354. — *lucerneae* L. Jelø, juli 1913.
355. — *grisescens* Tr. Sarpsborg, juli 1921.

356. *Agrotis recussa* HB. 1 ♂ Moss, 15. august 1915.
357. — *nigricans* L. Moss 1915, almindelig.
358. — *tritici* L. Moss 1915, almindelig.
359. — *vestigialis* ROTT. 4 eks., Moss, 12. mai 1916.
360. — *prasina* F. 1 ♂ Moss 1915.
361. *Sora rubricosa* F. Jelø, Sarpsborg, almindelig.
362. *Mamestra pisi* L. 1 ♂ Moss, 6. juli 1910.
363. — *glauca* HB. Sarpsborg, juni 1918.
364. — *nana* HUFN. Moss, Sarpsborg.
365. — *reticulata* VILL. 1 ♂ Moss, 5. juli 1915.
366. *Miana literosa* Hw. Moss, sjelden.
367. *Hadena gemmea* TR. Jelø, 22. august 1910.
368. — *lithoxylea* F. Larkellen, 9. juli 1908.
369. *Dasypolia templi* THNBG. Sarpsborg, alm. paa lyskøder.
370. *Leucania comma* L. Moss, 12. juli 1910.
371. *Caradrina quadripunctata* F. Sarpsborg, almindelig.
372. — *morpheus* HUFN. Rauø, 10. juli 1920.
373. *Taeniocampa stabilis* VIEW. Moss, mai 1913.
374. *Panolis griseovariegata* GOEZE. Sarpsborg, almindelig.
375. *Cosmia paleacea* ESP. Jelø, Sarpsborg, sjelden.
376. *Plastenis subtusa* F. Sarpsborg, 5. august 1921.
377. *Orthosia circellaris* HUFN. Moss, Sarpsborg, sjelden.
378. *Xylina ingraca* H. S. Sarpsborg, april 1921 og 1922.
379. *Calophasia lunula* HUFN. Moss 1915, almindelig.
380. *Cucullia lucifuga* HB. Larver fundet oftere paa Moss.
381. *Abrostola triplasia* L. Moss, 21. juli 1916.
382. — *tripartita* HUFN. Moss, Rauø, sjelden.
383. *Plusia moneta* F. Moss, Rauø, Sarpsborg.
384. *Catocala fraxini* L. Moss, 18. august 1910.
385. — *nupta* L. Larve, Moss, klækket 12. august 1910.
386. *Parascotia fuliginaria* L. Moss 1915, almindelig.
387. *Zanclognatha tarsipennalis* TR. Moss, Varteig, Sarpsborg.
388. *Pechypogon barbalis* CL. Moss, Sarpsborg.
389. *Cymatophora fluctuosa* HB. Moss, 21. juli 1916.
390. *Geometra papilionaria* L. Moss, Varteig, Sarpsborg.
391. *Nemoria viridata* L. Sarpsborg, ikke sjelden.
392. *Acidalia straminata* TR. Moss, Sarpsborg, sjelden.
393. — *bisetata* HUFN. Moss, Sarpsborg, ikke sjelden.
394. — *inornata* Hw. Moss, Rauø, hyppig.
395. — *immutata* L. 1 ♂ Moss, 13. juli 1910.
396. *Codonia pendularia* CL. Moss, Sarpsborg, sjelden.
397. *Rhodostrophia vibicaria* CL. Rauø, Sarpsborg, sjelden.
398. *Lobophora sexalata* RETZ. Sarpsborg, sjelden.
399. — *viretata* HB. Moss, sjelden.
400. *Operophtera boreata* HB. Moss, Sarpsborg.
401. *Eucosmia undulata* L. Dilling, Sarpsborg.

402. *Scotosia vetulata* SCHIFF. Moss, juni, sjelden.
403. *Lygris reticulata* F. Moss, 8. juli 1910.
404. *Larentia cognata* THNBG. Moss, Varteig, Rauø.
405. — *iuniperata* L. Moss, Sarpsborg.
406. — *munitata* HB. Ørje, 21. juli 1910.
407. — *cambrica* CURT. Moss, 5. august 1910.
408. — *vittata* BKH. Ørje, 21. juli 1910.
409. — *dilatata* BKH. Sarpsborg, almindelig.
410. — *cucullata* HUFN. 3 eks., Moss, 13. juli 1910.
411. — *affinitata* STPH. Moss, Sarpsborg.
412. — *hydrata* TR. Moss, 8. juni 1909.
413. — *silacea* HB. Moss, 7. juli 1915.
414. — *rubidata* F. Moss, sjelden.
415. *Tephroclystia linariata* L. Moss, Rauø.
416. — *indigata* HB. Sarpsborg, 15. mai 1921.
417. — *venosata* F. Moss, sjelden.
418. — *plumbeolata* Hw. Moss, Sarpsborg, ikke sjelden.
419. — *pygmaeata* HB. Sarpsborg, 12. juni 1922.
420. — *inturbata* HB. Sarpsborg, almindelig i august.
421. — *nanata* HB. Rauø, Sarpsborg, sjelden.
422. * — *innodata* HUFN. Moss, Sarpsborg, sjelden.
423. — *lanceata* HB. Sarpsborg, almindelig i april og mai.
424. *Chloroclystis chloerata* MAB. Sarpsborg, sjelden.
425. *Epirrhanthis diversata* SCHIFF. Moss, Sarpsborg, sjelden.
426. *Arichanna melanaria* L. Asak pr. Moss.
427. *Abraxas grossulariata* L. Meget almindelig ved Sarpsborg.
428. *Angerona prunaria* L. Varteig, Rauø, Sarpsborg.
429. *Epione parallelaria* SCHIFF. Varteig, juli 1917.
430. *Semiothisa alternaria* HB. Moss, Sarpsborg.
431. *Hibernia aurantiaria* ESP. Moss, Sarpsborg, almindelig.
432. — *defoliaria* CL. Moss, Sarpsborg, almindelig.
433. *Biston hirtarius* CL. Sarpsborg, april.
434. *Amphidasis betularia* L. Sarpsborg, mai.
435. *Gnophos obscuraria* HB. Moss, sjelden.
436. *Phasiane petraria* HB. Sarpsborg, almindelig i mai.
437. *Perconia strigillaria* HB. Sarpsborg, 5. juni 1920.
438. *Hylophila prasinana* L. Moss, sjelden.
439. *Spilosoma mendica* CL. Moss, klækket i mars ved stuevarme.
440. *Arctia caia* L. Moss, Varteig.
441. *Fumea crassiorella* BRD. Moss, almindelig.
442. **Solenobia triquetrella* F.R. Fra 1916 sækkene fundet hvert aar paa ekestammer ved Sarpsborg. To klækkede hanner bestemt av professor REBEL, Wien, som ogsaa velvilligst har bestemt endel av mine mikros.

443. **Solenobia lichenella* L. Fra 1908—16 fundet aarlige paa et gammelt gjerde ved Moss. En hel del klækket, men naturligvis bare hunner. REBEL det.
444. *Trochidium apiformis* CL. Varteig, 2 eks. i juli. 12
445. *Bembecia hylaeiformis* LASP. Moss, 28. juli 1916.
446. *Hepiolus sylvina* L. Moss, Rauø, Sarpsborg.
447. — *fusconebulosus* DE GEER. Moss, juli 1915, almindelig.

Følgende 36 makros, som er notert av andre fra Østfold, har jeg ikke gjenfundet der:

Coenonympha tiphon ROTT., *Lycaena orion* PALL., *L. cyllarus* ROTT., *Sphinx convulvuli* L., *Acherontia atropos* L., *Pygaera curtula* L., *Trichiura crataegi* L., *Agrotis obeliscia* HB., *A. praecox* L., *Mamestra contigua* VILL., *Dianthoecia albimacula* BKH., *D. conspersa* ESP., *D. rivosa* STRØM, *D. carpophaga* BKH., *Bryophila raptricula* HB., *Diloba coeruleocephala* L., *Hadena basilinea* F., *Brotolomia meticulosa* L., *Dyschorista fissipuncta* HW., *Cucullia umbratica* L., *Anarta myrtilli* L., *Erastria uncula* CL., *Codonia orbicularia* HB., *Larentia incurcata* HB., *L. hastata* L., *L. unidentaria* HW., *Abraxas sylvata* SC., *Selenia lunaria* SCHIFF., *Hygrochroa syringaria* L., *Pygmaena fusca* THNBG., *Scodiona fagaria* THNBG., *Atolmis rubricollis* L., *Phalacropteryx graslinella* B., *Sesia scoliaeformis* BKH., *S. sphecoformis* GERN., *S. tipuliformis* CL.

Ialt er der saaledes fra Østfold notert 483 makros.

Mikrolepidoptera.

61. *Aphomia sociella* L. Moss, Sarpsborg, hyppig.
62. *Crambus inquinatellus* SCHIFF. Rauø, Sarpsborg, Fr.hald.
63. — *tristellus* SCHIFF. Sarpsborg; *ab. aquilella* HB. Rauø, almindelig.
64. — *perlellus* SC. Sarpsborg, sjelden; *var. warringtonella* STT. Rauø, almindelig.
65. — *pinellus* L. Moss, Rauø, hyppig i juli.
66. — *myellus* HB. Moss, Rauø, Sarpsborg.
67. — *falsellus* SCHIFF. Moss, Rauø, Sarpsborg, Fr.hald.
68. — *hortuellus* HB. Sarpsborg, almindelig; *var. cespitella* HB. Rauø, ikke almindelig.
69. — *culmellus* L. Moss, Rauø.
70. — *dumetellus* HB. Moss, Sarpsborg, ikke almindelig.
71. — *pratellus* L. Rauø, Sarpsborg, meget almindelig.
72. — *alienellus* ZCK. Moss, sjelden.
73. — *heringiellus* H. S. 1 eks., Jelø, 20. juli 1910.
74. — *pascuellus* L. Sarpsborg, almindelig i juni.

75. *Platytes cerusellus* SCHIFF. Rauø, ikke sjelden.
76. *Epestia elutella* HB. Moss, Rauø, Sarpsborg, meget alm.
77. *Ancylosis cinnamomella* DUP. Rauø, sjelden.
78. *Hyphantidium terebrellum* ZCK. Rauø, sjelden.
79. *Hypochalcia ahenella* SCHIFF. Moss, Sarpsborg.
80. *Catastia marginata auriciliella* HB. Bjørnaasen paa Jeløen.
81. *Salebria fusca* HW. 1 eks., Rauø, 5. juli 1920.
82. *Dioryctria abietella* SCHIFF. Rauø, sjelden.
83. *Rhodophaea advenella* ZCK. Moss, ikke almindelig.
84. *Aglossa pinguinalis* L. Moss, Sarpsborg, almindelig.
85. *Pyralis farinalis* L. Moss, Rauø.
86. *Nymphula stagnata* DON. Vansjø, Moss.
87. — *nymphaeata* L. Sarpsborg, ikke almindelig.
88. *Cataclystia lemnata* L. Jelø, Sarpsborg, ikke almindelig.
89. *Eurrhynpara urticata* L. Jelø, Moss, Rauø, Sarpsborg.
90. *Scoparia zelleri* WCK. Sarpsborg, ikke alm. I Sverige noteres ikke denne, men den nærstaaende *cembrae* HW.
91. — *ambigua* TR. Jelø, Revlingen, Rauø, Sarpsborg.
92. — *dubitalis* HB. Revlingen, Rauø, Sarpsborg.
93. — *murana* CURT. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
94. — *crataegella* HB. Revlingen, Rauø, Sarpsborg.
95. — *frequentella* STT. Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
96. — *truncicolella* STT. Sarpsborg, ikke almindelig.
97. *Syllepta ruralis* Sc. Moss, Rauø, almindelig.
98. *Evergestis extimalis* Sc. Jelø, 25. juni 1908.
99. *Phlyctaenodes verticalis* L. Jelø, Sarpsborg, almindelig.
100. *Diasema litterata* Sc. Jelø, Sarpsborg, sjelden.
101. *Pionea pandalis* HB. Sarpsborg, almindelig.
102. — *prunalis* SCHIFF. Jelø, Rauø, Sarpsborg, almindelig.
103. — *forficalis* L. Jelø, Sarpsborg, ikke sjelden.
104. — *lutealis* HB. Sarpsborg, almindelig paa Senecio.
105. *Pyrausta terrealis* TR. Rauø, ikke sjelden.
106. — *fuscalis* SCHIFF. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
107. — *cespitalis* SCHIFF. Jelø, Rauø, Sarpsborg, Fr.hald, meget almindelig.
108. — *porphyralis* SCHIFF. Jelø, sjelden.
109. — *purpuralis* L. Jelø, Sarpsborg, almindelig.
110. — *nycthemeralis* HB. 2 eks., Sarpsborg, 25. juni 1921.
111. — *funebria* STRØM. Moss, Rauø, ikke almindelig.
112. * *Acalla emargana* F. 1 eks., Sarpsborg, 25. august 1922; *var. caudana* F. Moss, Sarpsborg, Fr.hald, almindelig, inkonstant *ab. effractana* FRØL. Sarpsborg.
113. — *hastiana* L. Sarpsborg, sjelden.
114. — *abietana* HB. Rauø, Sarpsborg.
115. — *maccana* TR. 1 eks., Sarpsborg, 15. mai 1920.
116. — *variegana* SCHIFF. Jelø, Sarpsborg, almindelig.

117. *Acalla niveana* F. 1 eks., Sarpsborg, 5. okt. 1920.
 118. — *lipsiana* SCHIFF. 1 eks., Sarpsborg, april 1920.
 119. — *schalleriana* L. Moss, Ørje, Sarpsborg, almindelig;
ab. comparana HB. Moss, Sarpsborg, almindelig.
 120. — *aspersana* HB. Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 121. — *ferrugana selasana* HB. 1 eks., Sarpsborg, 5. aug. 1921.
 122. — *holmiana* L.: Jelø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 123. — *reticulata* STRØM, Jelø, Sarpsborg; *f. ciliana* HB. hyp-
 pigere end hovedformen.
 124. *Amphisa prodromana* HB. 1 ♀ Sarpsborg, 26. april 1921.
 125. *Dichelia grotiana* F. 1 eks., Rauø, 7. juli 1920.
 126. — *gnomana* CL. Moss, Rauø, Fr.hald, almindelig.
 127. *Capua reticulana* HB. Moss, ikke sjelden.
 128. * — *favillaceana* HB. 1 eks., Sarpsborg, 15. juni 1920.
 129. *Cacoecia podana* Sc. Moss, Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 130. — *crataegana* HB. Moss, Sarpsborg.
 131. — *xylostean* L. 1 eks., Moss, 8. august 1910.
 132. — *rosana* L. Moss, Sarpsborg, almindelig.
 133. — *musculana* HB. Moss, Rauø, Sarpsborg, meget alm.
 134. — *lecheana* L. Jelø, Sarpsborg, almindelig.
 135. *Pandemis corylana* F. Moss, Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 136. — *ribeana* HB., Jelø, Sarpsborg, Fr.hald, almindelig;
ab. cerasana HB., Sarpsborg, 15. august 1921.
 137. — *heparana* SCHIFF. Moss, Rauø, Sarpsborg, Fr.hald.
 138. *Tortrix ministrana* L. Moss, Sarpsborg, almindelig; *ab. sub-*
fasciana STPH. sjeldnere.
 139. — *forskaleana* L. Moss, Rauø, Fr.hald.
 140. — *bergmanniana* L. Moss, Rauø, Fr.hald, almindelig.
 141. — *conwayana* F. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 142. — *loefflingiana* L. Moss, Sarpsborg; *ab. ectypana* HB.
 hyppigere end hovedformen.
 143. — *viridana* L. Jelø, Sarpsborg, meget almindelig paa ek.
 144. — *forsterana* F. Moss, ikke sjelden.
 145. — *rusticana* TR. Moss, Sarpsborg, meget almindelig.
 146. — *wahlbomiana* L. Jelø, Revlingen, Sarpsborg, m. alm.
 147. — *penziana* THNBG. Moss, Fr.hald, ikke almindelig.
 148. **Oporinia tortricella* HB. Sarpsborg, mars—april, paa ek.
 149. *Exapate congelatella* CL. Moss, Sarpsborg, almindelig i
 oktober, etpar avfløine i april.
 150. *Clysia ambiguella* HB. Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 151. **Phalonia kuhlweiniana* F. R. Sarpsborg, 2 eks. i juni.
 152. — *badiana* HB. Jelø, Sarpsborg, Fr.hald, ikke alm.
 153. — *kindermanniana* TR. Rauø, ikke sjelden.
 154. * — *smeathmanniana* F. Sarpsborg, 1 eks. 25. juni 1920.
 155. — *ciliella* HB. Rauø, Sarpsborg.
Ph. roseana Hw. har jeg tidligere notert som ny for
 Norge. I universitetssamlingen staar dog et eks.

- av denne art, bestemt til *ciliella* HB. med etikette
Randøsund (ved Kr.sand) 8. august 1886, Schøyen.
156. *Phalonia nana* Hw. Sarpsborg, ikke almindelig.
 157. — *dubitana* HB. 3 eks., Rauø, Sarpsborg.
 158. — *hartmanniana* CL. Sarpsborg, sjelden.
 159. *Euxanthis hamana* L. Moss, 1 eks. 30. juli 1915.
 160. — *angustana* TR. Moss, Rauø, Sarpsborg, hyppig.
 161. *Evetria pinivorana* Z. Sarpsborg, 1 eks. 25. juni 1921.
 162. — *tuoriana mughiana* Z. Sarpsborg, 1 eks. 25. mai 1921.
 163. — *buoliana* SCHIFF. Moss, 1 eks. sommeren 1916.
 164. *Argyroploce salicella* L. Moss, Sarpsborg, sjelden.
 165. — *scriptana* HB. Moss, 1 eks. 21. juli 1910.
 166. — *corticana* HB. Moss, Sarpsborg, Fr.hald.
 167. — *betulaetana* Hw. Moss, Dilling, Sarpsborg, alm.
 168. — *soroculana* Z. Sarpsborg, sjelden.
 169. — *sauciana* HB. Sarpsborg, 1 eks. 20. juli 1921.
 170. — *variegana* HB. Moss, Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 171. — *pruniana* HB. Jelø, Sarpsborg, alm. paa slaape.
 172. — *schultziana* F. Jelø, almindelig.
 173. — *bifasciana* Hw. Moss, Sarpsborg, sjelden.
 174. — *lucivagana* Z. Sarpsborg, etpar sikre eks.
 175. — *bipunctana* F. Moss, Sarpsborg, hyppig.
 176. — *hereyniana* TR. Sarpsborg, sjelden.
 177. — *urticana* HB. Sarpsborg, ikke almindelig.
 178. — *lacunana* DUP. Moss, Sarpsborg, Fr.hald, meg. alm.
 179. — *rivulana* SC. Rauø, Fr.hald.
 180. — *cespitana* HB. Rauø, talrig.
 181. — *branderiana* L. Sarpsborg, 3 eks.; *ab. viduana* HB. Sarpsborg, 3 eks.
 182. — *antiquana* HB. Moss, Sarpsborg, talrig.
 183. — *striana* SCHIFF. Sarpsborg, ikke sjelden.
 184. — *mygindana* SCHIFF. Moss, Sarpsborg, talrig.
 185. *Olethreutes arcuella* CL. Jelø, Rauø, sjelden.
 186. — *metallicana* HB. Moss, 1 eks. 2. juli 1910.
 187. *Ancylis lundana* F. Jelø, Sarpsborg, almindelig.
 188. — *myrtillana* TR. Sarpsborg, almindelig.
 189. — *siculana* HB. Sarpsborg, ikke almindelig.
 190. — *laetana* F. Moss, Sarpsborg.
 191. — *unguicella* L. Moss, Sarpsborg, almindelig.
 192. — *uncana* HB. Sarpsborg, almindelig.
 193. — *biarcuana* STPH. Sarpsborg, ikke almindelig.
 194. — *diminutana* Hw. Moss, Sarpsborg.
 195. *Rhopobota naevana* HB. Moss, Sarpsborg, Fr.hald.
 196. *Bactra lanceolana* HB. Moss, Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 197. *Epinotia corticana* HB. med *ab. steiniana* SORH. og *nigricans* SORH. Sarpsborg, almindelig.

198. *Epinotia ratzeburgiana* RTZB. Revlingen, Rauø, talrig.
 199. — *quadrana* HB. Sarpsborg, ikke sjelden.
 200. — *vacciniana* Z. Sarpsborg, almindelig.
 201. — *cruciana* L. Jelø, Sarpsborg, Fr.hald.
 202. — *incarnatana* Hw. Varteig, Sarpsborg, almindelig.
 203. — *ramella* L. Moss, Ørje, Sarpsborg.
 204. — *ustomaculana* CURT. Moss, Sarpsborg, Fr.hald.
 205. — *ericetana* H.S. Sarpsborg, 1 eks. 14. juni 1922.
 206. — *trimaculana* DON. Rauø, ikke sjelden.
 207. *Semasia aspidiscana* HB. Sarpsborg, sjelden.
 208. — *hypericana* HB. Jelø, Revlingen, Rauø, Sarpsborg, Fr.hald, meget almindelig.
 209. *Asthenia pygmaeana* HB. Sarpsborg, almindelig i april.
 210. *Tmetocera ocellana* F. Moss, Sarpsborg, almindelig.
 211. *Notocelia uddmanniana* L. Rauø, 2 eks. 21. juli 1920.
 212. — *roborana* TR. Moss, Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 213. — *incarnatana* HB. Sarpsborg, hyppig.
 214. *Epiblema cana* Hw. Moss, Rauø, Sarpsborg.
 215. * — *fulvana* STPH. var. *iaceana* H.S. Sarpsborg, 1 eks. 21. juli 1921. REBEL det.
 216. — *brunnichiana* FRØL. Revlingen, Sarpsborg, almindelig paa Tussilago.
 217. — *foenella* L. Moss, 1 eks. 10. juli 1915.
 218. — *similana* HB. Sarpsborg, 2 eks. april 1920.
 219. — *tripunctana* F. Moss, Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 220. — *subocellana* DON. Jelø, Sarpsborg, Fr.hald, alm.
 221. — *immundana* F.R. Sarpsborg, almindelig.
 222. — *tetraquetrana* Hw. Sarpsborg, almindelig.
 223. — *nisella* CL. med *ab. pavonana* DON. og *decorana* HB. Moss, Sarpsborg, almindelig.
 224. — *penkleriana* F.R. Moss, Sarpsborg, meget alm.
 225. — *tedella* CL. Moss, Rauø, Sarpsborg, meget alm.
 226. — *bilunana* Hw. Moss, Ørje, Sarpsborg.
 227. — *ophthalmicana* HB. Sarpsborg, sjelden i oktober.
 228. — *solandriana* L. med *ab. trapezana* F. og *sinuana* HB. Moss, Sarpsborg, almindelig.
 229. *Hemimene petiverella* L. Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 230. — *alpinana* TR. Rauø, 3 eks. i juli.
 231. — *plumbagana* TR. Sarpsborg, ikke sjelden.
 232. — *simpliciana* Hw. Moss, 2 eks. 5. august 1913.
 233. *Lipoptycha plumbana* Sc. Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 234. *Carpocapsa pomonella* L. Moss, Sarpsborg, larven alm.
 235. *Laspeyresia woerberiana* SCHIFF. Rauø, Sarpsborg, sjelden.
 236. — *roseticolana* Z. Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 237. — *succedana* FRØL. Moss, Rauø, sjelden.
 238. — *strobilella* L. Larver almindelig i aksene i grankongler ved Sarpsborg, klækning mislykkedes.

239. *Laspeyresia compositella* F. Sarpsborg, 2 eks. 13. juni 1922.
 240. — *coniferana* RTZB. Sarpsborg, sjelden.
 241. — *duplicana* Z. Moss, Sarpsborg.
 242. — *perlepidana* HB. Sarpsborg, almindelig.
 243. — *dorsana* TR. Sarpsborg, 2 eks. 15. juni 1920.
 244. *Papene populana* F. Revlingen, Sarpsborg.
 245. * — *iuliana* CURT. Sarpsborg, 2 eks. 22. juni 1922.
 246. *Simaethis pariana* CL. Moss, 12. august 1910.
 247. — *fabriciana* L. Moss, Sarpsborg, Fr.hald, almindelig.
 248. *Glyphipteryx bergstraesserella* F. Sarpsborg, almindelig.
 249. — *equitella* Sc. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 250. — *fischeriella* Z. Sarpsborg, almindelig.
 251. *Platyptilia ochrodactyla* HB. Rauø, Sarpsborg.
 252. — *pallidactyla* HB. Jelø, Sarpsborg.
 253. — *gonodactyla* SCHIFF. Jelø, Sarpsborg, almindelig.
 254. — *tesseradactyla* L. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 255. *Stenoptilia pelidnodactyla* STEIN. Sarpsborg, 5 eks. i juni.
 256. — *pterodactyla* L. Jelø, Sarpsborg, meget almindelig.
 257. *Oxyptilus pilosellae* Z. Rauø, Sarpsborg.
 258. — *didactylus* L. Rauø, hyppig.
 259. *Pterophorus monodactylus* L. Moss, Sarpsborg.
 260. — *scarodactylus* HB. Sarpsborg, hyppig.
 261. — *osteodactylus* Z. Vansjø, Moss, Sarpsborg.
 262. — *tephradactylus* HB. Vansjø Jelø, Rauø.
 263. *Alucita tetradactyla* L. Rauø, sjelden.
 264. *Orneodes dodecadactyla* HB. Rauø, Sarpsborg.
 265. — *hexadactyla* L. Moss, Sarpsborg.
 266. *Chimabacche phryganella* HB. Moss, Sarpsborg, hyppig.
 267. *Semioscopis avellanella* HB. Sarpsborg, almindelig i april.
 268. *Depressaria arenella* SCHIFF. Jelø, Sarpsborg, almindelig.
 269. — *propinquella* TR. Sarpsborg, ikke sjelden.
 270. — *ocellana* F. Moss, Sarpsborg.
 271. — *liturella* HB. Moss, Sarpsborg.
 272. — *applanata* F. Moss, Sarpsborg, meget almindelig.
 273. — *ciliella* STT. Jelø, Sarpsborg, sjelden.
 274. — *capreotella* Z. Sarpsborg, hyppig.
 275. — *badiella* HB. Sarpsborg, hyppig.
 276. — *heracliana* DE GEER. Sarpsborg, ikke sjelden.
 277. — *olerella* Z. Moss, Sarpsborg.
 278. *Pleurota bicostella* CL. Moss, Sarpsborg.
 279. *Rhinosia ferrugella* SCHIFF. Moss, Rauø, Sarpsborg.
 280. *Alabonia tractella* L. Rauø, 1 eks. paa ek 21. juli 1920.
 281. *Borkhausenia tinctella* HB. Rauø, hyppig. Notert tidligere
 bl. a. av SCHØYEN og SIEBKE fra forskjellige dele av
 landet, men vistnok feilagtig. Eks. paa Tøien er
Zelleria rufella TGSTR.

282. *Borkhausenia flavifrontella* HB. Sarpsborg, 1 eks. 5. august 1922.
283. — *fuscescens* Hw. Rauø, Sarpsborg, hyppig.
284. — *stipella* L. Jelø, Rauø, Sarpsborg, almindelig.
285. — *similella* HB. Rauø, Sarpsborg.
286. — *minutella* L. Sarpsborg, 6 eks. i juni.
287. *Endrosis lacteella* SCHIFF. Moss, Sarpsborg, hyppig.
288. *Hypatima binotella* THNBG. Rauø, sjelden.
289. *Acompsia cinerella* CL. Moss, Rauø, Sarpsborg, Fr.hald.
290. *Sophronia semicostella* HB. Rauø, Sarpsborg, ikke alm.
291. *Tachyptilia populella* CL. Moss, Sarpsborg, hyppig.
292. *Recurvaria leucateLLa* CL. Moss, Rauø, Sarpsborg, almindelig paa rogn.
293. *Chelaria hübnereLLa* DON. Moss, Sarpsborg, hyppig.
294. *Stenolechia gemmella* L. Sarpsborg, hyppig.
295. *Teleia fugitivella* Z. Rauø, ikke almindelig.
296. — *proximella* HB. Sarpsborg, ikke sjelden.
297. — *notatella* HB. Sarpsborg, almindelig.
298. — *luculella* HB. Rauø, Sarpsborg, hyppig paa ek.
299. *Gelechia rhombella* SCHIFF. Sarpsborg, 1 eks. 2. aug. 1921.
300. — *velocella* DUP. og var. *brunnea* SCHØYEN. Rauø, sjelden paa klipper.
301. — *pelicella* TR. Rauø, Sarpsborg, Fr.hald.
302. — *ericetella* HB. Moss, Sarpsborg, almindelig.
303. — *galbanella* Z. Rauø, 1 eks. 21. juli 1920.
304. — *virgella* THNBG. Sarpsborg, almindelig.
305. — *diffinis* Hw. Jelø, Rauø, ikke sjelden.
306. * — *electella* Z. Sarpsborg, 1 eks. 21. juli 1921. REBEL det.
307. — *viduella* F. Av denne fjeldform har jeg et eks. fra Sarpsborg, 5. juni 1920. De hvite tegninger er noget mindre utbredt end paa det mørkeste av mine eks. fra fjeldene.
308. *Lita atriplicella* F. R. Moss, Rauø, almindelig.
309. — *maculiferella* DGL. Sarpsborg, 25. juni 1921, 3 eks.
310. * — *tischeriella* Z. 3 eks. fra Rauø, hvorav de 2 sikkert maa henføres til denne art, mens det tredje, noget fløine er tvilsomt.
311. — *sestertiella* H. S. Sarpsborg, almindelig i juli.
312. *Bryotropha terreLLa* HB. Sarpsborg, ikke sjelden.
313. — *decrepitella* H. S. Rauø, 1 eks. 5. august 1920.
314. — *senectella* Z. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
315. — *cinerosella* TGSTR. Sarpsborg, sjelden.
316. * — *affinis* DGL. Rauø, Sarpsborg. REBEL det.
317. * *Anacampsis anthyllidella* HB. Sarpsborg, 3 eks. i juni og august.
318. — *vorticella ligulella* Z. Sarpsborg, 1 eks. 15. juni 1921.

319. *Xystophora pulveratella* H.S. Sarpsborg, 1 eks. 15. juni 1920.
320. — *tenebrella* HB. Rauø, Sarpsborg.
321. — *micella* SCHIFF. Moss, Sarpsborg.
322. *Reuttia subocellea* STPH. Rauø, 1 eks. 22. juli 1920.
323. *Pancalia leeuwenhockella* L. Av hovedformen 1 eks. Sarpsborg, 23. mai 1920; *var. latreillella* CURT, Rauø, Sarpsborg, hyppig.
324. *Sorhagenia rhamniiella* Z. Rauø, Sarpsborg, sjelden paa *Epil. angustifolium*.
325. *Cyphophora idaei* Z. Sarpsborg, almindelig i juni.
326. *Blastodacna hellerella* DUP. Sarpsborg, etpar eksemplarer rystet ut fra haktornhækker.
327. *Batrachedra praeangusta* Hw. Sarpsborg, almindelig.
328. *Coleophora lutipennella* Z. Rauø, Sarpsborg.
329. — *limosipennella* DUP. Sarpsborg, 1 eks. 26. juni 1921.
330. — *gryphipennella* BOUCHE. Sarpsborg, nogen eks. i juni og august. REBEL det.
331. — *vitisella* GREYS. Sarpsborg, 1 eks. 15. august 1921. REBEL det.
332. — *fusedinella* Z. Sarpsborg, almindelig.
333. — *alcyonipennella* KOLL. Sarpsborg, 1 ♂ 22. juni 1921
334. — *pyrrhulipennella* Z. Sarpsborg, 3 eks. i juni.
335. * — *anatipennella* HB. Moss, 30. juli 1911. REBEL det.
336. — *hemerobiella* Sc. Rauø, 2 eks. 22. juli 1920.
337. — *linearrella* Z. Sarpsborg, 4 eks. i juni.
338. — *murinipennella* DUP. Sarpsborg, almindelig.
339. — *caespititiella* Z. Sarpsborg, almindelig.
340. * — *nutantella* M. & F. (*inflatae* STT.). Nogen eks. ved Sarpsborg. REBEL det.
341. * — *millefolii* Z. Moss, 15. juli 1910. REBEL det.
342. — *laripennella* ZETT. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
343. — *flavaginella* Z. Sarpsborg, ikke sjelden.
344. *Gracilaria alchimiella* Sc. Moss, Sarpsborg, almindelig.
345. — *stigmatella* F. Moss, Sarpsborg, almindelig.
346. — *elongella* L. Ørje, Sarpsborg, almindelig.
347. *Aspilapteryx tringipennella* Z. Rauø, 5. august 1920.
348. *Xanthospilapteryx syringella* F. Moss, Sarpsborg, m. alm.
349. — *phasianipennella* HB. *ab. quadruplella* Z. Sarpsborg, etpar eks. i august.
350. — *auroguttella* STPH. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
351. *Ornix guttea* Hw. Sarpsborg, etpar eks. i juni.
(**O. torquilella* Z. 2 eks. ved Solsvik ved Bergen, 21. mai 1910. REBEL det.)
352. — *betulae scutulata* STT. Sarpsborg, almindelig.
353. *Lithocolletis sylvella* Hw. Sarpsborg, almindelig.
354. — *cramerella* F. Sarpsborg, almindelig.

355. *Lithocolletis strigulatella* Z. Sarpsborg, almindelig.
356. — *ulmifoliella* HB. Sarpsborg, almindelig. — Herr E. STRAND har i Nyt. Mag. 1919 beskrevet et eks. som han kalder *norvegicella* med avbrukne følehorn og avrevne frynser. Den vigtigste forskjel fra *ulmifoliella* synes at skulle være, at hans eks. har hvit forrandstrek fra basis til henimot første hvite hake, en karakter som jeg intetsteds har fundet nævnt i litteraturen for *ulmifoliella*. Jeg har undersøkt mine u. og fundet denne strek mere eller mindre utpræget hos flere. Det undrer mig, at herr S. ikke har set efter denne karakter i den Hinnebergske hovedsamling, som han i sine arbeider høilig berømmer. I min lille Hinnebergske samling staar nemlig klækkede *ulmifoliella* med denne forrandstrek mere eller mindre utpræget, tildels meget bred. De øvrige karakterer, at rotstrekken ender stumpt, og at der er ingen eller næsten ingen sort tegning ved dens forkant, vil jo paa et avfløiet individ, som herr Strands maa ha været, vanskelig kunne avgjøres med sikkerhet. *norvegicella* STRAND kan ikke opretholdes som egen art. Det er beklagelig, at man kan gi sig til at beskrive en ny art efter et defekt eksemplar.
357. — *spinolella* DUP. Sarpsborg, almindelig.
358. * — *cavella* Z. Sarpsborg, 22. juni 1921. REBEL det.
359. — *salictella* Z. Sarpsborg, 3 eks. REBEL det.
360. * — *dubitella* H. S. 1 eks. fik jeg tilbake fra prof. REBEL med paategning: »*dubitella* H. S.? Mehr Material«. Heldigvis hadde jeg nogen saa bra eksemplarer, at jeg med sikkerhet kunde avgjøre at det virkelig var denne for Skandinavien nye art; den var paa en lokalitet ved Sarpsborg ikke saa sjelden.
361. — *sorbi* FREY. Rauø, Sarpsborg, ret almindelig.
362. * — *spinicolella* Z. Sarpsborg, 6 eks. REBEL det.
363. — *blancardella* F. Sarpsborg, ikke sjelden.
364. * — *faginella* Z. Sarpsborg, ikke sjelden. REBEL det.
365. — *iunoniella* Z. Sarpsborg, Fr.hald, almindelig.
366. — *stettinensis* NIVELLI. Sarpsborg, 1 eks. 4. juni 1922.
367. — *tremulae* Z. Sarpsborg, ikke sjelden.
368. *Bucculatrix thoracella* THNBG. Sarpsborg, almindelig.
369. — *frangulella* GOEZE. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
370. — *nigricomella* Z. Sarpsborg, almindelig. Et eks., 25. juni 1920, som desværre er noget skadet, har kobberfarvede bind paa vingene og turde maaske være *albipedella* HOFM.
371. — *crisatella* Z. Sarpsborg, 1 eks. 10. juni 1922.

372. *Phyllocnistis suffusella* Z. Av *Phyllocnistis-artene* ved Sarpsborg er *sorhageniella* LÜDERS den talrigeste, larvens gange er ofte at se paa blade av *Pop. tremula*. Fra en dyrket *Populus*, vistnok *nigra*, har jeg klækket etpar eks. av *suffusella* Z., som jeg antar er meget sjelden hos os.
373. *Lyonetia clerkella* L. Moss, Sarpsborg, Fr.hald, almindelig; *ab. aereella* TR. likesaa hyppig som hovedformen.
374. *Cemiostoma scitella* Z. Sarpsborg, sjelden.
375. *Elachista albifrontella* HB. Moss, Rauø, Sarpsborg, alm.
376. — *perplexella* STT. Sarpsborg, sjelden.
377. — *nigrella* Hw. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
378. — *pullicomella* Z. Sarpsborg, sjelden.
379. — *humilis* Z. Sarpsborg, sjelden.
380. * — *griseella* Z. Sarpsborg, 2 eks. REBEL det.
381. — *megerlella* STT. Sarpsborg, almindelig.
382. * — *subalbidella* SCHLÄG. Rauø, 1 eks. 4. juli 1920. REBEL det.
383. *Epermenia chaerophyllella* GOEZE. Rauø, Sarpsborg, alm.
384. *Scythris chenopodiella* HB. Moss, 6. juli 1915.
385. *Prays curtisellus* DUP. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
386. *Hyponomeuta stannellus* THNBG. Rauø, Sarpsborg, ikke almindelig.
387. — *padellus* L. Jelø, Vansjø, Rauø, Sarpsborg, meget almindelig, især paa rogn.
388. — *malinellus* Z. Jelø, Sarpsborg, gjorde betydelig skade paa epletrærne.
389. — *evonymellus* L. Jelø, Sarpsborg, overmaade talrig paa heg. Derimot har jeg ikke fundet *cognatellus* HB., skjønt dens næringsplante, *Evonymus*, ikke var sjelden og endog tildels var forvildet.
390. * *Swammerdamia heroldella* TR. Sarpsborg, hovedformen sjeldnere end *var. griseocapitella* STT.
391. * — *lutarea* Hw. Paa Rauø fløi paa en *Sorb. aucuparia* en masse individer som vistnok tilhørte denne art. Av de 3 medbragte eks. er det ene friskt og stemmer godt overens med beskrivelserne i Spulers og Heine-manns bøger, kun er punktrækkerne mere tydelige.
392. *Argyresthia coniugella* Z. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
393. * — *mendica* Hw. Et eks. indfangedes 21. juni 1920 ved Sarpsborg paa slaape sammen med følgende.
394. * — *spiniella* Z. Moss, Sarpsborg.
395. — *ephippiella* F. Moss, Sarpsborg, Fr.hald, almindelig.
396. — *nitidella* F., Jelø, Rauø, Sarpsborg, almindelig; *ab. ossea* Hw. blandt hovedformen.
397. * — *semitestacella* CURT. Sarpsborg, 1 eks. 20. juli 1920. REBEL det.

398. *Argyresthia aurulentella* STT. Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 399. — *retinella* Z. Sarpsborg, almindelig.
 400. — *cornella* F. Sarpsborg, ikke sjelden.
 401. — *sorbiella* TR. Moss, Sarpsborg, ikke sjelden.
 402. — *pygmaeella* HB. Moss, Sarpsborg.
 403. — *goedartella* L., Jelø, Rauø, Sarpsborg, Fr.hald, alm.;
ab. literella Hw. blandt hovedformen.
 404. — *brockeella* HB. Jelø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 405. — *praecocella* Z. Rauø, Sarpsborg, hyppig.
 406. — *arceuthina* Z. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 407. — *certella* Z. Sarpsborg, ikke sjelden.
 408. — *laevigatella* H. S. Sarpsborg, 1 eks. 22. juni 1922.
 409. *Cedestis gysselinella* DUP. Moss, Revlingen, sjelden.
 410. *Dyscedestis farinatella* DUP. Sarpsborg, 1 eks. 30. juni 1920.
 411. *Ocnerostoma pinariella* Z. Sarpsborg, 1 eks. 30. juni 1921.
 412. *Cerostoma sequellum* CL. Jelø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 413. — *radiatellum* DON. Moss, Sarpsborg, sjelden.
 414. — *parenthesellum* L. Sarpsborg, kun 2 eks.
 415. — *asperellum* L. Rauø, 1 eks. 15. mai 1921.
 416. — *scabrellum* L. Sarpsborg, 1 eks. 13. august 1921.
 417. — *nemorellum* L. Rauø, ikke sjelden.
 418. — *xylostellum* L. Moss, Sarpsborg, sjelden.
 419. *Plutella porrectella* L. Jelø, Sarpsborg, sjelden.
 420. — *maculipennis* CURT. Moss, Rauø, Ørje, Sarpsborg,
 meget almindelig.
 421. — *annulatella* CURT. Moss, sjelden.
 422. *Teichobia verhue* ulla STT. Rauø, 1 eks. 15. juli 1920. □ 7.
 423. *Lypusa maurella* F. Sarpsborg, ikke almindelig.
 424. *Diplodoma marginepunctella* STPH. Moss, Rauø.
 425. *Scardia boleti* F. Moss, Sarpsborg, sjelden.
 426. — *tessulatella* Z. Onsø, 1 eks. 7. juni 1922.
 427. *Trichophaga tapeziella* L. Rauø, 1 eks. 21. juli 1920.
 428. *Tinea fulvimitrella* SODOF. Varteig, 1 eks. i juli 1917.
 429. — *arcella* F. Rauø, 1 eks. 5. august 1920.
 430. — *corticella* CURT. Sarpsborg, sjelden.
 431. — *picarella* CL. Sarpsborg, 1 eks. 15. juni 1921.
 432. — *granella* L. Sarpsborg, ikke sjelden.
 433. — *cloacella* Hw. Moss, Rauø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 434. — *ignicomella* H. S. Rauø, Sarpsborg, sjelden.
 435. — *misella* Z. Sarpsborg, ikke sjelden.
 436. — *fuscipunctella* Hw. Rauø, Sarpsborg, ikke alm.
 437. — *pellionella* L. Rauø, Sarpsborg, almindelig.
 438. — *lapella* HB. Sarpsborg, sjelden.
 439. *Tineola biselliella* HUMMEL. Sarpsborg, 5. juni 1920.
 440. *Blabophanes ferruginella* HB. Rauø, vistnok hyppig, men
 kun faa eks. er opbevaret.

441. *Monopis rusticella* HB. Jelø, Sarpsborg, ikke sjelden.
 442. *Incurvaria praelatella* SCHIFF. Tat paa Moss sommeren 1910.
 443. — *rubiella* BJERK. Moss, Sarpsborg, ikke sjelden.
 444. — *muscaella* F. Rauø, sjelden.
 445. — *pectinea* Hw. Jelø, Sarpsborg, almindelig.
 446. *Nemophora swammerdamella* L. Rauø, Sarpsborg, hyppig.
 447. — *panzerella* HB. Sarpsborg, ikke almindelig.
 448. — *schwarziella* Z. Rauø, Sarpsborg, hyppig.
 449. — *pilulella* HB. Sarpsborg, ikke sjelden.
 450. — *pillella* F. Larkollen, Rauø, Sarpsborg.
 451. — *metaxella* HB. Sarpsborg, kun 2 eks. 30. juni 1920.
 452. *Adela cuprella* THNBG. Sarpsborg, 2 eks. 26. april 1921.
 453. *Tischeria complanella* HB. Sarpsborg, Fredrikshald, talrig paa ek.
 454. *Heliozela stannella* F. R. 3 eks. paa ek ved Sarpsborg, april—juni.
 455. **Nepticula ruficapitella* Hw. 6 eks. paa ek ved Sarpsborg. REBEL det.
 456. * — *anomaella* GOEZE. Sarpsborg, sjelden. REBEL det.
 457. * — *aucupariae* FREY. Sarpsborg, ikke sjelden.
 458. * — *nylandriella* TGSTR. Sarpsborg, kun 2 eks. REBEL det.
 459. — *turicella* H. S. Sarpsborg, ikke sjelden. REBEL det.
 460. — *lapponica* WCK. 4 eks. fra Sarpsborg tilhører vistnok denne art, men er ikke feilfrie.
 461. — *weaveri* STT. Sarpsborg, 3 eks. REBEL det.
 462. — *sericopeza* Z. Sarpsborg, almindelig.
 463. * — *turbidella* Z. 5 eks. fra Sarpsborg. REBEL det.
 464. * — *subbimaculella* Hw. Sarpsborg, hyppig paa ek. REBEL det.
 465. *Eriocrania sparmannella* BOSC. Sarpsborg, ikke sjelden.
 466. — *subpurpurella fastuosella* Z. Sarpsborg, almindelig.
 467. — *unimaculella* ZETT. Sarpsborg, kun 2 eks.
 468. — *semipurpurella* STPH. Sarpsborg, sjelden.
 469. *Micropteryx aureatella* Sc. Sarpsborg, sjelden.

Følgende 14 arter mikros, som er notert av andre fra Østfold, har jeg ikke gjenfundet der:

Evetria duplana HB., *Argyroproce arbutella* Z., *Epiblema crenana* HB., *Ep. nemorivaga* TGSTR., *Laspeyresia cosmophorana* TR., *Glyphipteryx haworthana* STPH., *Epigraphia steinkellneriana* SCHIFF., *Gelechia continuella* Z., *G. infernalis* H. S., *Lithocolletis insignitella* Z., *L. cerasicolella* H. S., *L. quinqueguttella* STT., *Scythris variella* STPH., *Nepticula basalella* H. S.

Ialt er der saaledes fra Østfold notert 483 arter mikros.

Kristiania, 31. januar 1923.

Emil Barca.

Finmarksvidden.

En høiarktisk fauna.

Bembidion hyperboraeorum, n. sp. (Col. Carabidae)

Av T. Munster.

Fra Alten til Karasjok i Finmarken strækker sig en næsten sammenhengende høifjeldsvidde med en gjennemsnittlig høide over havet av ca. 500 m., kun såvidt avbrudt ved et par dalsænkninger, hvor den går ned til ca. 400 m. Den ligger i sin helhet over trægrænsen, kun i dalsænkningerne er der litt forkrøblet bjerkeskog. Det er vel landets største viddestrækning, en 80—90 km. lang, med omtrent halv så stor bredde. Den er væsentlig dækket av vældige morænemasser, med myrstrækninger og vande indimellem, og det sparsomme blottede fjeld, man ser, er for det meste hårde, for zoologer litet lovende bergarter.

Ved Bojobæski poststue, vel 40 km. i luftlinie fra Bossekop i Alten, krydses vidden av det øverste av den til Porsanger fjorden rindende Staburselv, og her har man bløte rødlig og grønlig lerskifre, hvorigjennem bækken har skåret sig vei, og som betinger en gunstigere jordbund med frodigere plante- og som følge derav dyreliv. Dalen her går omtrent fra sydvest til nordost, bøiede om i mere nordlig retning litt N. for Bojobæski. Den er beskyttet mot de kolde nordlige vinde ved en henved 200 m. høi, tildels meget brat skrænt, i hvis fot skifrene ligger, og her har man litt bjerkeskog helt bortover mot den ca. 12 km. i VSV-lig retning liggende Jotkajavre fjeldstue.

På en av mine reiser fik jeg anledning til at benytte litt av en dag, 2. juli 1910 til undersøkelse av omegnen, men da jeg desværre fik regn, kunde der ikke gjøres meget.

Det var kun en enkelt lokalitet, som blev undersøkt, nemlig bækken like ved huset, og her særlig de små banker eller ører, som stak ut i denne, og som dels bestod av skifersmåt, dels var dækket av litt større sten. Jeg fandt her følgende arter:

Bembidion (Plataphus) hyperboraeorum n. sp. (beskrivelse til slut) i talrige ekspl. under og mellem nævestore stener. Foruten her har jeg også fundet denne art i enkelte ekspl. ved Elvestrand i Alten juni 1911, Børselv ^{15/7} 1909 og Lakselv juni 1908 i Porsanger, hvert sted et ekspl. og 2 ekspl. ved elvene i Karasjok juli 1910. De øvrige arter av denne underslekt, på en undtagelse nær, tilhører den Sibirisk-Japanske fauna, en av disse er også utbredt over Mellem-Europa (*B. prasinum* DUFT.)

Bemb. (Blepharoplataphus) Hasti SAHLBG. sammen med foregående; den er en utpræget fjeldform, som ikke er fundet

længre syd end til Fosheimsæter i Valders (HELLIESEN), og neppe selv nordpå fundet ved kysten. Er forøvrig utbredt over Skandinavien og Sibirien.

Arpedium brachypterum GRAV. og *Geodromicus globulicollis* MANNH. sammen med de foregående; begge utbredt over Mellem-Europas fjeldegne samt Nord-Europa og Sibirien; også hos os mest tilfjelds og der almindelige.

Coryphium hyperboreum MAKL., *norvegicum* MUNST., beskrevet av MAKLIN 1881 efter et ekspl. fra Novaja Semblja, men av ham feilaktig henført til en anden slekt og påny beskrevet av mig i 1911 efter ekspl. fra Grønse-Jakobselv i S. Varanger, fundet av mig i opskyl efter en liten oversvømmelse. Efter at ha set typeeksemplaret (som velvillig er utlånt fra Riksmuseet i Stockholm, hvorfor avlægges min forbindtligste tak) kan jeg konstatere identiteten mellem de to. Den fandtes her ved Bojobæski under småsten sammen med *Thinobius*-arterne. Jeg har endvidere fundet den under opskyl efter vår-oversvømmelse ved Elvestrand ved Altenelven. Foruten på Nov. Semblja (av NORDENSKIÖLD og av ØKLAND 1921) er den også fundet av POPPIUS på halvøen Kanin, og hvis Poppius's som *C. parvulum* beskrevne art også er identisk, som jeg er tilbøielig til at anta, også i Øst-Sibirien i Lena-gebetet.

Thinobius procerus EPP. 2 ekspl. fandtes under små stener, som lå på en bankе av væsentlig skifersmåt, nær vandet, men dog såvidt langt fra, at vandet ikke sivet ind i hullerne, når stenen blev løftet op. Jeg har også fundet den i enkelte ekspl. i opskyl ved Grønse-Jakobselv i Syd-Varanger, samt ved Gorzzejokka og Karasjokka (også LYSHOLM) i Karasjok samt flere ekspl., under samme forhold som ved Bojobæski, ved Rauddojokka i Karasjok juli 1910. Den er beskrevet av EPPELSHEIM efter et ekspl. fundet av H. LEDER i Sydvest-Baikalien ved den øvre del av elven Irkut (D. ent. Zeitschr. 1893. 17.)

Efter SAHLBERGS beskrivelse av *Th. longicornis* kan denne slet ikke være *linearis* KR., hvortil den av GANGLBAUER henføres som synonym, men synes snarere at være *procerus* ♀, som i så tilfælde også vilde være fundet på Kolahalvøen. Arten måtte da føre det Sahlbergske navn.

Th. diversicornis FAUV. et ekspl. sammen med foregående. Jeg har også fundet 2 ekspl. under opskyl ved Elvestrand ved Altenelven. Arten er beskrevet efter ekspl. fra Gien ved Loire i Central Frankrig og er også fundet ved Elben i Bøhmen. Da jeg ikke har set typeekspl., er jeg ikke helt sikker på bestemmelsen; men ekspl. svarer til beskrivelsen.

Th. longipennis HEER. Den almindeligste art av slekten og fundet flere steds i landet; Karasjok, Sokna ved Støren samt

Dovre. Utbredt over en stor del av Europa og også i Algier; særlig i fjeldegne.

Gnypeta coerulea SAHLBG. sammen med Bembidierne. Utbredt over største delen av landet, sjelden sydpå, men i fjeldegnene og nordpå almindelig. Forøvrig fundet i Tyskland (?), England, Sverige og Finland samt det vestlige Sibirien.

Atheta longula HEER. Sammen med Thinobierne. Fundet over hele landet, både ved kysten og i fjeldegnene. Forøvrig utbredt over en stor del av Europa til ind i Rusland og det kaspiske hav, samt øerne ved Afrikas vestkyst.

Atheta currax KR. Sammen med foregående. Fundet flere steder ved elve og bække sydpå og i det centrales fjeldegne. Forøvrig utbredt over fjeldegnene i Mellemeuropa.

Atheta graminicola GRAV. Sammen med Bembidierne. Fundet alm. over hele landet. Utbredt over den nordlige del av den palaearktiske region samt Nord-Amerika.

Ocyusa nivicola THOMS. sammen med de foregående. Fundet på temmelig mange steder i fjeldegnene i det sydligere Norge, like til Værskarvet i Vestfjorddalen i Telemarken og likeledes nordpå. Utbredt over det nordligste Europa og Sibirien.

Catops Colletti MUNST. (N. Mag. f. Nat. XLIX. 297.). Fundet meget talrig på gulvet i Bojobæskistuen august 1909, både larver og imagines. Forøvrig fundet enkeltvis på flere steder i Finmarken, men hittil ikke utenfor Norge. Dens nærmeste slektning *C. brevipalpis* RTR. er fundet i Sibirien, Irkutsk.

C. brunneipennis J. SAHLB. Sammen med foregående, men ikke pålangt nær så talrig. Er fundet fleresteds i det nordligste Norge, syd til Hatfjelddalen og er forøvrig kun fundet i finsk Lappmarken og på Kola-halvøen.

Som det sees, er av de fundne 15 arter de 5 (trykt med fete typer) kun fundet i landets aller nordligste egne, og av disse er to ikke fundet utenfor landet; dette sidste kan vel skrive sig fra manglende undersøkelse, og jeg skal ikke legge synderlig vekt herpå. Utenfor Norge, er av de 3 andre den ene kun fundet i finsk Lappmarken, den anden på halvøen Kanin, Novaja-Sembla (og måske i Øst-Sibirien) og den tredje (måske på Kola-halvøen) samt i Baikalgebetet i Sibirien. Samtlige disse arter har altså en utpræget høiarktisk utbredelse.

De to ikke utenfor Norge fundne arter viser sig ved sin talrighet her at ha de bedste betingelser for sin trivsel; de hører hjemme netop her på høifjeldsvidden og den spredte enkeltvis forekomst andetsteds tyder jo også på det samme. Om de tre andre kan ikke det samme sies med avgjørende sikkerhet, men det er temmelig sandsynlig ialfald for de to's vedkommende: *Catops brunneipennis* har en noget større utbredelse, men er intetsteds

fundet så talrig som her, hvor jeg tok henimot 10 ekspl.; *Coryphium hyperboreum* er her fundet på primært levested, men på de to andre steder i landet i opskyl efter oversvømmelser; *Thinobius procerus* er foruten her også ved Raudojokka i Karasjok fundet på primært levested, men ellers kun ved oversvømmelse.

Efter en så kort undersøkelse under forholdsvis ugunstige vilkår kan man jo ikke uttale sig med nogen avgjørende sikkerhet, men fundet av så relativt mange repræsentanter for en høiarktisk fauna under, som det synes, for deres utvikling så gunstige vilkår her i høifjeldet synes at tyde på, at man i Finmarkens fjeldegne har en mere høiarktisk fauna end andetsteds deroppe, en fauna, som ikke trives så godt i de 2—300 m. dype daler, som skjærer gjennom fjeldmassen, som oppe på høifjeldet, hvor den nu har den lavere middeltemperatur, som den foretrækker, og som derfor må ha hersket i dalene, dengang denne fauna vandrede ind i landet. En senere varmere periode har så tvunget den tilfjelds.

Er dette tilfældet for koleopternes vedkommende, taler sandsynligheten for, at det er likeså for andre dyregrupper og måske også for planters. Det er en opgave for vore zoologer og botanikere at få dette nærmere undersøkt.

Bembidion (Plataphus) hyperboreorum n. sp. nigrum unicolor, supra obscure aenescens, subdepressum; prothorace transverso, lateribus parum rotundato et constricto, ad basin quam ad marginem anteriorem fere latiore; elytris planiusculis, striis in fundo minus distincte punctatis, humeris rectiusculis, lateribus parum rotundatis; microsculptura elytrorum distincta lineis minus regularibus cellulas transversas includentibus.

Lg. 4.6—5.0 m.m.

Ad littora fluminum Finmarkiae: Staburselven ad Bojobæski 59, Børselv 1, Lakselv 1, Altenelv 1 et Karasjokka 2 specimina inveni.

B. prasino DUFT simile et affine, sed colore obscuriore, praesertim articuli antennarum primi toti nigri, elytris minus depressis et microsculptura minus regulari, cellulis transversis, longitudine duplo latioribus et ultra, distinctum. Ab *B. (Platapho) Gebleri* GEBL. et varietate ejus *frigido* J. SAHLB. e Sibiria prothorace postice minus constricto, margine laterali deplanato minus lato, elytris humeris minus rotundatis lateribus magis parallelis distinctum. Ab *B. virenti* GYLLH., cui primo intuitu simillimum, dispositione punctorum setigerorum abdominis certe distinctum, in singulo nempe sterniti punctis tantum duobus, nec ut in subgenere *Blepharoplastapho* serie punctorum minorum praeditum.

Résumé.

L'auteur donne une liste des espèces trouvées pendant un voyage occasionel à travers les montagnes de Finmarken au refuge de Bojobæski, 40 km. S. E. de Bossekop, Alten. Parmi ces 15 espèces (dont 2 n. sp.) 5 appartiennent à une faune extrêmement arctique, avec une distribution jusqu'en la Nouvelle Semblja et la S-Ouest-Baikalie. Il indique la possibilité, que ces espèces soient les reliques d'une faune plus arctique que la faune actuelle de Finmarken, forcées par un climat plus chaud de se retirer dans les montagnes.

Notiophilus DUMÉRIL (*Coleoptera*).

Yderligere bemerkninger.

Av T. Munster.

Under henvisning til min behandling av de norske arter av denne slekt i dette tidsskrift B. I, H. 3, side 138 og flg. fremkommer her følgende tillæggsbemerkninger:

N. pusillus WATERH. — Jeg har yderligere fundet et ekspl. av denne art ved Kviljo på Lister og ganske talrig på Kvavik-sanden i Lyngdal i Vest-Agder. På sidstnevnte sted fandtes 18 ekspl. (12 ♂ og 6 ♀) under små lyngbusker (*Calluna vulgaris*) i kanten av en brakmark 19. og 22. oktober 1922. Siden der var så overveiende ♂♂, sluttes, at de var forholdsvis nylig utklækkede — antagelig i slutten av august eller først i september, da samtlige ekspl. var helt utlærkede. Jeg har således fåt ganske rikelig norsk materiale av arten. Allerede SPAETH omtaler punkterne på vingedækkernes mellemrum, en karakter, som han imidlertid ikke synes at tillægge stor nok vækt, da han sier, at arten kun med sikkerhet er at skille fra *aquaticus* i mandlige ekspl.; disse punkter er imidlertid fuldkommen konstant ialfald hos samtlige mine 23 ekspl., og tydelig synlige om end først ved ganske sterk forstørrelse og viser sig som en enkelt række av åpentstillete fine og grunde punkter i 3—7 mellemrum, bedst synlig i 4.—7. mellemrum. Ved denne karakter vil den altid kunne skilles fra ekspl. av *aquaticus*, om navlepunkterne skulde være anormalt utviklede hos noget ekspl. av de to arter — at sådanne ekspl. skulde kunne findes, er jo mulig, jeg har set 1 ♀ av *pusillus* med 1 navlepunkt på høire og 2 på venstre side.

N. Reitteri SPAETH. — I »Koleopterologische Mitteilungen aus Finnland II, 18« (Notulae entomologicae 1921) har herr WOLTER HELLÉN gjort rede for denne arts optræden i Finland. Han har sammenlignet de finske eksemplarer (som alle var bestemt av B. POPPIUS som *fasciatus* MÄKL.) med typiske *Reitteri* og med den i Helsingfors beroende type for *fasciatus*, og han er kommen til det resultat, at samtlige finske eksemplarer er *Reitteri*, og at denne ikke er identisk med *fasciatus* MÄKL. Såvel det Mäklinske typeeksemplar som også ekspl. av finske *Reitteri* og et ekspl. av *sylvaticus* ESCHSCH. fra Sitka har herr Hellén været så velvillig at sende mig til påsyn (hvorfor min hjertelige tak), og jeg kan kun bekræfte hans resultater: *Reitteri* og *fasciatus* er ikke identiske.

Efter mit skjøn står de hinanden imidlertid temmelig nær, de skiller sig begge fra *biguttatus* ved længere brystskjold og mindre tætte punktrækker på vingedækkerne, således at det brede 2det mellemrum, som hos *biguttatus* er næsten så bredt som 3—6 tilsammen, hos disse to arter neppe er bredere end 3—5; men *fasciatus* er betydelig mindre end *Reitteri* og har noget bredere hode, og desuten er den første og anden punktrække meget mindre stærkt udviklet på den bakre halvdel av vingedækkerne, så at de der endogså er noget utydelige for atter at bli stærkere henimot spidsen. Sålænge man ikke har større materiale av *fasciatus* end det ene typeeksemplar, er det imidlertid umulig at avgjøre, om den er en god art eller en rase eller varietet av *Reitteri*. Av denne sidste har jeg hos to ekspl. — et ikke helt uthærdet og et noget abnormt (svakt uregelmæssig rynket) skulpteret — set en svakere utvikling av de to første punktrækker, så der er en mulighet for at *fasciatus* kan være en sådan form. Under hver omstændighet må den nordeuropæisk-sibiriske form bære navnet *Reitteri*, så meget mere som MÄKLINS beskrivelse av *fasciatus* er så litet fyldestgjørende, at navnet kun kan betraktes som et »*nomen nudum*«.

Reitteri er i Sibirien fundet helt syd til Minusinsk—Sajanfjeldene, hvorfra et eksemplar er medbrakt av botanikeren H. Printz under den Ørjan Olsenske Sibirieekspedition, men uten nærmere lokalitetsangivelse. Hvorvidt de av Poppius fra Lena-gebetet nævnte eksemplarer tilhører denne eller *fasciatus* er, da Poppius, som det fremgår av foregående, har sammenblandet arterne, umulig at si uten at ha undersøkt originalerne.

Insecta,

*ex Sibiria meridionali et Mongolia
in itinere Ørjan Olsen 1914 collecta.*

A. Coleoptera,

a FRITZ JENSEN lecta.

VI. Coccinellidae.

Av T. Munster, Kristiania.

I det efterfølgende er også medtatt de av botanikeren H. Printz på foranledning av Dr. Bj. Lysholm under samme reise innsamlede Coccinellider, nu i »Det kgl. norske videnskabers selskab« i Trondhjem. Der foreligger for dette materiale ingen nærmere lokalitetsangivelser, kun Sibirien, S.W. og Mongoliet, N.W.

Adonia amoena FALD. Sibirien: Askust og Usti Abakansk hver 1; Mongoliet: Sistikem 1 og 2 (H.P.) — Utbredt fra Ala-Tau og Dsungariet over den sydlige og mellemste del av Sibirien til det øhotske hav.

Anisosticta 19-punctata L. Sibirien: Usti Abakansk 1. — Utbredt over den palæarktiske og nearktiske region, men mangler i den nordligste del.

Semiadalia notata LAICH. Samtlige eksemplarer utmerker sig ved særdeles store sorte flekker på vingedækkerne, de fleste har tillike 3 forbunden med 4 (ab. *elongata* Ws.). Sibirien: Kushabar 4 og 1 (H.P.); Mongoliet: Sistikem 2. — Mellem-europas fjeldegne, fra Portugal til Schlesien, nordvestlige Rusland, Kaukasus og Lilleasien, samt den isolerte forekomst i det centrale Norge fra Gran til Biri.

Adalia bipunctata L. Sibirien: Askust 1, Abakansteppen 1 (ab. *pruni* Ws.) og Usti Abakansk 1. — Europa, Asien og Nordamerika.

A. frigida SCHNEID. ab. *hyperborea* PAYK. Sibirien 1 (H.P.); Mongoliet: Sistikem 1. — Det arktiske Europa, Sibirien og Kalifornien.

Coccinella 7-punctata L. Sibirien: Askust 3, Abakansteppen 1, Usti Abakansk 2, ved Jenisei 1, Minusinsksteppen 2, Kushabar 1; Mongoliet: Sistikem 2, Tapsa 1, Cha-Kul 1. — Utbredt over den største del av den palæarktiske region.

C. 5-punctata L. var. *11-punctatoides* n. var. *Punctis elytrorum nigris* 11, fere ut in *C. 11-punctata* *sitis, punctis post-scutellari et interiore bigarum anticarum quam reliquis majoribus.*

ab. *arcuatooides* n. ab. Punctis ut in *11-punctatoide*, sed puncto postscutellari cum interiore bigarum anticarum arcuatim conjuncto ut in ab. *arcuata* Ws.

Ligner på grund av sin tegning ved første øiekast meget *C. 11-punctata*, men viser sig ved vingedækkernes form og skulptur og den større afstand mellem punkterne 2 og 3 at høre til *5-punctata*. Samtlige de av *5-punctata* her fundne ialt 30 ekspl. tilhører denne form, som på grund av sin optræden gir indtryk av at være en særlig lokalrase. Intet ekspl. av *C. 11-punctata* er medbrakt av ekspeditionen, likesom denne art efter von Heyden's »Catalog der Coleopteren von Sibirien« heller ikke av andre synes at være påvist i egnen, skjønt den er fundet både i Turkestan og den nordlige del av Kirgisesteppen og i den østlige del av Sibirien, samt også om end i en avvikende varietet i det indre av Kina (Potanin's reise); den synes på sidstnævnte sted for en del at være erstattet av *C. Semenowi* Ws. og i det sydlige Sibirien av *11-punctatoides* m.

Sibirien: Askust 4, Usti Abakansk 5, Minusinsksteppen 5, Kushabar 3 (1 *arcuatooides*), Kalna 2 og 1 (H. P.); Mongoliet: Sistikem 9, Cha-Kul 1. — *C. 5-punctata* med aberrationer er forøvrig utbredt over største delen av den palæarktiske region.

C. transversoguttata FALD. Sibirien: Askust 1, Usti Abakansk 1, Kushabar 1 og 1 (H. P.); Mongoliet: Sistikem 3. — I Sibirien, Mongoliet, Kina, Japan, Nordamerika og Grønland og efter Zetterstedt også en varietet i Lapland.

C. divaricata OL. 1808 (*distincta* FALD.) ab. *magnifica* REDT. Sibirien: Usti Abakansk 1, Kushabar 1.

ab. *Sedakowi* MULS. (*domiduca* Ws.). Mongoliet: Sistikem 2, Beikem 3 og 2 (H. P., det ene nærmest ab. *intertexta* Ws.). — Europa, Kaukasus, Sibirien, Kina, Japan.

C. trifasciata L. Sibirien: Askust 6, Abakansteppen 2, Kushabar 2; Mongoliet: Sistikem 6, Beikem 2 og 2 (H. P.). — Den nordligste del av den palæarktiske og nearktiske region.

C. 14-pustulata L. Sibirien: Askust 1, Kushabar 1; Mongoliet: Sistikem 1. — Utbredt over den største del av den palæarktiske region.

C. axyridis PALL. Sibirien: Askust 19, Abakansteppen 2, Usti Abakansk 8, ved Jenisei 7, Minusinsksteppen 4, Kushabar 1; Mongoliet: Sistikem 15, Beikem 2, Cha-Kul 3 og 2 (H. P.). — Østlige del av Sibirien, Kina, Japan. — Næsten samtlige ekspl. er normalfarvede med 6 store gule flekker på sort bund på hver vingedække; kun hos 2 ekspl. er den sorte farve næsten forsvunden mellem et par av flekkerne; og

- kun et (av de av Printz medbrakte) er lysfarvet med 18 mindre sorte flekker (ab. *18-pilota* HOPE).
- C. conglobata* L. Sibirien: Askust, Minusinsksteppen og Kushabar hver 1 st.; Mongoliet: Sistikem 1. — I den største del av den palæarktiske og nearktiske region.
- C. 12-maculata* GEBL. Kun et ekspl. medbrakt fra båtfarten på Beikem i Mongoliet. — Det nordlige Rusland, østlige Sibirien, Japan og Nordamerika.
- Anatis ocellata* L. Sibirien: Usti Abakansk 1, Jenisei 1 og 1 (H. P.); Mongoliet: Beikem 1; ab. *bicolor* Ws. Mongoliet 1 (H. P.); ab. *hebraea* LIN. Sibirien: Kushabar 1 og 1 (H. P.). — Europa og Sibirien (samt Nordamerika og Vestindien?); ab. *hebraea* særlig i Sibirien.
- Vibidia 12-guttata* PODA. Mongoliet: Sistikem 1. — Største delen av den palæarktiske region.
- Calvia 15-guttata* FABR. Sibirien: Askust 1, Abakansteppen 2, Usti Abakansk 1, Minusinsksteppen 2; Mongoliet: Sistikem 2. — Mellem- og Syd-Europa, Asien til Japan.
- Propylaea 14-punctata* L. Sibirien: Askust 1, Usti Abakansk 2, Kushabar 1. — Europa, Sibirien, nordlige Kina, Korea, tysk Øst-Afrika.
- Chilocorus renipustulatus* SCRIBA. Sibirien: Usti Abakansk 3 og 1 (H. P.). — Største delen av den palæarktiske region.
- Ch. bipustulatus* L. Sibirien: Usti Abakansk 1. — Omtrent samme utbredelse som foregående.
- Oxynuchus erythrocephalus* FABR. Sibirien: Usti Abakansk 1; Mongoliet: Sistikem 1. — Spanien, Galizien, Ungarn, Syd-Rusland, Kaukasus, Mongoliet, Transbaikalien.
- Pullus suturalis* THUNB. Sibirien: Usti Abakansk 1. — Europa, Sibirien. — Største delen av den palæarktiske region.
- Coccidula suturalis* REITTER. Sibirien: Usti Abakansk 2, Kushabar 7; Mongoliet: Sistikem 1. — Kun kjendt fra Sibirien.

Résumé.

L'auteur donne la liste des *Coccinellides*, collectionnées de l'expédition. La plus intéressante de ces espèces est la nouvelle forme de la *Coccinella 5-punctata* L., nommée *11-punctatoides*; elle imite par sa coloration la *C. 11-punctata* et représente vraisemblablement une race géographique de cette espèce, étant la seule forme de la *C. 5-punctata*, trouvée assez abondante par M. Jensen sur les steppes et aussi dans les montagnes Sajan. Nouvelle pour la faune Sibirienne est *Semiadalia notata* LAICH. jusqu'ici trouvée dans les régions montagneuses de l'Europe centrale de Portugal jusque la Silésie, dans la Norvège centrale, dans la Russie (Olonetz, Petrograd, Moskwa), Grèce, Asie min. et Caucase.

Dyschirius BONELLI (Col.)

De norske arter.

Av T. Munster.

Denne *Carabide*-slekt er let kjendelig fra de andre *Carabinae* ved det stilkformig forlængede mesosternum, hvorpå skutellum sitter uten at nå ind mellem vingedækkerne, og hvorved prothorax ved en kraftig indskjæring er skilt fra bakkroppen. Arterne er altid mere eller mindre valseformede og glatte, ubehårede, ofte noget metallisk glindsende. De kraftig utviklede tibier på forbenene med en stor fremspringende endetand angir deres gravende levevis. De træffes ofte ganske talrig ved stranden av elver, innsjøer og havet, hvor de gravende i sand og lere forfølger sit bytte; en enkelt art (*globosus* HERBST) findes også vel så hyppig utenfor de nævnte lokaliteter, men dog alltid på noget fuktige steder.

Jeg har i den senere tid fundet tre for den skandinaviske fauna nye arter (de to også nye for videnskapen), hvorfor jeg anser det heldig at gi en kort sammenstilling med bestemmelsestabel over vore arter, herunder også medtat de øvrige fennoskandiske, som endnu ikke er påvist hos os.

Jeg henviser forøvrig til professor dr. J. Müllers nylig i *Koleopterologische Rundschau*, B. X, Nr. 2/3 utkomne »Bestimmungstabelle der *Dyschirius*-Arten Europas etc.«, hvori er git en fortrinlig tabellarisk sammenstilling av de fleste palæarktiske arter.

1. Clypeus med en midttand	2.
— Clypeus uten midttand	3.
2. Vingedækkerne i det væsentlige glatte, som oftest metalglinsende, deres striper tydelig punkterte. 3.6—4.5 m.m.	1. <i>arenosus</i> STEPH.
— Vingedækkerne matte, tydelig chagrinerte, striperne glatte, neppe punkterte. 3.6—3.8 m.m.	2. <i>obscurus</i> GYLLH.
3. Brystskjoldet med en tydelig randlinje i det mindste til det bakre porepunkt	4.
— Brystskjoldets randlinje når i det høieste litt forbi det forreste porepunkt. 2.2—2.3 m.m.	11. <i>globosus</i> HERBST.
4. Vingedækkernes randlinje fortsætter ikke på basalfaten; 1 eller flere subhumeralgruber ¹ ; panden ikke rynket	5.
— Vingedækkernes siderandlinje fortsætter som en fin linie paa basalfaten; ingen subhumeralgruber; panden sterkt rynket. 3.2—3.5 m.m.	10. <i>angustatus</i> AHR.

¹ Subhumeralgruberne findes ved vingedækkernes randlinje bak skulderen og har to små korn i bunden, hvorav det ene er hårbærende; undertiden svinder gruben bort, men kornene og håret sees dog.

5. Tænderne på utsiden av fortibierne svakt utviklede, den nederste stump, neppe kraftigere end den øvre; i høiden 1 subhumeralgrube 6.
 — Den nederste tand paa fortibiernes utside kraftig utviklet, meget sterkere end den øvre; 2—3 subhumeralgruber. 9.
6. Vingedækkerne med dype, men utydelig punkterte striper, og helt til spidsen med sterkt hvælvede mellemrum. 4.0—4.3 m. m.
 4. *impunctipennis* DAWSON.
 — Vingedækkerne med tydelig punkterte striper 7.
 7. Vingedækkernes suturalstripe sterkt fordypet ved roten, de øvrige striper baktill finere eller næsten forsvindende. 5.5—6 m. m.
 (*chalceus* ER.)
 — Suturalstripen ikke særlig fordypet ved roten; striperne tydelige til spidsen 8.
8. Smal, temmelig cylindrisk art med neppe hvælvede mellemrum mellem punktstriperne og kun 2 punkter i tredje mellemrum. 4.0—4.5 m. m.
 3. *politus* DEJ.
 — Robustere, mindre cylindrisk art med mere rundede vingedækker, noget hvælvede mellemrum og normalt med tre punkter i tredje mellemrum. 4.5—5.0 m. m.
 (*nitidus* DEJ.)
9. Vingedækkerne med to præapikalpunkter¹ 10.
 — Vingedækkerne kun med et præapikalpunkt og 2 subhumeralgruber 13.
10. Vingedækkerne med 3 subhumeralgruber 11.
 — Vingedækkerne med kun 2 subhumeralgruber; følehornene korte. 3.0—3.5 m. m.
 (*intermedius* PUTZ.)
11. Clypeus baktill begrenset ved en ret linie; vingedækkerne ved roten med en tydelig knuteformet forhøining. 3.6—4.4 m. m.
 5. *salinus* SCHAUM.
 — Clypeus baktill endende i en vinkelformet spids 12.
12. Litt større art, følehorn og ben næsten helt mørke; brystskjoldet (uten den baktill indsnørte rand) fra midten av næsten likelig avsmalnende forover og bakover i svakere kurve; vingedækkerne ved roten med en meget liten knute som hos *salinus*. 3.2—3.8 m. m.
 6. *Lüdersi* WAGN.
 — Litt mindre art, følehornenes rot og benene delvis rødlige; brystskjoldets største bredde litt bak midten, herfra svakt avsmalnende forover med relativt bred forrand og sterkt avrundede, men dog tydelig fremstående forhjørner, og sterkt avrundet avsmalnende bakover; vingedækkerens basalflate uten knuteformet forhøining 3.0—3.2.
 7. *aneus* (DEJ.) WAGN.
13. Større art med delvis lysfarvede følehorn og ben; Clypeus baktill endende i en vinkelformet spids; vingedækker med baktill utydelige striper. 2.8—3.5 m. m. 8. *septentrionum* n. sp.
 — Liten art med helt mørkfarvede følehorn og ben; clypeus baktill begrenset ved en retliniet fure; vingedækkerne med helt til spidsen kraftig utviklede striper. 2.5 m. m. 8. *norvegicus* n. sp.
1. *D. arenosus* STEPH. (*thoracicus* FBR., THOMS.). Foruten midttanden på clypeus er fælles for de to første arter: den forholdsvist korte og robuste form, helt randet brystskjold, vingedækkerens randlinje fortsat indover basalflaten, ingen subhumeralgruber, kun 2 dorsalpunkter i tredje mellemrum, 1 præapikalpunkt. De skilles let efter tabellen.

¹ Præapikalpunkterne findes ved vingedækkerens spids ved 8 stripe og bærer hver et litet haar; bør som subhumeralgruberne helst undersøkes ved mikroskopets hjælp.

Utbredt over Marokko, størstedelen av Europa både ved kysten og i det indre, samt til Vest-Sibirien.

Den synes hos os at være bunden til saltbund og til kysten; alle sikre forekomster hittil er ialfald fra sandstrand ved havet.

Id og Skjeberg (HANSSEN)!, Kirkøen Hvaler!, Kristiania omegn ved Tøien og Hovind? (SIEBKE — den fandtes imidlertid ikke i hans samling!), Horten!, Tjøme (HELLIESEN), Malmø ved Larvik og Fredriksværn!, Porsgrund (ESMARK), Grimstad!, Landvik (HANSSEN)!, Kristiansand (ULLMANN)!, Lyngdal (HOLMBOE), Ogne på Jæderen!, her samt Kvalben, Orre, Sole og Viste på Jæderen (HELLIESEN), Jæderen (LYSHOLM)! (Fra Fr. Jensen har jeg mottat ekspl., som skulde være fundne i Ryfylke, men Helliessen har ikke fundet den der). Sandnessjøen ved Langøbukten i Botafjorden, mai 1910 (65° 59')!

2. *D. obscurus* GYLLH. Er hos os kun fundet ved kysten på Jæderen.

Forøvrig utbredt over kysterne av Kanalen, Nord- og Østersjøen samt det sorte og det kaspiske hav og kjendt fra enkelte steder i det indre av Mellem-Europa.

Jæderen (HELLIESEN)! bl. a. Kvalben, Orre og Sole; Jæderen (LYSHOLM)!; (Også av denne art har jeg mottat ekspl., som skulde være fra Ryfylke, av Fr. Jensen, men HELLIESEN har ikke fundet den der).

D. nitidus DEJ. I gjennemsnit vel så stor som *arenosus*, men litt slankere end denne og let at skille ved mangel av midttand på clypeus o.s.v. Den har sammen med de følgende 3 arter som fælles træk: de svakt utviklede tænder på de forreste tibiers utside samt tilstedeværelsen av kun 1 subhumeralgrube. Den skilles fra *politus* ved sin form, fra *impunctipennis* ved sine tydelig punkterte striper på vingedækkerne og fra *chalcus* ved at striperne er tydelige helt til spidsen og suturalstripen ikke er sterkt indtrykt ved roten.

Den er utbredt over størstedelen av Europa samt Turkestan og Vest-Sibirien; er fundet i Danmark og det sydlige Finland, men hittil ikke i Sverige eller hos os.

3. *D. politus* DEJ. Kjendelig blandt gruppens arter ved sin slanke, cylindriske form. Findes hos os på sandige og til dels lerede bredder av elver og sjøer.

Den er utbredt over Nord- og Mellem-Europa og Sibirien (Abakansteppen, Fr. Jensen).

Hos os påvist ved Fr.hald (HANSSEN)!, Drøbak (HELLIESEN), Tøien ved Kristiania!, Eidsverket i Høland!, Kongsvinger!, Sell samt Jønåen i Dovre Gudbrandsdal!, Haugsund i Eker!, Tønsberg (HELLIESEN), Brevik!, Hiterdal!, Utsole på Jæderen (HELLIESEN).

4. *D. impunctipennis* DAWES. Kjendelig blandt gruppens arter ved de utydelige punkter i vingedækkernes striper og de til spidsen sterkt hvælvede mellemrum. Er hos os kun fundet på Jæderens sandstrande.

Førøvrig utbredt over kysterne av Kanalen, Nord- og Østersjøen samt enkelte steder i det indre av Mellem-Europa.

Kvalben, Orre og Sole på Jæderen (HELLJESSEN)!, også tat på Jæderen av LYSHOLM!

D. chalceus ER. Kjendelig blandt gruppens arter ved sin størrelse, den ved roten sterkt indtrykte suturalstripe og baktil fine, næsten forsvindende punktstriper på vingedækkerne.

Synes forekomme på saltbund og er utbredt over en del av Mellem-Europa samt Syd-Rusland, Transkaspien, Turkestan; fundet i Danmark og Sverige, men endnu ikke hos os.

5. *D. salinus* SCHAUM. Denne og de følgende 6 arter danner en naturlig gruppe, som utmärker sig ved en tydelig spids tand på utsiden av fortibierne og ved 2 eller 3 subhumeralgruber. Blandt disse er *salinus* noget større end de andre og kjendelig ved sin litt mere langstrakte form og den tydelige lille knute på vingedækkernes basalflate, samt den baktil retlinjet begrænsede clypeus.

Synes utelukkende at leve på saltbund (hos os nærmest på lerholdig) og er utbredt over størstedelen av Europa og Middelhavslandene, men mangler i den nordligste del; hos os kun i det sydlige av landet; men mangler også i Finland.

Kirkøen på Hvaler, april—juni 1915! Hovedøen og Frognerkilen ved Kristiania! Tønsberg (HELLJESSEN), samt Jomfruland (ULLMANN).

6. *D. Lüdersi* WAGN. Ent. Mitt. 1915. Denne først i den seneste tid fra Nordtyskland beskrevne art skiller sig sammen med *aeneus* og *septentrionum* fra vore øvrige arter i gruppen ved at clypeus baktil er kraftig spidsvinklet begrænset. Den skilles nogenlunde let fra *aeneus* foruten ved de i tabellen angitte merker også ved at spidsen baktil på clypeus er forlænget opover panden i en meget fin kjøl.

Den er utbredt over Mellem-Europa, inkl. England, og delvis Syd-Europa (Rom, Astrachan); men endnu ikke påvist i vore nabolande. Hos os er den vel så almindelig i den sydlige del som *aeneus*, men går ikke så langt ind i landet; den er ikke bundet til saltbund, men fleresteds fundet på sådan.

Fr.hald (HANSSEN)! Fleresteds i Kristiania omegn (SIEBKE, MOE)! jeg har tat den på Tøien, ved Lysaker og meget talrig på saltholdig lerbund ved Storøen på Snarøen; ved Hegstadmyren ved Fiskumvandet, sammen med *aeneus*!, ved Horten! og Grimstad!

7. *D. aeneus* (DEJ.) WAGN. Skilles fra vore to andre arter med baktil spidsvinklet clypeus, særlig ved brystskjoldets form, idet dette, når bortses fra det indsnevrede basalparti, har

sin største bredde bak midten og derfra først er svakt avsmalnende forover til de i meget sterk kurve avrundede og fremspringende hjørner; mens det hos *Lüdersi* og *septentrionum* har sin største bredde på midten og derfra smalner av mere likelig både forover og bakover, hvorved forranden får mindre bredde og mindre fremstående hjørner.

Den er hittil kun fundet hos os i den sydlige del av landet på ler- eller slambund ved smådammer og innsjøer. Synes forøvrig at være utbredt over en stor del av Europa, men dens utbredelse er noget usikker på grund av dens tidligere sammenblanding med foregående art.

Kun fundet i Aker ved Kristiania (N. MOE efter ekspl. i W. M. SCHØYENS samling)!, samt i Hægstadmyren ved Fiskumvandet (her sammen med *Lüdersi*)! og ved Brevik!

D. intermedius AHR. Kjendelig blandt de øvrige arter inden gruppen ved den retlinjede skillefure mellem clypeus og pande, ved 2 hårbærende apikalpunkter på vingedækkerne, mens subhumeralgrubernes antal er reduceret til 2; den er litt slankere i form end *aeneus*, *Lüdersi* og *septentrionum*.

Den er utbredt over størstedelen av Mellem-Europa, til Nord-Italien og den nordlige del av Balkanlandene; fundet i Syd-Sverige, men ikke i Danmark eller hos os, heller ikke i Finland.

8. *D. septentrionum* n. sp. niger, nitidus paullum metallescens antennarum basi pedibusque partim ferrugineis; clypeo antice medio sine dente, postice triangulariter terminato; prothorace (incl. parte basali constricto) paullulo transverso, medio distincte canaliculato, lateribus marginato; elytris latitudine $1\frac{1}{2}$ longioribus, quam prothorace $1\frac{1}{3}$ latioribus, lateribus rotundatis, ultra medium punctato-striatis, striis postice impunctatis, obsolete; punctis setigeris: 1 ad basin striae suturalis, 2 post humeros ad marginem lateralem, 1 ad apicem atque 3 in interstitio tertio ad striam 3; tibiis anticis extus ad apicem dente majusculo acuto et altero minuto in tertia posteriore parte.

Variat: pedibus totis obscure ferrugineis.

Lg. 2.8—3.4 m.m.

Ca. 40 expl. in ripis arenosis fluminum et maris Norvegiae centralis et praesertim septentrionalis.

D. Lüdersi et *aeneo* affinis sed numero punctorum setigerorum subhumeralium et apicalium striisque elytrorum postice obsolete certe distinctus. Ab *D. aeneo* forma prothoracis, ab *D. Lüdersi* magnitudine minore etiam differt. *D. apicali* PUTZ. simillimus, sed statura brevior, minus parallela ut et numero punctorum abunde differt.

Denne hittil med *aeneus* sammenblandede art kjendes ved nogen opmærksomhet let ved de anførte kjendetegn. Det bemerkes, at det ikke sjelden er tilfældet, at der på den ene side endnu findes spor av den tredje subhumeralgrube, idet de små korn på bunden er bevarede, mens der på den anden mangler ethvert spor av den.

Den er utbredt over den centrale og nordlige del av landet og synes her ikke at være sjelden. Den vil vistnok vise sig at ha en større utbredelse i de arktiske egne; hvad der tidligere er anført fra disse som *aeneus* er sandsynligvis i virkeligheten denne art.

Kongsvinger ved Glommen mai—juni 1912!, Krokhoug i Foldalen juni 1913!, Sokna ved Støren ^{20/7} 1917!, Røros omegn!, Sandnessjøen ved Langøbukten i Botnfjorden mai 1910!, Rognan og Størdal i Saltalen juni 1909!, Salten (J. SAHLB.)!, Moen Målselvdalen ^{3/7} 1883 (SCHNEIDER)!, Elvestrand i Alten juni 1910 og 11! Lakselv i Porsanger juni 1908!, Karasjøk (Gorzejøk talrig efter oversvømmelse, og kirkestedet) juli 1907 og 08!, Grænse-Jakobselv i Syd-Varanger juli 1904!

9. *D. norvegicus* n. sp. niger, nitidus, vix metallescens, mandibulis solum rufescentibus; clypeo antice medio sine dente, postice linea recta terminato; prothorace (incl. parte basali constricto) latitudine aequilongo, medio canaliculato, lateribus usque ad punctum setigerum posteriorem marginatis; elytris latitudine $1\frac{1}{2}$ longioribus, quam prothorace ca. $1\frac{1}{3}$ latoribus, lateribus rotundatis, fortius punctato-striatis, striis usque ad apicem distinctis, ibidemque remotius et multo minus fortiter punctatis; punctis setigeris: 1 ad basin striae suturalis, 2 post humeros ad marginem lateralem, 1 ad apicem atque 3 in interstitio tertio ad striam 3; tibiis anticis extus ad apicem dente majusculo acuto et altero minuto in tertia posteriore parte.

Lg. 2.5 m.m.

In ripis arenosis fluminum Norvegiae centralis et septentrionalis, 4 expl.

Magnitudine *D. globosi*, *D. aeneo* affinis, sed numero punctorum setigerorum, formatione clypei, sculptura elytrorum fortiore ut et magnitudine coloreque distinctissimus. *D. Helleni* MÜLL. e Sibiria arctica, mihi invisio, simillimus, et fortasse ejusdem varietas, sed clypeo postice non triangulariter terminato, prothorace (incl. parte basali constricto) non transverso, punctura et forma minus postice dilatata, ut videtur, distinctus.

Av denne lille art, som man på grund av dens størrelse let sammenblander med *globosus* og derfor let overser, har jeg tat 4 eksemplarer:

Et septbr. 1897 ved Sørum i Våge, to (antagelig i Tromsdalen) ved Tromsø juni 1904 og 1 ved Gorzzejok i Karasjok i opskyl efter en oversvømmelse 19/7 1907.

10. *D. angustatus* AHR. Let kjendelig fra alle vore andre arter ved sin lange, smale, cylindriske form, ved den foran på vingedækkernes basalflate som en fin stripe forlængede marginalrand samt ved den rynkede pande. Vore ekspl. stemmer med beskrivelsen, men da jeg ikke har set utenlandske ekspl. av den, vet jeg ikke om måske vore kunde være en særlig rase. Dens utbredelsesområde hos os er jo meget langt fjernet fra dens øvrige forekomster; den nærmeste er Silkeborg i Jylland. Den er først fundet av LYSHOLM ved Stjørdalselvens munding nær Hell st., men er senere fundet fleresteds såvel i det centrale Norge som helt nord til Alten. Den lever på fin sandbund ved elvebredderne.

Er forøvrig utbredt over Mellem-Europa til Nord-Italien og Bosnien; er før fundet nord til midt i Jylland, men ikke i Sverige og Finland.

Sørum i Våge!, Jønåen ved Tallerås-bro i Dovre!, Stjørdalen (LYSHOLM)!, Rognan i Saltdalen ved elvemunningen!, Elvestrand i Alten juni 1911! Karasjok (SCHN.)!

11. *D. globosus* HERBST. Vor almindeligste art og let kjendelig ved sin størrelse og den manglende siderandlinje på brystskjoldet. Er hos os utbredt over hele landet, fra kysten til høifjeldsregionen, såvel overalt i det sydlige som til det aller nordligste.

Dens utbredelse forøvrig strækker sig over størstedelen av den palæarktiske region.

Résumé.

L'auteur donne un tableau des espèces fenno-scand., la distribution des espèces norvègiennes et la description en latin des deux n. sp., propres à la faune arctique.

Nye fund og findesteder.

A. *Lepidoptera*.

Ved E. Barca, N. Grønlien, K. Haanshus, N. Knaben, Joh. Rygge
og Th. Schøyen,
meddelt ved K. Haanshus.

Nye for Norge.

- Calamia lutos*a HB. Sarpsborg, oktober, B.¹.
Taeniocampa pulverulenta ESP. Sarpsborg, april, B.; Risør, K.
— *gracilis* F. Sarpsborg, april, B.
Orthosia macilenta HB. Sarpsborg, september, B.
Xylocampa areola ESP. Risør, mai, K.
Zanclognatha grisealis HB. Moss, juli, B.; Spro, H.
Nemoria fimbrialis SCOP. Risør, juli, K.
Lygris prunata ab. *obscurata* BARCA. Østfold, B.
Phigalia pedaria F. Bergen, februar, B.; Sandnes, S.
Amphidasis betularia F. ab. *doubledayria* MILL. Bergen, juni, B.
Boarmia jubata THNBG. Spro, juli, H.
Chloroclystis coronata HB. Moss, juli, B.
Nola confusalis H. S. Moss, mai, B.
Pachythelia villosella O. Sarpsborg, juni, B.
Solenobia triquetrella T. R. Voss, mai, G.; det. REBEL.
Homoeosoma nimbellum Z. Rauø, juli, B.; Spro, H.
Selagia spadicella HB. Rauø, Sarpsborg, B.; Spro, H.
Salebria palumbella SCHIFF. Drøbak, juli, B.; Spro, H.
Hypsopygia costalis SCHIFF. Rauø, juli, B.
Nymphula rivulalis DUP. Risør, juli, K.
Pionea olivalis SCHIFF. Moss, Sarpsborg, B.
Tortrix cinctana SCHIFF. Rauø, mai, juli, B.
— *incertana* TR. Rauø, Sarpsborg, juli, B.
— *pasivana* HB. Voss, juli, G.
Phalonia roseana Hw. Rauø, Moss, mai, juli, B.
— *gilvicomana* Z. Moss, juni, juli, B.
Argyroploce semifasciana HB. Fr.hald, Moss, Sarpsborg, juli, B.;
Spro, H.
— *roseomaculana* H. S. Sarpsborg, mai, B.
— *inundana* SCHIFF. Risør, juli, K.
— *noricana* H. S. v. *dovreana* BARCA an n. sp. Kongsvold,
Dovre, B.
Cymolonia hartigiana RTZBG. Rauø, Sarpsborg, juni, juli, B.;
Spro, H.

¹ Samtlige de av B. fundne arter er tidligere publicerte i det svenske Ent. Tidskr. 1922, s. 33 og flg.

- Polychrosis artemisiana* Z. Rauø, mai, B.
— *littoralis* WSTW. Rauø, august, B.
Lobesia permixtana HB. Rauø, Sarpsborg, juni, B.
Epinotia profundana S.W. Aas, larva juni, imago juli, S.
— *nigromaculana* Hw. Bergen, juni, B.
Epiblema sordidana HB. Sarpsborg, august, B.
Carpocapsa splendana HB. Sarpsborg, juli, B.
Laspeyresia orobana Tr. Moss, Rauø, Sarpsborg, B.
Pantene argyrana HB. Sarpsborg, »vaaren«, B.
— *splendidulana* GN. Sarpsborg, B.
Depressaria pallorella Z. Spro, april, H.
— *scopariella* H.S. Vikør, juli, G.
Borkhausenia unitella HB. Rauø, juli, B.
— *luridicomella* H.S. Rauø, juli, B.
— *cinnamomea* Z. Rauø, Sarpsborg, B.
Sophronia sicariella Z. Rauø, juli, B.
Nothris asinella HB. Sarpsborg, august, B.
Hypsolophus iuniperellus Z. Kongsvold, juli, G.
Gelechia nigra Hw. Sarpsborg, august, B.
— n. sp. skal senere beskrives. Kongsvold, juli, G.; det.
REBEL.
Lita acuminatella SIRC. Kongsvold, juli, G.; det. REBEL.
Paltodora striatella HB. Rauø, juli, B.
Anacampsis taeniolella Z. Sarpsborg, juli, B.
Xystophora unicolorella DUP. Sarpsborg, juni, B.
Eustaintonia pinicolella DUP. Rauø, juli, B.
Coleophora viminetella Z. Hodnaberg, R.; det. REBEL.
— *albicostella* DUP. Kongsvold, juli, G.; det. REBEL.
— *millefolii* Z. Kongsvold, juli, G.; det. REBEL.
Coriscium brogniardellum F. Granvin, juli, G.; det. REBEL.
— *sulphurellum* Hw. Sarpsborg, august, B.
Lithocolletis heegeriella Z. Sarpsborg, B.
— *salicolella* SIRC. Sarpsborg, B.
— *nicellii* STT. Granvin, august, G.; det. REBEL.
— *froelichiella* Z. Odda, juni, G.
Bucculatrix cidarella Z. Sarpsborg, juni, B.
— *ulmella* Z. Sarpsborg, juni, B.
Phyllocnistis sorhageniella LÜDERS. Sarpsborg, april—juni, B.
Lyonetia frigidariella HB. Odda, april, G.
Cemionotoma susinella H.S. Sarpsborg, B.
Elachista bedella SIRC. Voss, juli, G.
— *dispilella* Z. Rauø, juli, B.
— *kilmunella* STT. Hodnaberg, R.; det. REBEL.
Prays rusticus Hw. Sarpsborg, B.
Hyponomeuta malinellus Z. Lier, juli, S.

- Argyresthia spiniella* Z. Voss, juli, G.
Argyresthia pulchella Z. Sarpsborg, september, B.
— *albistria* Hw. Sarpsborg, Rauø, B.
— *glabratella* Z. Voss, juli, G.; det. REBEL.
Cerostoma sylvellum L. Sarpsborg, Rauø, B.
— *lucellum* F. Moss, september, B.
— *horridellum* Tr. Spro, august, H.
Eidophasia messingiella F. Rauø, juli, B.
Tinea semifulvella Hw. Moss, Rauø, B.; Spro, H.
Infurcitinea argentimaculella STT. Rauø, juli, B.
Incurvaria flavimitrella Hb. Voss, juli, G.
Tischeria dodonaea STT. Sarpsborg, B.
Nepticula basalella H. S. Voss, juli, G.

Nye findesteder.

- Vanessa io* L. Sannesund og Stokke, S.; Nordre Rendalen,
L. NATVIG. Ny for Østfold, Vestfold, Hedemarken.
Malacosoma castrensis L. Rauø, B. Ny for Østfold.
Notodonta ziczac L. Mosjøen, S. Ny for Nordland.
Emydia cribrum L. Risør, K. Ny for Øst-Agder.
Orgyia antiqua L. Mo i Ranen, S. Ny for Nordland.
Agrotis castanea ESP. Moss, B. Ny for Østfold.
— *segetum* SCHIFF. Moss, B. Ny for Østfold.
— *subrosea* STPH. Risør, K. Ny for Øst-Agder.
Mamestra tincta BRAHM. Bagn, H. Ny for Opland.
Dianthoecia caesia BKH. Sandnessjøen, S. Ny for Nordland.
Amacoria caefimacula FAB. Risør, K. Ny for Øst-Agder. 1c.
Thalpophila matura HUFN. Rauø, B. Ny for Østfold.
Hadena gemmea Tr. Risør, K. Ny for Øst-Agder.
Apamea testacea Hb. Moss, B.; Risør, K. Ny for Østfold og
Øst-Agder.
Tapinostola fulva Hb. Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
Petilocampa arcuosa Hw. Moss, B. Ny for Østfold.
Taeniocampa opima Hb. Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
Orrhodia vau punctatum ESP. Risør, K. Ny for Øst-Agder.
— *rubiginea* F. Risør, K. Ny for Øst-Agder.
Xylina furcifera HUFN. Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
Toxocampa craccae F. Moss, B. Ny for Østfold.
Herminia derivalis Hb. Moss, B.; Risør, K. Ny for Østfold og
Øst-Agder.
Pechipogon barbalis Cl. Soon, S. Ny for Østfold.
Eugenia alniaria L. Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
— *erossaria* BKH. Risør, K. Ny for Øst-Agder.
Mesotype virgata HUFN. Moss, B. Ny for Østfold.

- Lygris associata* BKH. Moss, B. Ny for Østfold.
Tephroclystia subnotata HB. Rauø, B. Ny for Østfold.
Chloroclystis chloerata MAB. Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
Nola cuculatella L. Moss, B. Ny for Østfold.
Pachytelia unicolor HUFN. »Smaalenene«, Nevlunghavn, B.;
Risør, K. Ny for Østfold, Telemarken og Øst-Agder.
Sterrhopteryx Standfussi H. S. »Smaalenene«, B. Ny for Østfold.
Exapate congelatella CL. Stokke og Lofthus, S. Ny for Vest-
fold og Hordaland.
Argyroploce prunaria HB. Lier, S. Ny for Buskerud.
— *lemniscatana* KENN. Kongsvold, B. Ny for Sør-Trønde-
lagen.
Anchylis mitterbachiana SCHIFF. Moss, Sarpsborg, B. Ny for
Østfold.
Epinotia nanana TR. Holmenkollen, Ø. Eker, S.; Moss, Rauø,
Sarpsborg, B. Ny for Østfold, Akershus og Buskerud.
Chimabacche fagella F. Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
Gelechia sororculella HB. Rauø, B. Ny for Østfold.
Lita saltenella SCHØYEN. Kongsvold, B. Ny for Sør-Trøndelagen.
Aristotelia brizella TR. Rauø, B. Ny for Østfold.
Tebenna raschkiella Z. Moss, Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
Ornix polygrammella WCKE. Kongsvold, B. Ny for Sør-Trønde-
lagen.
— *scoticella* STT. Sarpsborg, Kongsvold, B. Ny for Østfold
og Sør-Trøndelagen.
Lithocolletis quercifoliella S. Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
Elachista gleichenella F. Sarpsborg, B. Ny for Østfold.
Argyresthia cornella F. Larvik, S. Ny for Vestfold.
Opostega salaciella TR. Moss, B. Ny for Østfold.
Micropteryx thunbergella F. Moss, Rauø, B. Ny for Østfold.

B. Coleoptera.

Meddelt av Munster.

Nomenklatur efter Catalogus Col. Europae etc. av v. Heyden, Reitter
og Weise 1906.

Elaphrus uliginosus, før kun publiceret fra den sydligere del av
landet og fra det Trondhjemske, har jeg nordligst tat ved
Fiskvågundet ved Rognan i Saltdal juni 1909; den er des-
uten tat på Hiteren (LYSHOLM og T. M.), ved Opsanger-
vandet ved Sunde i Søndhordland!; i fjeldegnene i den cen-
trale har jeg tat den ved Røros samt ovenfor Sagflaten nær
Sell st. (ca. 600 m. o. h.) og ved Sørum i Våge!

Brosicus cephalotes. Mandal august 1923!

Miscodera arctica. Merkværdig nok har jeg i mai i år (1923) tat denne i sin utbredelse hos os væsentlig arktisk-alpine art ved Lillesand, et enkelt levende ekspl. i en bæk efter et sterkt regnskyl. Jeg har også fundet den under sten på den gamle ekserserplass ved Kongsberg ^{24/9} 1883.

Asaphidion flavipes, som før kun var opgit fra Guldalen og Vikersund er utbredt over det sydøstlige: Fredrikshald og Skjebergkilen (HANSSEN)!, Tøien ved Kr.ania (ESMARK)!, Lillestrømmen!, Hof i Solør (SIEBKE)!, Hougsund i Eker!

Bembidion argenteolum har jeg tat helt op til Sørum i Våge, og på øerne ved Bøvra's delta i Lom.

B. pallidipenne, som før kun var kjendt fra Lister og Jæderen er også fundet på Kirkøen, Hvaler (NATVIG og T. M.)!, Søgne (ULLMANN)!

B. 4-maculatum har jeg tat i Karasjok!

B. aeneum, som er fundet langs kysten like nord til Svolvevær!, som oftest på stærkt ler- og saltholdig bund, har jeg fundet talrig ved stranden av Bråtevandet i Hemnes, Høland mai 1921, også på lerbund, men ikke saltholdig.

Trechus quadristriatus og *v. obtusus*. Efter hvad vi nu vet, ser det ut som hovedformen kun findes i det sydlige og i lavlandet, hvor den er nokså utbredt, mens fjeldformen (*obtusus*) kun er fundet fleresteds langs kysten fra Bergen (SCHNEIDER)!, Hitteren!, Erikstadsfjord i Lødingen!, Bø i Vesterålen! til Tromsø (SCHNEIDER)!

**Badister bispustulatus* ab. *suturalis* har jeg tat et enkelt ekspl. av ved Solberg på Nesodden, april 1919.

Ophonus puncticollis er fundet på Hedemarken (ESMARK)!, i Ringebu (ULLMANN)!, ved Otta i Sell! og Baarstad i Lalm! (nordgrænse).

Harpalus distinguendus har jeg fundet ved Ilseng i Romedal (nordgrænse) og desuten ved Fiskumvandet i opskyl.

H. rubripes og *smaragdinus* går til Lalm og Sørum i Våge!

Tetraplatypus similis er et utpræget lyngdyr, som findes overalt under *Calluna vulgaris* i det sydlige. Det eneste sted utenfor kystdistrikterne, hvor jeg har tat den, er ved Kongsberg, hvor den forekom talrig under *Calluna* ved den gamle ekserserplass.

Amara nigricornis Sollien (HANSSEN)!, Feragen ved Røros juli 1887!, Nordmo i Målselvdalen!, Strand i Syd-Varanger!

A. littorea synes være adskillig utbredt, men sjelden. Den er fundet ved Fredrikshald (HANSSEN)!, Vestre Aker (SCHNEIDER)!, Laurgård i Sell (W. M. SCHØYEN)!, Kirkestuen i Dovre!, Sørum i Våge!, Kongsberg!

- A. municipalis* har jeg tat til Sørum i Våge (nordgrænse)!
- A. infima* synes bundet til lyng (*Calluna*)-klædte sandfelter. Jeg har således tat den ved Otta i Sell aug. 1916, ved Kongsberg (den gamle ekserserplass, april 1882 m. fl. steder), samt nær Tingsager ved Lillesand, oktbr. 1921 og ved Kviljo på Lister, ^{30/9} 1921.
- A. fulva* har jeg tat til Røisheim i Bøverdalen i Lom og til Røros (nordgrænse).
- A. equestris* har jeg fundet ved Kongsberg, Tekslø i Lyngdal, Numedal, og ved Sandnes i Drangedal.
- Calathus ambiguus* har jeg nu også fundet ved Kviljo på Lister, ^{30/9} 1921.

Olisthopus rotundatus Valdersund i Fosen (HANSEN)!

Cymindis macularis synes likeledes være bundet til lyngklædte sandfelter. Jeg har tat den på Kirkøen Hvaler, juni 1914, Kongsberg april 1882 og septbr. 1883, samt ved Mandal ^{18/8} 1923 og Kviljo på Lister oktbr. 1922.

I en i Kr.ania Vid.-Selsk. Forh. 1922. I. nr. 9 utgit avhandling »Om nogle Haliplider« har jeg påvist som ny for vor fauna *Brychius elevatus* subsp. *norvegicus* m., *rossicus* SEM., og *cristatus* J. SAHLB. samt *Halipilus confinis* HELLIESEN m., *lineolatus* MANNH., *transversus* THOMS., *nomax* BROWNE, *fulvus unicolor* m. og *fulvus Sparre-Schneideri* m., mens *fulvicollis* og *fluviatilis* utgår som uriktig bestemte.

Hydroporus latus findes undertiden i sjøer, men hyppigst i elver og bækker ned til grøfter med små-stenet bund og klart, strømmende vand på østlandet og sørlandet indtil Jæderen. Tyrifjorden på Ringerike (ved Gjetøen)!, Kongsberg i Lågen og engang i en grøft på et jorde, nær elven! Saude og Seljord i Telemarken i bækker eller småelver! ved Lillesand og Mosby ved Kristianssand likeså! Lyngdal i Agder (HOLMBOE)!, Varhaug på Jæderen (HELLIESEN).

H. 12-pustulatus også almindeligst i bækker og elver, sjelden i sjøer, men synes foretrække vegetationsrikere vand; utbredelse omtrent som foregående: Kongsberg i Lågen!, Kragerø (ULLMANN)!, Tvedestrand i kjernet ^{7/9} 1880!, Tingsagerbækken ved Lillesand!, Lyngdal (HOLMBOE og HELLESEN), bækkene fra Præst-, Nesheim- og Hanang-vandene på Lister! (jeg har kun tat den senhøstes, septbr. og oktbr.) Kvinherred (Warloe)! Jeg har aldrig fundet den ved »Bygdø (Skøien) station« som av HELLESEN opgit.

**H. assimilis*. SIEBKE opfører den som *hyperboreus* GYLL. som fundet av ham både på Dovre og i Randselven ved Hønefos — ekspl. var uriktig bestemte (*H. alpinus*!). Arten har jeg imidlertid tat talrig i Kongens grubes dam ved

Kongsberg 27/5 1903 og i Kvitsandkjernet ved Røros 31/9 1903 og i juli 1918.

- H. pictus*, *granularis* og *lineatus* er utpræget sydlige arter, hvis nordgrænser for tiden er henholdsvis Kongsvinger, Lågendalen i Sell og Grinder i Solør.
- H. dorsalis*, som før kun var opført som fundet i Målselvdal av SCHNEIDER, er tat ved Kragerø av ULLMANN!
- H. scalesianus*, før kun publiceret fra Risør (HELLIESEN), er fundet av ESMARK efter ekspl. uten lokalitet i hans samling, form. fra Kristiania omegn, samt talrig i Fornebokjernet på Snarøen!, Juvaren på Ringerike (ULLMANN)!, Kongsberg!, Teksle i Lyngdal, Numedal!; jeg har overalt kun fundet den i sphagnumkanter av mindre kjern.
- H. angustatus*, før kun publiceret fra Lyngdal i Agder (HELLIESEN), har jeg tat et enkelt ekspl. av i opkommer i skogen ved Gjøsegården ved Kongsvinger!, samt 1 ekspl. i Lyngdal i Agder.
- H. piceus* synes kun at forekomme i mindre vaspytter i nåleskog; foruten ved Kragerø (ULLMANN)!, og Jelsa (HELLIESEN), har jeg fundet den ved Lysakermyren ved Kr.ania, nær Lillesand, samt særdeles talrig ved Grøndokka i Lyngdal i Agder, oktbr. 1922.
- H. brevis*, ofte særdeles talrig i mindre vaspytter med mosebund (ikke *sphagnum*) som tørker ut om sommeren; man kan her ofte finde den i hundrevis, ved at sikte mosen: nær Storhølisæter ved Vinstra 12/8 1897!, samt ved Mellesmo ved Pasvikelven i Syd-Varanger; forøvrig har jeg tat den i mindre antal ved Fokstuen på Dovre, Nordmo i Målselvdalen, Burfjorden nær Alteidet, Kaafjord i Alten. Karasjok samt Kirkenes, Strand og Neiden i Syd-Varanger.
- H. longicornis*; jeg har kun fundet denne art i meget små vaspytter og mosefylde vandløp i nåleskog, 1 ekspl. nær Lysakermyren og 2 ekspl. ved Gjøsegården ved Kongsvinger. Den er også opgit som fundet av professor J. SAHLBERG ved Tromsø, men eksemplarer derfra forekom mig meget tvilsomme. HELLIESENS ekspl. fra Stavanger har jeg ikke set.
- H. picicornis*; av denne lille karakteristiske høiarktiske art, hvorav HELLIESEN har tat 1 ekspl. ved Fosheimsæter i Valdres, har jeg tat et (dødt, hodeløst) ekspl. ved Storhølisæter ved Vinstra (sammen med *brevis*) samt flere i ganske små vaspytter, på fjeldet ved Neiden og langs veien mellem Elvenes og Kirkenes i Syd-Varanger.
- H. obsoletus*. Denne i Storbritannien og Irland, på den iberiske halvø og spredte steder i middelhavslandene optrædende art er av HELLIESEN fundet i Asker og Drøbak samt ved

Nærstrand av O.Rsakf. L. BERNHARDT. Jeg fandt 5/10 1922 i en bæk i Lillesand 2 ekspl.; bækken var meget sterkt strømmende, meget stenet, med klart vand, men viste allikevel tydelig, at den bruktes som kloak for en stor del av byen; trods gjentatte undersøkelser en 4—5 dage fandt jeg ikke flere end de to, jeg tok første gangen; jeg undersøkte den samme bæk mai 1923, men fandt den heller ikke da.

Noterus crassicornis er nordligst fundet ved Kongsvinger!

**Agabus uliginosus* er fundet ved Skjebergkilen (HANSEN, 26/3 1921)!

A. fuscipennis var før kun kjendt fra Tønset (WARLOE); A. STRAND og jeg tok et ekspl. hver ved Kongsvinger 6/9 1922.

Ilybius fenestratus opgis av SIEBKE som fundet på flere lokaliteter i det sydlige helt til Foldenfjord »Finmarkia« (sic); kun et av hans samlingsekspl. var riktig bestemt (fra Elverum), de andre var *subaeneus*. Arten er imidlertid ikke litet utbredt over det sydlige, væsentlig ved sphagnumklædte kanter av mindre kjern. Den opgis av B. POPPIUS som fundet av ham ved Kirkenes i Syd-Varanger og forekommer også i tilgrænsende trakter av Finland, f. eks. Ivalojokki; den er imidlertid hittil ikke påvist i Norge nordenfor Elverum (SIEBKE).

**Ilybius similis*. Av denne art har jeg tat to ekspl. i dam nær kapellet på Bygdø, hvor den forekom sammen med talrige ekspl. av *I. subaeneus*.

I. obscurus, hittil kun kjendt fra omegnen av Moss, har jeg tat talrig i Eidsdammen ved Eidsverket i Høland, august 1921 og juni 1922, Fredrikshald (ifl. HANSEN).

**I. guttiger*. Denne arts borgerret i vor fauna anså jeg hittil for tvilsom: SIEBKE's ekspl. var samtlige *aenescens*; HELLESSENS hadde jeg ikke set, men da jeg selv ikke hadde fundet den nogetsteds på lokaliteter i nogenlunde samme egne, som av ham opgit, anså jeg hans opgave for tvilsom; alle andre opgaver incl. mine egne bestemmelser refererte sig samtlige til *aenescens*. Sikre ekspl. av *guttiger* har jeg imidlertid nu fundet i Eidsdammen i Høland sammen med foregående art, samt desuten ved Lillestrømmen.

**Rhantus exoletus melanopterus* har jeg fundet talrig i Eidsdammen i Høland august 1921 sammen med de to foregående arter, samt desuten to ekspl. ved Kongsvinger.

Graphoderes zonatus har jeg tat ved Otta samt ved Kongsvinger, på sidstnævnte sted fandtes også en del ekspl. av den rynkede form av ♀ (v. *Rosenbergeri*). Den er også fundet ved Helgelandsmoen på Ringerike av E. FISCHER

Anthobium ophthalmicum er fundet på østlandet til Tonsåsen og Dovre (J. SAHLB.), sørlandet samt på vestlandet til Lervik på Stord!, Tyssedal (E. FISCHER!) og Eide i Hardanger (prof. J. RYGGE)!

A. Sorbi er derimot en utpræget vestlandsart, som østover ikke går længere end til Grimstad, mens den på vestkysten går ind i fjordene, Fortun i Sogn! og Flatmark i Romsdalen (SIEBKE)! og helt nord til Trondhjem (LYSHOLM).

A. lapponicum. Foruten nordpå, hvor den er almindelig, især på multebloster og måske skadelig, har jeg også fundet den i fjeldegne i det centrale ved Fogstuen på Dovre, i Foldalen og ved Synfjeldet i Torpen.

Phyllodrepa ioptera er foruten i det sydlige også tat ved Stenkjær av LYSHOLM og i Oksfjordalen i Skjervø på *Polyporus betulinus*!

P. (Hapalaræa) pygmaea før kun i Drangedal, er tat av LYSHOLM ved Helgebostad på Hitteren, juli 1921.

Omalium Munsteri, som før kun var fundet ved Østensjøvandet ved Kristiania, er senere fundet ved Stenkjær av LYSHOLM!

**Phyllodrepoidea crenata* har jeg fundet i flere ekspl. på aspe-tømmer i nærheten av Grovne st. på Setesdalsbanen.

Coprophilus striatulus, før kun kjendt fra Kragerø (ULLMANN) er tat i Kristiania av E. Fischer!

Ancyrophorus omalinus, før kun kjendt nordfra og fra Meraker, har jeg tat ved Sørumsund i Vaage, juni 1922 og ved Laagen nær Kongsberg.

Thinobius allocerus EPP., før kun kjendt fra Alten og Støren, har jeg tat ved Sørumsund i Vaage i opskyl under en oversvømmelse. juni 1922.

Trogophloeus arcuatus, før kun kjendt fra Jevnaker og Fiskumvandet, har jeg tat ved Fredrikshald. Engervandet i Bærum og Lillestrømmen.

Tr. fuliginosus ved Kongsvinger ² 6 1912!

**Tr. halophilus* v. *curtipennis*. August 1919 fandt jeg under en oversvømmelse av Otta i Lalm på flaterne nedenfor Tolstad en liten *Trogophloeus*, jeg ikke har kunnet få til noget andet end denne arts kortvingede form, så mærkelig det end forekom mig, da den oppgis for at være en halophil art, som kun forekommer ved kysten og ved saltholdige innsjøer. Jeg har hittil ikke kunnet se, at det ene ekspl., jeg har fundet, i nogen henseende skiller sig fra mellem- og syd-europæiske stykker.

Denne forekomst har imidlertid sit sidestykke: *Cryptophagus bimaculatus* er på sine steder almindelig under tang langs kysten fra Hvaler og ialfald til Bø i Vesterålen;

desuten optrær den også i Våge, Sell og Lesjeskogen, hvor den er fundet dels på mugsop, som voksende på tørre skivesop om høsten, dels under opskyl langs elvene. Obs.: disse trakter er landets regnfattigste med årlig nedbørshøide 3—400 mm., mens kystdistrikterne er relativt regnfulde.

Tr. pusillus har jeg tat temmelig talrig ved Sørum i Våge i opskyl under oversvømmelse juni 1922.

**Tr. gracilis* tat talrig ved Sørum i Våge sammen med foregående: jeg har også fundet den enkeltvis ved Kongsberg, Kongsvinger, Biri ved Mjøsen samt i Jotunfjeldene og LYSHOLM ved Sokna i Støren.

Oxytelus Perrisi, før kun fundet på Jæderen, har jeg tat på Kirkøen Hvaler.

Platysthetus alutaceus, før kun fundet i Sansver, har jeg også tat ved Næs Jernverk, oktbr. 1919.

Bledius littoralis, før kun opført fra Dovre, er meget utbredt og talrig: jeg har tat den ved Røisheim og ved Bøvras munding i Lom, ved Sørum i Våge fleresteds, ved Otta og Romundgård i Sell, Jønåen, Kirkestuen og ved flyvesandfelterne mellom dette sted og Domås i Dovre, ved Krokhaug i Foldalen, ved Sokna i Støren, Stjørdalshalsen (LYSHOLM), Sandnessjøen og Rognan i Saltdalen.

Bledius longulus, før kun opført fra Fåberg i Gudbrandsdalen og nordfra, er temmelig utbredt over det sydlige: langs Glommen fra Kongsvinger til Rena i Aamot!, langs Gudbrandsdalslågen til forbi Kirkestuen i Dovre!, langs Otta til Lom!, ved Drammenselven ved Housund!, i Guldalen ved Støren!, i Stjørdalen (LYSHOLM).

Bl. arcticus, før opført fra Føgstuen og nordfra, er temmelig utbredt i det centrales fjeldegne: langs Gudbrandsdalslågen til Kirkestuen!, langs Otta til Lom og Røisheim!, Fortun på Sogn!

Bl. opacus, før kun opført fra Jæderen, har jeg fundet talrig ved Housund i Eker, samt desuten i Aamot i Østerdalen.

Bl. femoralis, før kun opgit av Schøyen som fundet av gartner Moe ved Kristiania, har jeg tat ganske talrig ved Lillesand ^{30/5} 1923 samt ved Næs Jernverk i mai 1919.

**Stenus longitarsis* er kun fundet østenfor Kristianiafjorden, hvor jeg har tat et enkelt ekspl. nær Arekilen på Kirkøen Hvaler ^{31/5} 1914 og flere ved Bråtevandet i Hemnes Høland mai 1921, Skjebergkilen (HANSSEN). Den skilles ganske let fra den nærstående *St. fasciculatus*, som er fundet på mange steder både nordpå og i det sydlige, ved de længre baktarser med første led væsentlig længre end sidste samt ved de sekundære kjønnskarakterer hos ♂.

**St. providus*. Jeg har fundet 3 ekspl. av denne art under opskyl ved våroversvømmelsen $\frac{2}{5}$ 1920 ved Gran st. på Hadeland 1 ♂ og 2 ♀ ♀; ekspl. er små, ca. 4.0 m.m., men stemmer ellers ved det mørke sidste palpeled og ♂'s sekundære kjønns karakterer med beskrivelsen hos GANGLBAUER.

***St. hyperboreus* er som det synes ikke sjelden i det nordligste av landet. Jeg har fundet den ganske talrig ved Gorzzejokka i Karasjok etter en oversvømmelse juli 1907, samt mere enkeltvis senere langs med elvene der. Jeg har også fundet den i Neiden, ved Strand, Kirkenes og Grønse-Jakobselva i Syd-Varanger samt sydligst ved Erikstadvjorden i Lødingen. Det er den samme art, som er beskrevet av L. HAGLUND i Ent. Tidskr. XXXV. 1914, s. 105 under navn av *carinatus* fra Riksgrænsen st. og sandsynligvis også BERNHAUERS *Lysholmi* (Münch. Col. Zeitschr. 1902, 59) fra Neiden.

St. proditor før kun opført fra Krania omegn og Ø. Slidre i Valdres samt fra Målselvdalen og Syd-Varanger har jeg desuten tatt ved Eidsværet i Høland og Rena i Aamot samt i Burfjorden nær Alteidet i Tromsø fylke og fleresteds i Karasjok.

St. fossulatus, før kun opført fra Sansver, er fundet av LYSHOLM ved Støren!

St. polaris MUNST. er efter L. BENICK (Medd. Soc. pro Fauna et Flora Fennica 1919—20 s. 149) identisk med *St. gibbicollis* J. SAHLBG. (Bidrag til N. V. Sibiriens insektfauna i Kgl. sv. Vet. Akad. Handl. B. 17, nr. 4, s. 80) fra det arktiske Sibirien og likeledes med *St. Bernhaueri* POPP. og *subarcticus* POPP. Benick har undersøkt samtlige typer og først ved denne undersøkelse har identiteten kunnet fastslås, idet beskrivelserne både hos J. SAHLBERG og POPPIUS var delvis misvisende. Arten må altså føre navnet *gibbicollis* J. SAHLBG.

St. cautus. L. BENICK har bl. a. i Ent. Mitteil. 1917, s. 232 ff. påvist, at den i de nordiske lande som *vafellus* opførte art i virkeligheten er *cautus* ER. Den ækte *St. vafellus* er endnu ikke med sikkerhet påvist hos os.

†*St. eumerus* er opført av HELLIESEN som fundet av ham ved Mjøsvand i Telemarken. Jeg har set hans eksemplarer og kan fastslå, at de ikke er denne art, men *St. scabriculus* J. SAHLB., som jeg senere også har fundet sammesteds. Denne art, som før kun var opført fra Lysaker ved Kristiania og fra Tromsdalen, har jeg senere tatt ved Kongsvinger, ved Lågen i Dovre og Sorum i Våge, samt talrig i Karasjok og mangesteds i S. Varanger.

St. brunnipes er en utpræget vestlandsart, som hittil kun med sikkerhet er påvist fra Flekkefjord! til Askvold i Søndfjord! Oppgaven om at den er fundet i Finmarken av Staudinger og Wocke betraktes indtil videre som tvilsom.

St. fornicatus, som før kun var opført fra Kristianiaegnen, har jeg fundet på Kirkøen Hvaler og WARLOE ved Risør.

St. nitidiusculus er også en utpræget vestlandsart, men dens utbredelse strækker sig langt videre end *brunnipes*'s, idet den østover er ganske talrig helt til Grimstad og nordover er påvist ved Levanger av LYSHOLM.

**St. audax*. Jeg opfører indtil videre under dette navn 3 ekspl. fundet ved Neiden og Strand i S. Varanger. De er i sin tid bestemte av Bernhauer som foregående art, men avviker temmelig meget fra denne, og passer ganske godt til J. Sahlbergs beskrivelse av *audax*, som ialfald synes være en utpræget rase av foregående art.

Astenus filiformis, før kun opført fra Kristiania, er fundet ved Fredrikshald (H. Tambs Lyche, ^{8/5} 1907)! og ved Grimstad ^{23/10} 1920!

Scopaeus minutus, før kun kjendt fra Kristiania, har jeg tat enkeltvis på Langøen ved Holmestrand, samt på sydspidsen av Tofteholmen i Hurum, hvor den forekom ganske talrig under små stene i jordfyldte og delvis græsklædte sprækker og fordypninger mellem de forøvrig nøkne flate berg; jeg tok først en del ekspl. i midten av mai 1921, aldeles overveiende ♀ ♀, og henvend midten av september s. å. aldeles overveiende ♂ ♂; det er tydelig, at arten klækkes ut om høsten (i august), opnår kjønsmodenhet sent om høsten eller i vinterens løp og parrer sig enten senhøstes eller tidlig om våren, hvorefter hannerne straks dør ut, så de allerede er forsvundne tidlig på forsommeren.

†*Lathrobium elongatum* har neppe borgerret i vor fauna: alle tidligere anførsler grunder sig på feilbestemmelser, de refererer sig til *geminum*; tiltrods for at jeg altid har min oppmerksomhet rettet på spørsmålet, har det aldrig lykkedes mig at finde *elongatum*, heller ikke andre har, såvidt jeg har fåt vite, fundet den; noget norsk eksemplar av den har jeg ikke set.

**Xantholinus lævigatus* JAC. Efterat min ven, J. SAINTE-CLAIRE DEVILLE hadde gjort mig oppmerksom på spørsmålet, kan jeg fastslå, at hvad vi tidligere har bestemt som *distans* REY ikke er denne art, men ovennævnte. *Distans* utmerker sig ved manglen av den lyse søm bakerst på 7 tergite og er hittil ikke påvist hos os. *Laevigatus* er fundet ved Fredrikshald (HELLIESEN og HANSSEN)!, Skjeberg (HANSSSEN)!, ved Drøbak (WARLOE)!, i Kristiania omegn!.

Torpen!, Gran!, Jævnaker!, Kongsberg!, Sansver!, Larvik og Malmøen i Viksfjorden!, Søndmør (W. M. SCHØYEN)!, Trondhjem!

Staphylinus (Tasgius) ater, før fundet ved Risør (WARLOE ifl. Helliessen) og på Stensøen ved Risør (Embr. Strand)!, er også tat på Jomfruland (Ullmann)!, likesom jeg har tat en bakkrop med vingedækker på Tofteholmen i Hurum.

Mycetoporus niger, før kun opført fra N. Eker og Nordtorpen, har jeg også fundet enkeltvis nordpå: Erikstadvjord i Lødingen juni 1916, Bø i Vesterålen juli 1919 og ved Alteidet august 1908.

**Bryoporus punctipennis* synes være uteglemt i mine tidligere publikationer. Den er fundet flersteds, men ikke hyppig eller talrig, både i det sydlige i det centrale Norges fjeld-egne og nordpå: Våge!, Memuruboden i Jotunfjeldene (WARLOE)!, Nystuen på Filefjeld ved isløsningen på Utrovandet!, Fagernæs i Valders under våroversvømmelse!, ved Gausta og Mjøsvand i Telemarken!, Storjord i Saltdal ved utflytende saft ved roten av nyfældte bjerketrær juni 1909!, Kolvik i Porsanger og Strand i S. Varanger (SCHNEIDER)!

Bolitobius trimaculatus er foruten ved Kristiania (Siebke)! fundet ved Klostervand (Sig Thor)! og ved Storfossen! ved Pasvikelven i Syd-Varanger.

Bryocharis cingulata er foruten av HAGEMANN i Saltdalen og av HELLESEN og JENSEN på Jæderen og i Ryfylke, fundet enkeltvis på flere steder i landet, som oftest sent om høsten eller tidlig om våren; kun engang har jeg fundet den forholdsvis talrig (7) på et myrlænt sted i nærheten av sneflekker i skogen ved Vingersjøen ved Kongsvinger 19. og 20. mai 1923. Ellers tat i Biri!, Ringerike (SEIP)!, Kongsberg!, Kragerø (ULLMANN), Lyngdal i Agder ²¹ 10 1922!, samt ved Storjord i Saltdalen av Schneider. Lysholm og mig ved roten av bjerkestubber sammen med *Bryoporus punctipennis* og talrige andre arter.

Conosoma immaculatum, før kun opgit fra Kristiania-egnen og Ryfylke, er adskillig utbredt over det sydlige, helt nord til Kongsvinger!; jeg har tat den ved Sandnes i Drangedal, Grimstad, Lillesand, Andøen ved Kristianssand og Lyngdal i Agder.

Tachyporus corpulentus, før kun opgit fra Drøbak og Kongsberg, har jeg senere fundet på Nesodden, Ullernåsen og Holmenkollen ved Kristiania, Lyngdal i Buskerud, samt Næs Jernverk og Lillesands omegn; desuten har HANSEN fundet den ved Fredrikshald og i Skjeberg; — meget sent om høsten og tidlig om våren, for det meste ved roten av furutrær.

T. tersus, før kun oppgit av Hellitesen som »meget almindelig og utbredt i hele amtet« og av NATVIG fra Larvik er nærmest en vestlandsart: Lillesand!, Bergens omegn!, Askvold i Søndfjord! til Trondhjem (LYSHOLM)!; på østlandet er den sjelden og foruten ved Larvik kun tat ved Fredrikshald! og i Lyngdal i Numedal!

T. scutellaris er væsentlig fundet i det centrales skogegne, hvor jeg først påtraf den i Biri, senere har jeg fundet den i enkelte eksemplarer ved Rena i Åmot, Ilseng i Romedal nær Hamar, ved Otta i Sell og ved Sørum i Våge, samt ved Gran st., hvor den også er fundet av ANDR. STRAND, som likeledes har tat den ved Engervandet i Bærum.

Tachinus elegans EPP. var. *Munsteri* LUZE. Jeg er ganske enig med A. FRISENDAHL, som i sin sidste på dødsleiet skrevne opsats: »Coleopterologiske notiser« (Ent. Tidsskrift. XL. 1919, s. 49) slår disse to sammen til en art. Jeg tok den i sommer i talrige eks. i utlakte granbarhauger (16 ♂♂ og 19 ♀♀) i Lyngdal i den første halvdel av juli månet og dette materiale samstemmer ganske med FRISENDAHL'S, som han sendte mig til påsyn: av de 19 ♀, jeg tok var der nogle få, som kunde henføres til hovedformen, men de fleste var nærmest *Munsteri* med overgange til hovedformen; av ♂♂ likeledes. Da Luze uttrykkelig fremhæver i sin beskrivelse av *Munsteri*, at denne har differentieret sig mere med hensyn til de sekundære kjønns karakterer end med hensyn til de øvrige morfologiske merker, tar jeg ikke i betænkning — uten at ha set sibiriske ekspl. — at anse dem som former av samme art; men *Munsteri* bør vel opretholdes som en ekstrem varietet, neppe som en særlig rase. Foruten på det oprindelige findested Biri er den hos os kun fundet i Lyngdal i Numedal; begge steds i granbarhauger tidlig på sommeren. FRISENDAHL tok den i Jemtland i slutningen av august og begynnelsen av septbr. 1918 på råttten sop. Jeg fandt den ikke på råttten sop i Lyngdal i første halvdel av august 1922, skjønt jeg samlede meget der, og specielt så efter den netop på grund av Frisendahl's arbeide.

T. marginatus har en stor utbredelse over den sydligere del av landet like til Hatfjelddalen, men er som oftest kun fundet sparsomt. Kun engang har jeg tat den i mængde: i utlakte græshauger sommeren 1906 i gårdsrummet og haven ved min bolig på Kongsberg.

T. rufipennis kan ikke ses at være opført som fundet i Norge andetsteds end i GRILLS Katalog, formentlig efter skriftlig meddelelse fra SCHNEIDER, som jeg vet hadde fåt tilsendt et ekspl. fra Stigen i Lyngen. Arten er imidlertid fundet på

flere steder over hele landet: Fredrikshald $\frac{5}{6}$ 1907 (H. TAMBS LYCHE), Nesodden $\frac{17}{5}$ 1908!, Skaugumås i Asker i granbarhaug (A. STRAND)!, By ved Stenkjær i kjælderen (LYSHOLM); Storjord i Saltdalen, juni 1909 (LYSHOLM og!) Kistrand i Porsanger (W. M. SCHØYEN)! Både på Nesodden og i Saltdalen forekom den ved utflytende saft ved roten av bjerkestubber.

†*Hypocyptus longicornis* opføres av SIEBKE som fundet av ham på Tøien ved Kristiania. De under dette navn i hans samling stående 2 ekspl. var *Trichopteryx* sp. Da arten ikke er fundet av andre, utgår den av fortegnelsen.

**H. seminulum*. Av denne bl. a. ved sine lysgule følehorn og litet avrundede bakhjørner på brystskjoldet utmerkede art har jeg tat et ekspl. i Ulvegjelet ved Mandal 17. aug. 1923.

Dinopsis erosa, før kun publiceret av HELLIESEN efter fund av ham og mig ved Kristiania (den nu indmurede Bisletbæk langs Therese gate), er ikke så sjelden, men dog aldrig talrig, på lergrund på Østlandet: opgit fra Kirkøen Hvaler av ULLMANN; selv har jeg fundet den ved Østensjøvandet ved Kristiania, Heggedal i Asker, Lillestrømmen, Hemnes i Høland, Hegstadmyren ved Fiskumvandet og Borrevandet ved Skoppum.

Gymnusa variegata, som er tat mangesteds nordpå, er også fundet ved Kristiania (L. Esmark)! og nær Sørum i Våge, juni 1922!

**Myllaena Kraatzi*; ved Liknes i Kvinesdal har jeg fundet et ekspl., som jeg har henført til denne art, som skiller sig fra *gracilicornis* bl. a. ved sin størrelse og sine kraftigere følehorn. Jeg er tilbøielig til at anta, at HELLIESENS *gracilicornis* fra Jæderen også vil vise sig at være denne art, idet *gracilicornis* hittil hos os kun er fundet i fjeldegne i det centrale samt mangesteds nordpå.

Oligota Munsteri BERNH. (Ent. Tidskr. XLIV. s. 146, 1923) er beskrevet av min ven Dr. M. BERNHAUER efter ekspl., han i sin tid hadde fåt tilsendt fra mig med forespørsel om det var *O. pumilio*; da Dr. Bernhauer ikke tok avstand fra denne bestemmelse, publicerte jeg den («Nye norske Coleoptera» N. Mag. f. Naturvid. 41, s. 247) under dette navn, skjønt jeg hadde mine store tvil. Den er ikke fundet utenfor tuer av *Formica rufa* og nærstående arter og utbredt over det centrale op til Fulsendvandet i Ø. Slidre, henved 900 m. o. h.; i det sydlige og vestlige har jeg tat den ved Risør og Lervik på Stord; i det nordlige er den derimot ikke fundet — de i myretuer her av og til fundne *Oligota* har vist sig at være *pusillima* både i Målselvdalen hos *F. rufa* og ved Strand i S. Varanger hos *F. exsecta*.

- **Gyrophæna fasciata*, kun fundet på Næsøen i Asker ^{6/7} 1916!
og ved Sandnes i Drangedal, juli 1917!
- Cyphea curtula*, før kun fra Nesodden og Dåskjern i Fyresdal,
har jeg også tat på Sandnes i Drangedal.
- Silusa rubiginosa*, før kun fra Fredrikstad og Kristiania, har
jeg tat ved Larvik. ^{8 6} 1912, hvor den levede i ganger av
Cryptorrhynchus lapathi i armtykke oretrær.
- Autalia puncticollis*, som er temmelig almindelig nordpå og i
det centrales indre egne, har jeg også tat ved Mandal,
aug. 1923!
- Myrmecopora sulcata*, før kun publiceret fra Drøbak og Jæderen,
har jeg fundet ved Lervik på Stord og på Anuglen i Sønd-
hordland.
- Gnypeta velata*, før kun publiceret fra Drøbak, har jeg tat ved
Kongsvinger, Hougsund i Eker og Kongsberg, LYSHOLM
ved Gudåen i Meraker!
- †*Atheta (Hydrosnecta) tenella*. Ved en mig ganske uforståelig
lapsus calami, som jeg først nylig er blit opmærksom på,
er denne art opført i »Nye norske Coleoptera« (N. Mag. f.
Naturvid, B. 41, s. 246) som fundet ved Kongsberg og Trond-
hjem. Arten er ikke hittil fundet i Norge.
- †A. (*Disopora*) *languida* opføres av HELLIESEN som fundet ved
Kristiania. Den utgår, da ekspl. var feilaktig bestemt (A.
sulcifrons)!
- A. (*Alianta*) *incana*, før kun fundet ved Arekilen Hvaler, har
jeg også fundet ved Fredrikstad samt ved Førnebokjernet
på Snarøen ved Kristiania. Den findes om våren ved sikt-
ning langs *Typha*-bevoksede kanter av kjern og utpå som-
meren i bladskederne av *Typha*, hvor disse er angrepne av
sommerfuglelarver.
- †*A. (*Bessobia*) *excellens* opføres i SCHNEIDER »Oversigt
over de i Norges arktiske region hidtil fundne Coleoptera«
(Tromsø Mus. Årsh. XI og XII) som fundet på Hillesø i Tromsø
fylke. Desværre er der i dette arbeide indløpet mange feil,
da forfatteren, som selv ikke var specialist for koleopternes
vedkommende, var nødt til at stole på andres bestemmelser,
og i dette arbeide hadde bygget på en av de nordiske landes mest frem-
ragende koleopterologer (*interdum dormitat bonus Homerus*);
spesielt var der mange feil blandt staphyliniderne, hvorom
jeg har overbevist mig, da jeg i sin tid gjennemgik Tromsø
Museums samlede koleopter-materiale. Denne art var såle-
des blandt de mange derved urettelig i vor fauna indførte arter.
Arten er imidlertid fundet på mange steder i vort land,
Drøbak (HELLIESEN)!, Skaugumåsen i Asker!, Harestug

(H. TAMBS LYCHE)! Bergset sr. i Ø. Slidre!, Kongsberg omegn!, Kristianssand (ULLMANN)!, Mandal!, alm. såvel på Jæderen som i Ryfylke (HELLIESEN), Trondhjem (LYSHOLM)!, Røros omegn!, Erikstadvjord i Lødingen!, Stokmarknes og Bø i Vesterålen!, Bjerkeng i Målselvdalen (SCHNEIDER)!, Kåfjord i Lyngen!, Hammerfest!, Kirkenes (SCHNEIDER)! samt Jarfjord og Jakobselv i Syd-Varanger! — Den findes ofte sammen med sin nære slektning *A. monticola* flyvende på varme stille eftermiddage i slutningen av juli og begyndelsen av august måneder.

*A. (*Philhygra subglabra* SHARP. Bernhauer har (M. Kol. Z. IV. 1. sept. 7) påvist, at denne art ikke er identisk med *procera* Kr., et resultat, hvortil jeg, uafhængig av ham, også var kommen, idet mikroskulpturen på de sidste tergiter var væsentlig forskjellig. Vi har begge arter hos os; *subglabra* har jeg hittil fundet ved Østensjøvandet ved Kr.ania, i Kongsberg omegn og ved Sandnes i Draangedal.

*A. (*Microdota liliputana*. Et enkelt ekspl. ved Kongsberg, formentlig i en utlakt græshaug i haven.

A. (*Microdota mortuorum*, før kun opgit fra Tromsø og fra Rogaland, er utbredt over hele landet, også i det nordlige.

A. (*Microdota subtilis* likeledes.

A. (*Microdota amicula* derimot er kun fundet i det sydlige og er her ganske utbredt, men er ikke fundet længre nord end til Kristiania omegn.

A. (*Microdota indubia* er kun fundet flersteds i Kristiania-egnen (Vestre Aker, Bygdø, Snarøen)! og ved Trondhjem (LYSHOLM)!

†A. (*Dochmonota clancula* er opført av SCHNEIDER som fundet i Målselvdalen og av HELLIESEN som fundet i Rogaland, men begges bestemmelser er uriktige (*Placusa atrata* og *Atheta parva*)! Arten er imidlertid fundet talrig i Lysakermyren og ved Fornebokjernet på Snarøen!, samt også på Inderøen (Lysholm)!

†A. (*s.str.*) *excavata* opføres av SCHØYEN som fundet ved Kristiania av gartner MOE og av HELLIESEN som fundet av ham ved Drøbak; sidstnævnte var *A. nigricornis* ♂. Da arten ikke er fundet av andre, bør den utgå av faunaen, idet gartner MOES's opgaver ikke er uomtvistelige nok, til at de alene kan begrunde en arts borgerret i vor fauna. Jeg hadde i 70-årene et meget indgående kjendskap til MOES samling, som desværre — som alle datidens samlinger — så godt som fuldstændig manglede lokaletiketter på eksemplarerne: den bestod ikke utelukkende av norske eksemplarer, men omfattede også en del utenlandske.

MOE!

væsentlig mottat fra C. G. Thomson i Lund og heller ikke særskilt etiketterede. Vistnok var MOES hukommelse beundringsværdig, men jeg har dog kunnet konstatere, at han til forskjellige tider kunde gi mig forskjellige versioner av sted og omstændigheter ved samme eksemplars fangst. For denne specielle arts vedkommende kommer dertil det hensyn, at Gyllenhal's *excavata* ikke er sikkert tydet.

A. (*s.str.*) *divisa* opgis av HELLIESEN som fundet ved Fosheim-sæter i Valders, på Jæderen og i Nærstrand. Den er temmelig utbredt i lavlandet i det sydlige: Fredrikshald (HANSSEN), Bygdø ved Kristiania!, Kongsberg!, Fredriksværn!, Lyngdal i Agder i kjeldereren (HOLMBOE)!

A. (*s.str.*) *ebenina*, før kun opgit fra Trondhjem, er også fundet ved Lødingen!, Målselvdalen (LYSHOLM)!, Tromsø!, Kirkenes i Syd-Varanger!

Phloeopora testacea, før kjendt fra mange steder i det sydlige, har jeg tat ved Rognan i Saltdalen, juni 1909; de to eksemplarer står på overgangen til *nitidiventris*, som jeg mener ikke kan opretholdes som art, da jeg har set mange mellemformer.

Phloedroma concolor, før opgit fra flere steder i det centrale Norge, er fundet ved Trondhjem!, Snåsen (LYSHOLM), i Målselvdalen! og ved Kobbefos i Pasvikelven i Syd-Varanger!

Acrostiba borealis. Denne store, vakre og let kjendelige art blev først fundet av HELLIESEN og mig på blomstrende rogn i lien opover mot Gausto i Vestfjordalen, begyndelsen av juli 1881. Den er meget utbredt i det centrale litt høitliggende skoge og også nordpå og ofte talrig. Den findes ikke, såvidt jeg har iaktat, på andre blomster end rogn, men ved siden derav også på forskjellige slags lort, såvel heste-, som ko- og også menneskelort, men den er en stor »feinschmecker«, som kun vil ha fersk sådan, neppe over 1 à 2 dage gammel, og den indfinder sig straks om end ikke fuldt så tidlig som de første fluer.

Ocyusa laticollis. Av denne meget sjelden fundne art, her-tillands hittil kun et ekspl. ved Kongsberg, fandt jeg 5 aug. 1922 et enkelt ekspl. ved Teksle i Lyngdal, Numedal, ved kanten av en eng under *Calluna* overskygget av bjerke- og orekrat på sandig morænegrund; trods gjentatte undersøkelser de nærmeste dage og også i første halvdel av juli og i midten av september 1923, lykkedes det mig ikke at finde flere. Originalbeskrivelsens ord »abdomine toto dense subtilissime punctato« passer ikke på mine to eksemplarer; men opføres på BERNHAUERS autoritet, som hadde set typen.

Ocyusa grandiceps, før kun opgit fra Dovre, har jeg fundet enkeltvis ved Alteidet og ved Kirkenes samt ganske talrig i myrene S. for Strand i Syd-Varanger.

Oxypoda lugubris, før kun opgit fra Våge og Målselvdalen, er senere fundet ved Trondhjem (LYSHOLM)!, Storjord i Salt-dal!, Tana!, Jarfjord, Kirkenes og talrig i myrene S. for Strand i Syd-Varanger!

O. exigua er opført av SCHNEIDER som fundet ved Tromsø; eksemplaret var *O. islandica*. Arten er, foruten av HELLIESEN på Jæderen, fundet enkeltvis ved Sørum i Våge!, Hougsund i Eker!, ganske talrig ved Kongsberg! og av ULLMANN ved Kristianssand!, derimot ikke i det nordlige.

†**O. togata* er opført av HELLIESEN som fundet ved Stavanger; eksemplaret var *O. abdominalis*. Arten er imidlertid fundet flersteds i det sydlige: Kirkøen Hvaler!, Ringebu (ULLMANN)!, Sørum i Våge!, Kvikne (LYSHOLM)!, Hougsund i Eker!

†**O. atricapilla*, som likeledes var opført av HELLIESEN, men også efter feil bestemmelse (*O. exigua*) er også fundet flersteds i det sydlige: Grindaheim ved Vangsmjøsen i Valders!, Gran!, Ringerike (SEIP)!, Kongsberg!, Fiskum!, Gulsbogen!, Horten!

†*O. amoena* er også opført av HELLIESEN fra Trondhjem (LYSHOLM) og fra Ogne på Jæderen. Eksemplaret fra Trondhjem var *O. exoleta!* det fra Jæderen har jeg ikke set, men da HELLIESEN har uteladt arten i »Stavanger amts Koleoptera« foreligger også her en feiltagelse. Arten er heller ikke fundet av andre; den utgår derfor.

Euplectus piceus, hittil kun angit fra Kristiania omegn, Kongsberg og Stavanger distrikt, er utbredt over kystranden av Vestfold og Østagger: Larvik!, Sandnes i Drangedal! og Næs Jernverk! og går på vestkysten til Askvold i Søndfjord!

E. nanus, hittil kun opført fra Kristiania omegn, er påvist fra Kirkøen Hvaler!, Kongsberg!, Toftsholmen i Hurum!, Larvik!, Eidanger!, Vestfjorddalen!, Sandnes i Drangedal! til Næs Jernverk! Oftest i myretuer (*E. rufa*).

Brachygluta Helferi, før kun opført fra Kristiania omegn og Jelsa i Ryfylke, er påvist ved Risør (WARLOE)!, Grimstad! og Husnes i Søndhordland! Oftest like ved sjøen.

Pselaphus Heisei er påvist i de lavereliggende egne på Østlandet op til Roverud i Solør, Hersjøen ved Dal på Romerike, Kongsbergegnen, langs hele Sørlandet og Vestlandet til Askvold i Søndfjord, i det Trondhjemske (ved Støren og i Meraker)!; derimot ikke i det nordlige før ved Pasvikelven i Syd-Varanger. I Sverige er den ikke fundet længere end til Upland og i Finland omtrent til polarcirkelen. I Russland angis av JACOBSON dens utbredelse: fra Lapland (muligens det forannævnte fund i Finland) over Olonetz, Jaroslav etc. til Saratow, derimot ikke Sibirien før i Stillehavs-

egnene. Efter ovenstående er det overveiende sandsynlig, at forekomsten i Syd-Varanger står i sammenhæng med det russisk-finske utbredelsesområde, og det såmeget mere som findestedet (Ruskejavre ved Vaggettem) ligger ca. 80 km. inde i landet; flere steder nærmere kysten, særlig Strand og Kirkenes, er særdeles godt og grundig undersøkt av Dr. LYSHOLM og mig selv ved flere leiligheter, utenat vi der har fundet arten. På den lange strækning fra Syd-Varanger til det Trondhjemske, som vistnok i det store tat ikke kan sies at være særlig godt undersøkt, er der dog en del punkter, som må regnes for likeledes at være ganske grundig undersøkt, således Hammerfest og Tromsø omegn, Målselvdalen og Saltdalen, men intetsteds har vi støtt på denne art. Den må derfor med temmelig stor sikkerhet kunne sies at være indvandret til vort land fra syd og øst til det sydlige og fra SO til det aller nordligste.

Euthia plicata, hittil kun opført fra Snarøen ved Kr.ania, har jeg tat ved Lervik på Stord, likeledes hos *Formila exsecta*.

†*Euthia Schaumi* opføres av HELLIESEN 1913 som fundet i Sogndal i Dalene. I »Stavanger amts Koleoptera« er den ikke medtat, formentlig altså en feilbestemmelse. Jeg har ganske flyktig set dyret, som forekom mig at være *E. plicata*.

Euthia Deubeli og *linearis* synes nu at måtte betraktes som ♂ og ♀ av samme art, som må bære navnet *linearis* MULS. (kfr.

Neuraphes elongatulus er kun påvist i de lavere egne av Østlandet fra Fredrikshald til Sandnes i Drangedal, men er her ikke sjelden.

Catops picipes før kun anført fra Risør (WARLOE), har jeg tat talrig ved Grimstad, juni 1920, i en haug av råtnende hasselkvister med ungt løv på, desuten enkeltvis i råtnende sop og lignende om høsten ved Grimstad, Lillesand, Mandal og Lyngdal i Agder.

Catops nigricans har jeg kun fundet enkeltvis om høsten i råtnende sop etc. ved Næs Jernverk, Andøen ved Kristianssand, Mandal og Lyngdal i Agder.

Colon latum før kun angit fra det nordlige, har jeg i de senere år tat enkeltvis på Nesodden og Snarøen ved Kr.ania, ved Kongsvinger og ved Sørum i Våge.

Necrophorus humator, som hittil kun var anført fra Jæderen, er tat i Lyngdal i Agder (HOLMBOE), ved Kristianssand (ULLMANN)! og Risør (WARLOE).

Hydnobius strigosus, før kun angit fra Våge, har jeg tat nær Askengen i Asker ved håvning langs en kløvereng i første halvdel av juni 1918.

Colenis immunda, fandt jeg sammesteds.

Cyrtusa minuta, før kun angit fra Kongsberg, har jeg tat ved Sandnes i Drangedal.

C. subtetacea, før kun fra Kristianiaegnen, er fundet av LYSHOLM i Surendalen og Snåsen!

**C. pauxilla*. Et enkelt eksemplar av denne art tok jeg ved Askengen i Asker, 9/6 1917.

Agathidium nigrinum, før kun fra Trondhjem og Tou i Ryfylke, har jeg fundet enkeltvis senhøstes bland råttent løv etc. ved Tofte i Hurum, Sandnes i Drangedal, Mandals omegn, Lyngdal i Agder og Kjørrefjord ved Farsund.

**Calyptromerus dubius*. Jeg tok 1 ekspl. av denne art i Ulvegjelet ved Mandal og 3 ekspl. på Andøen ved Kristianssand, oktbr. 1921, ved siktning av råttent løv etc.

Clambus pubescens. hittil ikke kjendt længere N. end til Trondhjem, er av LYSHOLM fundet ved Melbo i Vesterålen.

Clambus armadillo, før kun kjendt til Trondhjem, har jeg fundet ved Mellesmo ved Pasvikelven i Syd-Varanger.

Leptinus testaceus, før kun fra Stend ved Bergen, har jeg fundet på Andøen ved Kristianssand, oktbr. 1921.

Orthoperus punctatus. Navnene på denne og den følgende art er i mit arbeide: Index col. Norv. (Kr.ania Vid. Selsk. Forh. 1901 nr. 11) side 10 forbyttet, så hvad der står om *punctulatus* gjælder *punctatus* og omvendt. Denne art findes ikke som den følgende på *Polyporus betulinus*, men såvidt jeg hittil har iaktttat væsentlig på mugsop, som gror i hauger av avhugget granbar og løv. Som nyt findested kan opføres Grimstad!

O. punctulatus er undertiden meget talrig på gamle *Polyporus betulinus* (neppe på friske), hvor den synes leve ikke på selve *Polyporus*, men på den mugsop som dækker undersiden av denne; jeg har fundet den under disse forhold i høitliggende skoger helt oppe i bjerkebeltet: Tolstadskogen i Lalm (indtil 700 à 800 m.) og Teksle i Lyngdal, Numedal; den findes her hele året, ialfald fra juni til sidst i september, talrigst i begyndelsen av juli.

**Ptenidium laevigatum* er fundet av LYSHOLM ved Trondhjem og Stenkjær. Beskrivelsen av denne art er i håndbøkerne noget misvisende: ERICHSON angir i Naturgesch. d. Insecten Deutschlands III, at prothorax har bakhjørnerne skarpvinklede, en karakteristisk, som derimot er opgit hos GANGLBAUER i »Käfer Mitteleuropas« og heller ikke nævnes hos FLACH og V. HANSEN; av beskrivelserne fremgar videre, at der ikke skulde være nogen væsentlig forskjjel på basalgruberne på prothorax hos denne art og hos *turgidum*.

Vor art har imidlertid efter de foreliggende 12 ekspl. den inderste av basalgruberne omtrent likeså stor som hos *nitidum* og betydelig større end hos *turgidum*. Jeg var derfor tilbøielig til at anse vor art for en anden, hittil ubeskreven art, og først ved sammenligning med mellemeuropæiske ekspl., som det lykkedes mig ved velvillig bistand av hr. Mag. scient. Kai Henriksen at få utlånt fra Det danske zool. Mus. (thvorfor min forbindtlige tak), var det mulig at konstatere vor arts identitet med *lævigatum*.

†Pt. *Obotrites*. I »Index col. Norv.« har jeg med tvil opført denne art, som fundet i Eidanger i en myretue. Jeg anser det nu for sandsynligere, at det er et abnormt ekspl. av *myrmecophilum*, hvor basalgruberne er monstrøst utviklet og alle like store (ab. *foveolatum* nv. ab.).

Euryptilium marginatum er i det hele tat temmelig sjelden, men synes utbredt over hele landet; foruten de tidligere publicerte findesteder: Kongsberg omegn, Målselvdalen, Birkrem og Jelsa i det Stavangerske, har HELLIESEN også tat den i Årdal i Ryfylke og jeg ved Mandal samt på Teksle i Lyngdal, Numedal. På sidstnævnte sted fandtes den temmelig talrig i begyndelsen av juli 1923 på fersk menneskelort; dens flyvetid var ganske kort, efter ca. en ukes tid fandtes den ikke længere; men det er jo mulig, at den også optrådte, før jeg kom dit.

Ptilium Sahlbergi har jeg engang tat i mængder i en halv-gammel hestelort i august 1908 i Burfjorden nær Alteidet i Tromsø fylke; sammen med den var der en overvældende mængde av små Staphylinider, bl. a. *Autalia puncticollis* og *Atheta fractipes* MNST. Jeg har nordligst tat den ved Lakselv i Porsanger; forøvrig også fundet ved Kongsberg.

Pt. *Schwarzi* som av Helliessen er fundet i Birkrem i Dalene, tok jeg ganske talrig sammen med *Euryptilium marginatum* på fersk menneskelort i begyndelsen av juli på Teksle, Lyngdal i Numedal; den forsvandt som den anden efter en ukes tid, skjønt der stadig blev serveret den nye åte.

Ptinella testacea. Som nyt findested opføres Sørum i Våge, hvor jeg har tat den i september 1912 i tue hos *formica rufa*.

Baeocrara littoralis, før kun kjendt fra fund av HELLIESEN i Birkrem i Dalerne. Jeg har tat et enkelt ekspl. ved Skjebergkilen og et ved Teksle i Lyngdal, Numedal. Synes således både at findes ved kysten under tang og inde i landet under råtnende plantelevninger.

Scaphosoma subalpinum, før kun publiceret fra Målselvdalen og Saltdalen av SCHNEIDER samt fra Drøbak, Noresund i

Krødsherred samt Hiterdal av HELLIESEN, er utbredt næsten over hele landet, dog endnu ikke fundet på Vestlandet; den er i det hele sjeldnere end *agaricinum*. Jeg har tat den enkeltvis ved Heggedal i Asker, Lyngdal i Numedal, Sandnes i Drangedal og Grimstad, samt ved Storjord i Saltdalen og Vaggatten ved Pasvikelven; også fundet på Ringerike av SEIP.

Sc. assimile, før kun opført fra Hankø, har jeg tat ved Fredrikshald, Nesodden (talrig), Østensjøvandet og Engervandet ved Kr.ania, Gran, Fiskum og Næs Jernverk ved Tvedestrand.

Helophorus nubilus er av HELLIESEN opført som fundet ved Fredrikshald (skal være i Vestre Aker) av H. TAMBS LYCHE. Jeg har tat et enkelt ekspl. ved Holtekilen på Kirkøen Hvaler ^{28/6} 1915.

H. griseus HERBST (*lapponicus* THOMS.) er av HELLIESEN opført fra Kristiania omegn, Lillestrømmen og Vikersund; jeg har ikke set HELLIESENS ekspl., men har, også selv tat den, men meget sjelden i det sydlige, nemlig ved Krokhaug i Foldalen og ved Sørum i Våge, 1 ekspl. hvert sted. Den har sin hovedutbredelse nordpå, hvor jeg har fundet den, tildels ganske talrig, på flere steder: Bossekop i Alten, flere steds i Karasjok, Sirma ved Tanaelven (J. SAHLBERG har også tat den i Tana) samt i Neiden i Syd-Varanger.

***Ochthebius lenensis* Popp. Av denne sibiriske art tok jeg i de første dage av juni 1904 og likeledes på samme tid i 1907 talrige eksemplarer ved en liten brakvandsdam ved Tromsødalselvens utløp (Se forøvrig »Nova etc. ex Norvegia« s. 291 i dette hefte).

†*Laccobius bipunctatus* er av HELLIESEN opført som fundet fleresteds i det sydlige. Jeg anser det for sikkert, at dette beror på feilaktige bestemmelser; lokaliteterne er de samme, hvor jeg også før i tiden mente at ha fundet arten; men da jeg senest reviderte mine *Laccobius*, viste det sig, at alt var *L. minutus*. Jeg undersøker alltid mit *Laccobius*-materiale, om jeg kanskje skulde støte på *bipunctatus*, men det har hittil ikke lykkedes mig: Den bør derfor utgå av faunaen.

†*Limnebius papposus* opføres av SIEBKE som fundet ved Drammen og Bergen. Eksemplarerne var uriktig bestemte (*L. truncatellus*)! og arten utgår derfor av faunaen, da den heller ikke er fundet av andre.

L. aluta før opført av HELLIESEN fra Hougsund. Den er sjelden, kanskje på grund av sin litenhet overset, men nokså utbredt i det sydøstlige: Kirkøen på Hvaler!, Fornebotjernet! og Asker (HELLIESEN)!, ved Kristiania samt Ringerike (ULLMANN)!

- **Cercyon littoralis* v. *binotatus* STEPH. Denne karakteristiske farvevarietet har jeg tat oktober 1921 ved Mandal. Vingedækkerne er helt lysgule med en liten ubestemt mørk flek på avheldet mot spidsen på hver side av suturen, undertiden mangler denne lille flek også.
- C. depressus*, opført fra flere steder langs kysten i det sydlige og vestlige, har jeg også fundet på Sortland i Vesterålen, juli 1919.
- C. ustulatus* (*haemorrhous*) opgis av SCHNEIDER og W. M. SCHØYEN som fundet henholdsvis på Tromsø og i Ringebo, begge uriktig bestemt; denne art er et sumpdyr, som hittil kun er fundet i Lysakermyren ved Kr.ania, og i voldgravene ved fæstningen ved Fredrikstad!
- C. marinus*, før kun opført fra Kr.ania omegn og Hankø, er også fundet ved Horten! og Tønsberg!, samt nordpå ved Tromsø (SCHNEIDER, opført som *haemorrhous*, og T. M.!) og i Kålfjord i Alten!
- C. convexiusculus* ganske talrig på sumpige steder i Kr.ania omegn, i det Trondhjemske samt, men sjelden og sparsom, i det nordlige ved Kolvik i Porsanger og Vaggattem i Pasvik-distriktet i Syd-Varanger.
- Megasternum bolitophagum*, er foruten mangesteds i det sydlige, fundet særdeles talrig i den nordligste del av landet på mange lokaliteter like til den finske grænse i Syd-Varanger.

Coleoptera med nordgrænse i det Trondhjemske.

Av B. Lysholm, Trondhjem.

Ved det Trondhjemske forstår jeg her traktene omkring Trondhjemsfjorden. Mot nord indbefattet Snåsen, mot syd Orkedalen til Meldalens og Guldalen indtil Størens herreder.

Grundigst undersøkt er Trondhjems og Stenkjærs nærmeste omegn.

Som det vil sees av nedenstående fortegnelse, er det et forholdsvis stort antal arter, som har sin hittil kjendte nordgrænse i det Trondhjemske. — Grænsen for en hel del av disse arter vil sikkert forskyves længere mot nord, når Nordlands amt, som med hensyn til sin insektfauna er litet kjendt, blir nøiere undersøkt.

Hvad Tromsø og Finmarkens amter angår, er disses coleopterfauna spesielt ved SP. SCHNEIDERS og MUNSTERS undersøkelser temmelig godt kjendt. — Men det er vel heller ingen tvil om, at mange av de opregnede arter, ialfald for tiden, har sin virkelige nordgrænse i det Trondhjemske.

Ifølge SVEN EKMANS utredning i hans interessante bok: »Djurvärldens utbredningshistoria på Skandinaviska halvön indtar Trondhjemsområdet en markeret særstilling indenfor den region, som han benævner den høiboreale eller det nordskandinaviske skogsland. Flere hvirveldyr har her sin nordgrænse, f. eks. grævling, blåmeise, sisik, kaie, ringdue, snog, stålorm.

Ekman gjør opmærksom på, at fjeldryggen mellem Jæmtland og Norge gjennemskjæres på tvers av flere dalsænkninger, porter for indvandring østentia.

I denne henseende er specielt viktig to nær hverandre beliggende fjeldpass, som fra Jæmtlands nordøstligste hjørne i Frostviken gjennem Lierne leder over til nordre del av Trondhjems stift. De er begge lave (ca. 400 m.), brede og bevokset med frodig barskog. Disse pass er de nordligste barskogbevokste i hele fjeldkjeden.

Straks søndenfor har vi nogen få slike; det sydligste er beliggende nordvest for Åre og fører gjennom Værdalen ind i Norge.

Derpå begynner et fjeldparti med blot høiereliggende pass, men gjennom Dovre-ryggen findes atter barskogbevokste pass.

Til Trondhjemsområdet leder altså både fra Jæmtland og fra det søndenfjeldske Norge pass, som er fremkommelig for de dyrearter som overhodet kan fåle det klima, som råder indenfor de øverste barskogene.

Mellem Umeelvans kildeområde midt mot Ranenfjord og trakten vestenfor Tornetræsk midt mot Narvik, en strækning på omtrent 300 km., ligger alle pass over trægræsen.

Trondhjemstraktene ligger altså åpne for en indvandring både fra syd og øst.

Hvad kystregionen angår, har etpar arter, som må henregnes til den britisk-vestskandinaviske fauna, her sin nordgrænse, nemlig *Trechus lapidosus* og *Aëpus marinus*, som begge er fundet på Hitteren.

Bergmester MUNSTER har været så elskværdig at gjennemgå denne fortegnelse og har stillet sine fund til min disposition. Herfor min hjerteligste tak:

Hvor intet andet er bemærket, er fundene gjort av mig selv.

Jeg medtar under alt forbehold samtlige V. STORMS fund, publicerte i Kgl. N. Vid. Selsk. Skr. 1875—1876, skjønt bestemmelserne for manges vedkommende er meget tvilsomme og eksemplarerne ikke længere findes.

✓ *Procrustes coriaceus*. Trondhjem, Stenkjær.

✓ *Carabus nemoralis*. Trondhjem.

✓ *Nebria brevicollis*. Trondhjem (SIEBKE).

— *iberica*. Frøerne, Trondhjem (STORM).

- Asaphidion flavipes*. Guldalen (BOHEMAN ifl. ZETT.).
Bembidium argenteolum. Orkedalen, Støren.
— *litorale*. Orkedalen, Støren, Stjørdalen.
— *dentellum*. Trondhjem, Stenkjær.
— *adustum*. Melhus.
— *obliquum*. Orkedalen, Trondhjem, Stjørdalen.
— *Doris*. Trondhjem, Stenkjær, Snåsen.
Aëpus marinus. Hitteren.
Trechus micros. Trondhjem.
— *discus*. Gulosen (STORM).
— *lapidosus*. Hitteren.
Epaphius secalis. Trondhjem, Stenkjær.
Ophonus pubescens. Trondhjem, Stenkjær.
Amara tibialis. Stjørdalen, Levanger.
— *cyanocephala*. Værdalen (ZETTERSTEDT ifl. THOMS.).
Poecilus lepidus. Orkedalen, Trondhjem, Stjørdalen.
Pterostichus minor. Trondhjem, Meraker.
Laemostenus terricola. Trondhjem.
Calathus fuscipes. Frøjen (COLLETT), alm. til Stenkjær.
Synuchus nivalis. Valdersund (HANSSEN), Tr.hjem, Stenkjær.
Olistophus rotundatus. Valdersund (HANSSEN).
Agonum assimile. Trondhjem.
— *Mülleri*. Trondhjem, Stenkjær.
— *viduum*. Trondhjem, Stenkjær.
— *dolens*. Stenkjær.
— *piceus*. Alm. til Stenkjær.
Drömius fenestratus. Trondhjem, Stenkjær.
— *quadrinotatus*. Hitteren.
✓ *Haliplus nomax*. Skogn.
Hyphydrus ovatus. Trondhjem.
Hygrotus inaequalis. Hitteren, Beian, Trondhjem, Stenkjær.
Hydroporus depressus. Hitteren, Trondhjem, Stenkjær.
Agabus affinis. Trondhjem, Stenkjær.
— *Sturmi*. Hitteren, Trondhjem, Stenkjær.
— *labiatus*. Beian, Melhus, Trondhjem.
Ilybius ater. Melhus, Stenkjær.
Colymbetes striatus. Orkedalen (STORM).
Acilius canaliculatus. Hitteren, Trondhjem, Stenkjær.
Dytiscus circumcinctus. Trondhjem.
✓ *Phloeocharis subtilissima*. Alm. til Stenkjær.
✓ *Anthobium sorbi*. Hitteren, Trondhjem.
✓ *Proteinus atomarius*. Hitteren, Trondhjem.
✓ *Phyllodrepa pygmaea*. Hitteren.
✓ *Omalius Munsteri*. Stenkjær.
✓ *Acidota cruentata*. Trondhjem.

- ✓ *Lathrimaeum melanocephalum*. Trondhjem.
- Olophrum piceum*. Hitteren, Trondhjem.
- Trogophloeus elongatulus*. Trondhjem, Stenkjær.
 - *corticinus*. Støren, Trondhjem, Skogn, Stenkjær.
 - *pusillus*. Melhus, Trondhjem.
 - *gracilis*. Støren.
- Bledius opacus*. Stjørdalen.
 - *fracticornis*. Melhus, Stenkjær.
- Stenus fossulatus*. Støren.
 - *circularis*. Trondhjem, Levanger.
 - *fulvicornis*. Trondhjem, Stenkjær.
 - *binotatus*. Skogn.
 - ✓ — *nitidiusculus*. Levanger.
- Stilicus rufipes*. Trondhjem, Stenkjær.
- Lithocharis ochracea*. Trondhjem.
- Lathrobium rufipenne*. Trondhjem, Meraker, Inderøen.
 - *filiforme*. Inderøen, Stenkjær.
 - *dilutum*. Støren, Melhus.
- Xantholinus angustatus*. Beian, alm. til Stenkjær.
 - *atratus*. Trondhjem.
 - *laevigatus*. Støren.
 - ✓ — *linearis*. Valdarsund (HANSSEN).
- ✓ *Gauropterus fulgidus*. Trondhjem (STORM).
- Baptolinus affinis*. Trondhjem.
- Othius punctulatus*. Hitteren, Trondhjem, Åsen.
- Actobius cinerascens*. Trondhjem.
- Cafius xantholoma*. Valdarsund (HANSSEN), Trondhjem, Værdalen (BOHEMAN).
- Philonthus nitidus*. Trondhjem.
 - *sanguinolentus*. Trondhjem, Stenkjær.
 - *fimetarius*. Alm. til Stenkjær.
 - ✓ — *micans*. Trondhjem, Stenkjær.
- Staphylinus caesareus*. Hitteren, Rissen (STORM).
 - *aencocephalus*. Valdarsund (HANSSEN), Tr.hjem (STORM).
- Quedius fulgidus*. Trondhjem.
 - *fuliginosus*. Trondhjem, Åsen.
 - *cinctus*. Hitteren.
- Mycetoporus norvegicus*. Trondhjem.
 - *clavicornis*. Trondhjem, Stenkjær.
 - *rufescens*. Melhus, Trondhjem.
- Bolitobius trinotatus*. Trondhjem.
- ✓ *Conosoma litoreum*. Trondhjem, Stenkjær.
- ✓ *Tachinus flavipes*. Valdarsund (HANSSEN), Tr.hjem, Stenkjær.
- ✓ *Lamprinodes saginatus*. Hitteren.
- ✓ *Tachyporus tersus*. Trondhjem.

- ✓ *Tachyporus obtusus*. Trondhjem, Snåsen.
- ✓ *Leucoparyphus silphoides*. Trondhjem, Stenkjær.
- ✓ *Myllaena brevicornis*. Trondhjem, Stenkjær.
 - *intermedia*. Meraker (MUNSTER).
- ✓ *Trichophya pilicornis*. Trondhjem, Stenkjær.
- ✓ *Gyrophæna affinis*. Trondhjem.
 - *laevipennis*. Meraker, Stenkjær.
 - *Poweri*. Trondhjem, Stenkjær.
 - *boleti*. Alm. til Stenkjær.
 - *laevicollis*. Trondhjem.
- ✓ *Homalota plana*. Trondhjem.
- ✓ *Leptusa ruficollis*. Hitteren.
- ✓ *Bolitochara lanulata*. Trondhjem, Meraker, Stenkjær.
 - *Mulsanti*. Stenkjær.
- ✓ *Tachyusa atra*. Stenkjær.
- ✓ *Gnypeta velata*. Melhus, Meraker.
- ✓ *Atheta luteipes*. Trondhjem, Indetøen.
 - *puncticeps*. Trondhjem.
 - *indubia*. Trondhjem.
 - *clancula*. Støren, Trondhjem, Inderøen, Stenkjær.
 - *myrmecobia*. Trondhjem, Stenkjær.
 - *crassicornis*. Alm. til Stenkjær.
 - *xanthopus*. Trondhjem.
 - *boleticola*. Meraker, Snåsen (ULLMANN).
 - *oblonga*. Trondhjem, Åsen.
 - *intermedia*. Trondhjem.
 - *macrocera*. Trondhjem.
 - *sordidula*. Trondhjem.
 - *canescens*. Trondhjem.
 - *melanaria*. Valdersund (HANSSEN).
 - *exilis*. Alm. til Stenkjær.
 - *indocilis*. Trondhjem, Stjørdalen.
- ✓ *Zyras collaris*. Stenkjær.
- ✓ *Calodera riparia*. Trondhjem.
- ✓ *Ocalea picata*. Hitteren, Trondhjem, Stenkjær.
- ✓ *Oxygota formiceticola*. Trondhjem.
- ✓ *Dinarda dentata* Märkeli. Trondhjem.
 - — *Hagensi*. Trondhjem.
- ✓ *Tinota morion*. Alm. til Stenkjær.
- ✓ *Aleochara intricata*. Trondhjem, Vangvik.
 - *algarum*. Trondhjem.
 - *grisea*. Trondhjem.
- ✓ *Prachygluta hæmatica*. Hitteren, Valdersund (HANSSEN).
- ✓ *Psephenus Dresdensis*. Trondhjem, Stenkjær.
- ✓ *Ecthia linearis*. Hitteren, Trondhjem, Snåsen.

- ✓ *Catops nigricans*. Trondhjem, Stenkjær.
Liodes rhaetica. Snåsen.
— *ovalis*. Trondhjem, Stjørdalen.
Cyrtusa subtestacea. Snåsen.
Agathidium varians. Trondhjem, Stenkjær.
— *nigrinum*. Hitteren, Trondhjem.
Clambus minutus. Alm. til Snåsen.
Ptenidium laevigatum. Trondhjem, Stenkjær.
— *myrmecophilum*. Trondhjem.
— *nitidum*. Trondhjem, Meraker.
— *punctatum*. Hitteren, Trondhjem.
Ptilium minutissimum. Trondhjem.
— *exaratum*. Trondhjem.
Scaphosoma agaricinum. Trondhjem, Levanger.
Hister cadaverinus. Trondhjem, Stenkjær.
— *duodecimstriatus*. Trondhjem.
Gnathoncus rotundatus. Trondhjem. *Ephedra*
Myrmetes piceus. Trondhjem.
✓ *Acritus nigricornis*. Trondhjem.
Hydraena gracilis. Hitteren, Trondhjem, Stjørdalen.
Anacaena globulus. Alm. til Stenkjær.
Philydrus minutus. Trondhjem, Stenkjær.
— *fuscipennis*. Trondhjem, Stenkjær.
— *bicolor*. Beian (MUNSTER).
Cercyon quisquilius. Trondhjem.
— *nigriceps*. Alm. til Steinkjær.
✓ — *tristis*. Beian.
Cantharis fusca. Trondhjem (STORM).
— *nigricans*. Trondhjem (STORM).
Byturus tomentosus. Alm. til Stenkjær.
Cateretes pedicularius. Til Stenkjær.
Heterostomus pulicarius. Tautra.
✓ *Soronia grisea*. Melhus, Trondhjem, Meraker.
Epuraea pygmaea. Trondhjem, Selbu.
Omosita depressa. Trondhjem, Stenkjær.
— *colon*. Trondhjem.
Meligethes rufipes. Trondhjem.
— *viridescens*. Trondhjem.
— *viduatus*. Hitteren, Trondhjem, Skogn.
✓ — *erythropus*. Hitteren, Trondhjem, Tautra.
Cychramus luteus. Støren, Trondhjem.
Rhizophagus parallellocollis. Trondhjem.
Monotoma angusticollis. Trondhjem.
— *longicollis*. Til Stenkjær.
Paramecosoma melanocephalum. Støren, Trondhjem.

- √ *Cryptophagus fumatus*. Trondhjem, Stenkjær.
— *subfumatus*. Trondhjem.
— *saginata*. Trondhjem, Stenkjær.
— *dentatus*. Trondhjem.
— *scutellatus*. Stenkjær.
Atomaria Wollastoni. Støren, Trondhjem.
— *fuscicollis*. Støren, Trondhjem.
— *impressa*. Støren, Stenkjær.
— *munda*. Trondhjem.
— *Zetterstedti*. Stenkjær.
— *pusilla*. Alm. til Stenkjær.
— *nigripennis*. Trondhjem, Stenkjær.
— *ruficornis*. Trondhjem.
Dacne bipustulata. Levanger, Stenkjær.
Lathridius Pandellei. Trondhjem, Tautra.
Cartodere filum. Trondhjem.
Corticaria fulva. Trondhjem.
Aspidophorus orbiculatus. Trondhjem, Snåsen.
Ennearthron affine. Trondhjem, Levanger.
Myrmecoxenus subterraneus. Trondhjem, Stjørdalen.
Sphaerosoma pilosum. Trondhjem.
Mycetaea hirta. Trondhjem, Stenkjær.
Hippodamia 7-maculata. Meraker, Stenkjær, Snåsen.
Adalia bipunctata. Alm. til Snåsen.
Coccinella 10-punctata. Tautra.
Propylaea 14-punctata. Meldal (Dr. STØREN).
√ *Coccidula rufa*. Rissen, Levanger.
Helodes marginata. Støren (MUNSTER), Trondhjem.
Microcara testacea. Stenkjær.
Cyphon Kongsbergensis MUNST.¹ Stenkjær.
— *Paykulli*. Alm. til Stenkjær.
Limnius tuberculatus. Hitteren.
Latelmis Volckmari. Trondhjem.
Anthrenus museorum. Alm. til Stenkjær.
Corymbites pectinicornis. Beian (STORM), Trondhjem.
Selatosomus cruciatus. Melhus.
Limonius aeruginosus. Meraker, Levanger, Stenkjær.
√ *Athous niger*. Hitteren, Beian (STORM), Trondhjem.
√ *Anthaxia quadripunctata*. Støren, Hommelvik, Stenkjær.
Ptinus subpilosus. Hitteren, Trondhjem.
Priobium tricolor. Vangvik.
Ernobius angusticollis. Stenkjær.
Crysanthia viridissima. Snåsen.
√ — *viridis*. Hitteren.

¹ Beskrevet s. 292 dette hefte.

- Sphaeriestes castaneus*. Hitteren, Trondhjem.
Notoxus monoceros. Tautra.
Anthicus floralis. Heimdal, Trondhjem.
Meloë brevicollis. Trondhjem (STORM).
Mordella maculosa. Meraker.
— *aculeata*. Stadsbygden, Snåsen.
Mordellistena humeralis. Støren (MUNSTER).
Hallomenus binotatus. Hitteren, Stenkjær.
Orchesia fasciata. Værdalen (BOHEMAN).
Leptura rubra. Trondhjem (STORM).
— *maculata*. Vangvik (STORM).
Tetropium fuscum. Tydal.
Saperda carcharias. Trondhjem.
Donacia clavipes. Trondhjem.
— *crassipes*. Hitteren, Trondhjem.
— *versicolorea*. Hitteren, Trondhjem, Meraker.
— *vulgaris*. Meraker.
Plateumaris sericea. Trondhjem, Meraker.
Orsodacne cerasi. Melhus, Stenkjær.
Cryptocephalus pini. Hitteren.
— *quadripustulatus*. Hitteren.
Gastroidea polygona. Trondhjem.
Chrysomela geminata. Garten (STORM), Trondhjem, Hommelvik.
— *polita*. Rissen (STORM), Levanger, Stenkjær, Snåsen.
Hydrothassa aucta. Trondhjem.
Melasoma populi. Trondhjem (STORM), Meraker, Stenkjær, Snåsen.
Luperus flavipes. Orkedalen (STORM), Trondhjem.
Galerucella nymphaeae. Stenkjær.
Galeruca tanacetii. Rissen (STORM), Trondhjem, Hommelvik.
Meraker.
Crepidodera interpunctata. Trondhjem.
Chalcoides fulvicornis. Inderøen, Snåsen.
Mantura chrysanthemi. Hitteren, Trondhjem, Stjørdalen.
Psylliodes napi. Trondhjem, Snåsen.
Batophila rubi. Melhus, Trondhjem.
Longitarsus luridus. Alm. til Stenkjær.
— *melanocephalus*. Trondhjem.
Otiorrhynchus scaber. Trondhjem.
— *salicis*. Stenkjær, Snåsen (SCHØYEN).
Phyllobius urticae. Melhus, Trondhjem.
— *pini*. Trondhjem (STORM).
Polydrosus mollis. Trondhjem, Snåsen (SCHØYEN).
Sciaphilus asperatus. Trondhjem, Stenkjær.
Brachysomus echinatus. Trondhjem, Stjørdalen.
Barypithes mollicomus. Trondhjem.
Omius mollinus. Alm. til Stenkjær.

- ✓ *Strophosomus capitatus*. Trondhjem.
✓ *Trachyphloeus laticollis*. Trondhjem.
— *bifoveolatus*. Stjørdalen.
Phytonomus nigrirostris. Hitteren, Melhus. Trondhjem, Snåsen.
— *plantaginis*. Trondhjem, Snåsen.
Bagous nigritarsis. Støren, Skogn, Stenkjær.
Cidnorrhinus 4-maculatus. Alm. til Stenkjær.
Amalus haemorrhous. Trondhjem.
Phytobius candiculatus. Stenkjær.
— *canari*. Alm. til Stenkjær.
— *velatus*. Stenkjær.
Ceutorrhynchus quercicola. Melhus, Trondhjem, Stenkjær.
— *contractus*. Til Stenkjær.
— *punctiger*. Trondhjem.
Orobites cyaneus. Trondhjem.
Limnobaris pilistriata. Stenkjær.
Balanobius pyrrhoceras. Hitteren, Trondhjem.
Acalyptus carpini. Værdalen (BOHEMAN).
Tychius picirostris. Til Stenkjær.
Magdalis violacea. Snåsen.
Apion cerdo. Støren (MUNSTER), Melhus.
— *ebeninum*. Trondhjem.
— *varipes*. Hitteren, Trondhjem.
— *curtirostre*. Alm. til Snåsen.
— *ervi*. Trondhjem.
Apoderus coryli. Trondhjem, Stjørdalen.
Dendroctonus micans. Heimdal.
Hylastes glabratus. Trondhjem.
✓ *Crypturgus pusillus*. Trondhjem, Stenkjær.
✓ *Cryphalus abietis*. Skogn.
✓ *Pityogenes chalcographus*. Stenkjær, Snåsen.
✓ *Ips typographus*. Trondhjem, Levanger.
✓ *Dryocoetes alni*. Trondhjem til Snåsen.
✓ *Psammobius sulcicollis*. Melhus, Stjørdalen.
✓ *Aphodius haemorrhoidalis*. Trondhjem, Levanger.
— *foetens*. Stjørdalen.
— *sordidus*. Stjørdalen (STORM).
— *rufus*. Stjørdalen, Stenkjær.
— *pusillus*. Trondhjem (STORM), Stjørdalen, Skogn. Skal
være fundet i Alten av W. M. SCHØYEN.
Phyllopertha horticola. Garten (STORM).
✓ *Oryctes nasicornis*. Trondhjem (STORM).

Trondhjem 6te februar 1924.

Verdens nordligste Cicindela.

Av T. Munster.

I »Fauna Arctica« B. V, 1, S. 189 og flgg. har B. POPPIUS i sin avhandling »Die Coleopterenfauna des arktischen Gebietes« nævnt om end med nogen tvil *C. longilabris* SAY som den eneste art, som er fundet i det arktiske område.

Han begrænser det arktiske område til kun at omfatte det ikke skogbevoksede gebet, tundra-regionen, og medregner ikke det nordligste av vort land dertil, skjønt jo, som for os bekjendt, skog neppe findes i hele den ytterste del av Finmarkens fylke, omtrent fra midten av de store fjorde og ut til ishavets kyst: her optrær kun av og til litt forkrøblet bjerkekrat på særlig beskyttede steder. Og hadde Finmarken i det store tat været ca. 500 m. høiere over havet, end det er, vilde vi nok tiltrods for golfstrømmen hat grønlandske forhold, mens vi nu heldigvis kun har mindre brædækkede partier, hvor større strækninger hæver sig over 900 à 1000 m.

Uten her at indgå på nogen diskussion av den satte grænse, om hvilken der kan anføres meget både pro og contra, vil jeg kun bemerke, at der, således som han sætter grænsen, på den ene side vistnok opnås, at den inden området optrædende fauna får et mere ensartet præg, men på den anden side bortelimineres derved i det væsentlige alle anomalier, som skyldes f. eks. golfstrømmens fremtrængen langt ind i arktisk område, og som bevirker, at der her også findes talrige repræsentanter for en mere sydlig fauna, som nu ikke medtas i hans arbeide. Dette gir jo derved i virkeligheten en fremstilling ikke av det arktiske områdes fauna, men av det arktiske faunaelement inden dette område med tillæg av en del overalt forekommende arter og en del tilfældigere sydlige.

Hadde forfatteren utstrakt grænserne en del mot syd, hadde han fåt med hele den nordligste del av vort land: dette er utvilsomt mindst like så arktisk i sine grundtræk som f. eks. Island og det sydlige av Grønland, som han medregner, og hvor der er omtrent like meget (eller litet) skog som i den ytre del av Finmarken. Disse landes fauna er på grund av deres isolerte beliggenhet mindre opblandet med sydligere elementer end faunaen er i Finmarken, som på grund av sin landforbindelse sydover kan opvise talrige repræsentanter for en indvandret sydlig fauna, som har vidst at kunne tilpasse sig til de arktiske forhold.

I denne aller nordligste del av vort land findes således ikke mindre end 3 arter av slegten *Cicindela*, nemlig *C. campestris* indtil 69° 39' ved Tromsø, *C. silvatica* indtil 69° 28' ved Svanvik

i S. Varanger og *C. maritima* indtil 69° 58' ved Elvestrand nær Bossekop i Alten.

Alle disse 3 arter findes således betydelig længre nord end den amerikanske art, som hvis findested angis Mackenzie-floden, som utmunder i Ishavet ved 69° N. Br. (kanske de nordligste øer i deltaet strækker sig et par minutter længre nord).

Den nordligste av disse blir *C. maritima*, som jeg i 1910 fandt talrig på sandstrækningerne ved Altenelvns nedre løp. Allerede i 1908 fandt jeg arten ved Karasjokelven i nærheten av kirkestedet, midt inde i hjertet av Finmarken, men dog ikke i større høide over havet end ca. 130 m. Jeg anser det for sandsynlig, at den findes langs hele Karasjokelvns og Tanaelvns løp nedover til havet, og at den således ved elvemundingen her vil vise sig at gå helt nord til 70° 20' eller så omtrent. Også i bunden av Porsangerfjorden ved Lakselvns munding har man lignende lokaliteter, hvor det vil være sandsynlig, at den lever.

Da jeg først fandt den i Karasjok, antok jeg det var den sibiriske *C. restricta*, som POPPIUS¹ i »Kola-Halføens Coleoptera« (Festschrift für Palmén) anfører som fundet dersteds. Jeg tok derfor talrige ekspl. og iakttok dens levevis meget indgående. Det viste sig imidlertid ved en nærmere undersøkelse, at det var typiske *maritima*, jeg hadde for mig, i ingen henseende forskjellige fra ekspl. fra andre lande i min samling og i Wienermuseet, som jeg ved dets Direktør GANGLBAUER's velvillie fik utlånt — hvorfor jeg her frembærer min hjertelige tak. Denne antagelse ledede mig imidlertid til med det forholdsvis rike materiale, jeg således hadde til min rådighet, at etterprøve det av professor L. WANACH (Berl. ent. Zeitschr. LIV, 215) pånytt optatte spørsmål, om *maritima*'s skjelnemerker og artsberettigelse. Jeg målte i den anledning længden av bakkenes tibia og tarser på samtlige ekspl. av *maritima* jeg hadde fra andre lokaliteter og desuten et større antal fra de to arktiske, ialt 52 ♂♂ og 43 ♀♀, hvorav 14 av hvert kjønn fra Bossekop og fra Karasjok, samt desuten samtlige mine *hybrida* 10 ♂♂ og 9 ♀♀ og desuten de få ekspl. jeg hadde av de andre, som raser av *hybrida*, opførte former. Jeg målte videre længden av hele dyret, efterat jeg først hadde ompræpareret samtlige ekspl., så de såvidt gjørlig var i samme stilling alle sammen, så målene om de ikke har nogen absolut værdi, dog ialfald har en relativ sådan. Endelig har jeg målt længden av penis.

Resultatet av de dengang utførte målinger meddeles sammenfattet i følgende tabel, idet bemerkes, at målingen av de andre

¹ Vistnok med ~~rette~~; det er sandsynligvis også *maritima*.

hybrida-former, undtatt *hybrida* s. str. og *maritima*, ikke kan tillægges synderlig værdi, da de er utført med et altfor litet materiale (1 à 2 ekspl. av hver art), men de gir dog ganske interessante fingerpek.

Forhold mellem:		tibia :tarse	Dyrets længde	
			:tarse	:penis
<i>maritima</i> ♂	52 stk.	1.22	3.18	
— norske				10 stk. 3.17
— Boulogne				1 » 3.14
— Borkum				1 » 3.00
— Lifland				1 » 3.03
<i>maritima</i> ♀	43 »	1.27	3.50	
<i>hybrida</i>	10 »	1.08	2.91	3 » 2.78
	9 »	1.15	3.19	
<i>riparia</i>	4 »	1.06		3 » 2.64
	7 »	1.09		
<i>lagunensis</i>	2 »	1.06	2.96	2 » 2.74
(Korbi)	2 »	1.10	3.30	
<i>rumelica</i>	1 »	1.04	2.78	1 » 2.54
	2 »	1.10	3.06	
<i>Sahlbergi</i>	1 »	1.15	2.90	1 » 2.70
<i>Karelini</i>	1 »	1.04	2.67	1 » 2.60
<i>Songorica</i>	2 »	1.06	2.71	2 » 2.38
<i>Hauseri</i>	1 »	1.11	2.82	1 » 2.23
	1 »	1.14	3.28	
<i>tricolor</i>	2 »	1.03	2.72	2 » 2.97
	2 »	1.07	3.01	
<i>transbaicalica</i>	2 »	1.18	2.99	2 » 3.19
?	1 »	1.13	3.05	
<i>hamifasciata</i>	1 »	1.15	2.99	1 » 3.14

Avvikelserne fra middeltallene var ikke særdeles store og heller ikke mange:

<i>maritima</i> ♂		falt: max. 1.32, min. 1.10	♀	max. 1.35, min. 1.17
— ♂	13 Karasjok	— 1.31, — 1.16	♀	— 1.32, — 1.17
— ♂	13 Bossekop	— 1.32, — 1.13	♀	— 1.35, — 1.19
<i>hybrida</i> ♂		— 1.13, — 1.04	♀	— 1.17, — 1.13

Mine målinger har, som det sees, fuldstændig bekræftet Wanach's resultater¹: at der er en sikker konstant forskjel i forholdet tibia: tarse mellem de to former, og at denne forskjel

¹ Mine tal er helt gjennemgående en smule større end WANACHS, som formentlig må forklares ved en feil ved målet eller målingen, men da den synes være konstant, har den ikke større betydning.

også viser sig i omtrent samme grad i forholdet mellem dyrets længde og tarsen. Endvidere sees det, at forholdet mellem dyrets længde og penis er meget mere utpræget forskjellig, og det synes som dette forhold, forsåvidt man kan dømme efter det fåtallige materiale, kan yde adskillig bidrag til de forskjellige formers indbyrdes slektskapsforhold.

Med hensyn til chitiniseringen av flyvevingernes årenet, hvorav jeg også tok en del stikprøver, kan jeg heltut bekræfte WANACHS fremstilling: *maritima* har meget mindre fremtrædende arer end *hybrida*, særlig kubitalårene.

Med hensyn til farvetegningen var disse arktiske ekspl. meget konstante, forsåvidt angår midtbindet, som hos samtlige var sterkt knæformig bøiet, kun nogen kanskje få hadde den nedadgående gren skrå istedenfor retvinklet bøiet; ingen hadde *hybrida*-tegning.

De finmarske eksemplarer viser sig således at være høit differentieret, og hadde man kun disse, vilde ingen være i tvil, om at det var en selvstendig art; men anderledes stiller det sig muligens når man har et større materiale. Men under hver omstændighet er ialfald *maritima* en av de fra stamformen længst og bedst differentierede former, og det blir vel i grunden en smaks sak, om man vil kalde den art eller rase.

Hvad de andre former angår, vil jeg henlede oppmerksomheten på, at undersøkelserne, som tabellen viser, sætter *transbaicalica-hamifasciata* (forutsat materialets rette bestemmelse) i en klasse for sig og temmelig nær *maritima*, mens på den anden side *songorica-Hauseri* danner en anden adskilt fra alle de andre former ved den overordentlig kraftige utvikling av penis.

Det rike materiale, jeg hadde fra samme lokalitet (ca. 200 st., omtrent $\frac{2}{3}$ ♀ ♀ og $\frac{1}{3}$ ♂ ♂) brakte mig til at undersøke variabiliteten av farvetegningen, og følgende sammendrag kan kanskje ha en vis interesse. Alle hadde, som foran nevnt, utpræget *maritima*-tegning med sterkt knæformig bøiet midtbind, men forresten var de meget variable, idet kun halvparten av samtlige var normalt tegnet \ominus : med sluttet humeral- og apikal-lunula og randet, knæformig midtbind, men de øvrige var meget forskjellige med såvel avtagende som tiltagende hvitt.

Av de med avtagende hvitt hadde 14 st. midtbindet næsten helt urandet og likeså mange hadde midtbindets indre del svakt utviklet med noget formindsket endeknap, men dog sterkt randet både forover og bakover.

De 6 ekspl., som hadde den mest reducirte tegning. **mang-**lede ethvert spor av midtbindets nedadgående indre del og hadde desuten svakt utviklet humeral lunula, hvis bakerste del **neppe** nådde op på vingedækkernes skive; det mest ekstreme **ekspl.** hadde tillike den reducirte midtflek ganske urandet. Denne form-variantet er den mest ekstreme form, som hittil er kjendt, og fortjener derfor et navn; jeg kalder den *C. maritima finmarkica*¹.

Den hvite tegnings tiltagen sker hos de fleste eksemplarer derved, at humeralflekken forlænges bakover, ikke ved randen men oppe på skiven, og midtbindet samtidig forover; der optrær desuten dråper og flekker av hvitt mellem disse to, indtil der tilsidst danner sig en mere eller mindre bred broforbindelse mellem dem; ialt noget over 30 ekspl. hørte til denne form (*copulata* BEUTH., som HORN i sin monografi anser for en abnormitet). Hos nogle ekspl., ialt 6, dannes forbindelse mellem midtbindet og måneflekkerne langs randen; herav er 3 *semicircumflexa*-form for humeralflekken (det ene tillike *copulata*-form) og 1 for apikalflekken, mens 2 er *circumflexa*-form (det ene kun for den ene side).

Foruten disse ca. 70 var der en hel del mindre avvikelser fra den normale tegning, som ikke interesserte synderlig.

Angående artens levevis bemerkes. Den fandtes kun langs med elven på det fine sandterræn, som var avleiret på læsiden av hver elvekrumning; den holdt sig her i overgangen mellem de rene sandflater og den indenfor liggende græsmark, der hvor vegetationen var sparsom. Når den blev opskræmt, tok den i almindelighet straks flukten utover sandflaterne, for tilsidst, når den var jaget en stund, at forsøke at nå ind blandt græsset igjen, hvor den forstak sig. Hvis der kom en sky for solen, tok den nødvendig til vingerne, den forsøkte at undkomme **springende**. Og blev solen længe borte og likeledes henimot aften, **grov den** sig ned i sanden; den valgte hertil altid svakt skrånende steder med ikke helt tør sand og grov sig ned mot bakken; jeg fik anledning til engang at iakttå den på meget nært hold, hvorledes den under dette arbeide grov sig indover med hurtige **bevægelser** med forbenene (som en gravende hund) og sparkede sanden ut først med mellem- og så med bakbenene. Når den hadde gravet sig ind faldt sanden ned bak den og hullet var helt forsvundet; men man kunde se hvor det hadde været ved den

¹ *C. maritima finmarkica* n. ab.: signaturis elytrorum albidis minoribus, sc. lunula humerali angusta, parte posteriore vix in discum elytrorum ascendenti, macula media marginali triangulari, apice interno medium singuli elytri vix attingenti, lunulaque apicali.

6 specimina, Karasjøk Finmarkiae, Norv. arct.

fuktigere og ujevner sand, som lå omkring. Jeg samlede en eftermiddag 10—20 stykker ved simpelthen med hænderne at grave den ut av sanden, en 10—15 cm. dypt, hvor jeg så sandflatens jevnhet var forstyrret. Huller som den selv hadde gravet sig ut av, viste sig som flate mer eller mindre gjenfaldne åpninger, hvor ofte kun taket av åpningen var bevaret. Larvehuller, som var cylindriske og lodrette, såes også ofte indiblandt græsset eller i skyggen av busker, hvor sanden var litt fuktig, så hullet ikke faldt sammen.

Nova etc. ex Norvegia.

Av T. Munster.

1. *Elaphrus tumidiceps* n. sp. Aeneo-virescens, palpis ex parte femorum basi tibiarumque medio rufotestaceis; capite dense et subtiliter punctato, fronte lateribus paullum impressa, medio altius quam oculis elevata, impressione transversa nulla inter frontem et verticem; prothorace ante medium modice rotundato-dilatato, quam capite distincte angustiore, latitudine fere aequilongo, disco canalicula profunda antice bifida praedito, ibidemque quam in capite minus subtiliter et multo parcius punctato, lateribus antice vix marginatis, ante angulos posticos rectos et non prominentes minus quam in *El. ripario* sinuatis, (seta angulari dubia); elytris prothorace triplo longioribus (in *El. ripario* 2³/₄), ocellis etc. ut in hac specie dispositis; prosterno quam in *El. ripario* parcius punctato.

Long. 6 mm., lat. 2.4 mm.

El. ripario similis et affinis, magnitudine minore, formatione partium et punctura distinctus.

Ad Lakselv in Porsanger Finmarkiae unicum specimen ♂ juni 1908 inveni.

Denne art ligner i høi grad *El. riparius*, og jeg har længe været i tvil, om jeg skulde beskrive den som en ny art, da jeg kun hadde et eneste ekspl.; men da dette synes at være fuldstændig normalt utviklet, og ikke i nogen henseende monstrøst, har jeg anset det riktig at beskrive den, for derved at gi anledning til at også andre kommer til nøiere at granske sit nordlige materiale av den almindelige *El. riparius*. Det forekommer mig forøvrig som de små arter av denne slægt kunde trænge en grundig revision; i litteraturen ser man nemlig hyppig, at de forskjellige arter slås sammen snart med en og snart med en anden; desværre foreligger der vel i museerne litet materiale av disse for det meste sibiriske arter.

2. *Patrobus atrorufus* STRØM (*excavatus* PAYK.) og *assimilis* CHD. (*clavipes* THOMS.) er altid ganske vanskelige at holde ut fra hinanden, og de har derfor især av de nordiske entomologer snart været betraktet som 2 forskjellige, snart som former av samme art.

Efterat *assimilis* først blev beskrevet av CHAUDOIR i Bull. d. l. Soc. imp. des natur. de Moscou i 1844, synes den ikke at ha været videre påaktet, ialfald beskrev C. G. THOMSON den påny i 1857 i Skand. Col. I. 214 under navn av *clavipes*; men tiltrods for at den blev anerkjendt av autoriteter som KRAATZ og av GANGLBAUER i hans »Käfer von Mitteleuropa« I. 225. 1892. har en autoritet for nordiske arter som J. SAHLBERG så sent som i 1900 i sin »Catalogus Coleopt. Faunae Fennicae« opført den som en varietet av *atorufus*.

De kjendemerker, som har været anført, har tildels været sådanne, som hos begge arter har været noget variable: dels har selve den ting, at de forskjellige forskere har fremhævet forskjellige merker, gjort at man har stått litt usikker.

Imidlertid viser en undersøkelse av penis, som jeg har foretat, at de er gode arter, som ikke engang står hinanden synderlig nær. Vedføjede tegning viser venstre paramer av de to arter; den er i de store træk fuldstændig analogt bygget hos begge: med en indre krummet plateformet del, som på den dorsale side løper ut i en mere eller mindre cylindrisk forlængelse, som ender med 4 lange tykke børster (ved den brukte forstørrelse viser disse sig som en eneste). På den ventrale side er der hos *atorufus* ved enden av den cylindriske del og ved roten av de 4 børster en i tegningens plan flat, båndformig og tilspidset forlængelse, noget svakere chitiniseret end det øvrige og tæt bedækket med ytterst fine hår; den er individuelt varierende i længde, men hos ingen av de 12 undersøkte ekspl. er den kortere end ca. to gange bredden, som oftest betydelig længere. Denne båndformige forlængelse mangler ganske hos *assimilis* (9-ekspl. undersøkt).

Jeg undersøkte ved samme anledning også nogen få ekspl. av *P. septentrionis*, *styriacus*, *Sterbai* (RAMB., cotype) og *quadricollis*. *P. septentrionis* har paramererne som hos *assimilis*, mens de tre andre har dem bygget som hos *atorufus*.

Selve *corpus penis* er også forskjellig: saledes har *septentrionis*, *assimilis* og *quadricollis* den ytre del, set bakfra, triangulært, noget avrundet tilspidset, mens den hos de tre andre arter er parallelsidet og bredere avrundet med en fortykket

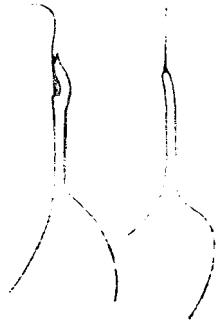

Fig. 1.

rand, som i profil ses som en liten hake eller tand, som ganske mangler hos de 3 første.

Det således ved penisundersøkelserne kontrollerte materiale viser følgende kjendetegn:

	<i>atorufus</i>	<i>assimilis</i>
Hodet	tydelig punkteret i og indenfor pandefurerne, oftest med en sværm av punkter indenfor øiets midte; panden svakt eller neppe tverrynket.	litet eller ikke punkteret i og indenfor pandefurerne, aldrig med en sværm av mindre, høist 2 eller 3 litt større punkter indenfor øiets midte; panden alltid tydelig tverrynket.
Følehorn	litt længere: 3 led ca. 2 ³ / ₄ gange tyk. 9 » » 2 ¹ / ₄ » » »	litt kortere: 3 led ca. 2.5 gange tyk. 9 » » 2 » » »
Brystskjoldet	flatere, siderne mindre rundet utvidet fortil, sjelden og da svakt tverrynket.	mere hvælvet, siderne sterkere rundet utvidet fortil; alltid tydelig tverrynket.
Vingedækkerne	med skulderhjørnet fremtrædende som en tydelig tand; de baktill neppe punkterte striper tydelige helt til spidsen; 3 mellemrum sjelden, og da kun svakt, bredere end 2	med en meget svak tand ved skulderhjørnet; de baktill neppe punkterte striper forsvinder ved spidsen; 3 mellemrum væsentlig bredere end andet.
Benene	især lårene tyndere	især lårene tykke.
Undersiden	ialm. svakere prosternalfure.	ialm. kraftigere prosternalfure.

De fleste av de anførte merker er jo kun relative, men de vil jo alltid være tilstrækkelige til at kjendetegne arten, om end ♀ ♀, hvor følehornene er litt kortere, av og til kan være nokså vanskelige at bestemme. De optrær som oftest hver for sig, men jeg har dog også enkelte steder funden dem sammen.

Atrorufus er almindelig i det sydlige, særlig i kystdistrikterne, men findes også hyppig i skogegne og går langt op i vore fjelddale, nordover er den fundet til Bodø og Saltdalen.

Assimilis er meget almindelig i det nordlige, og i fjeldtrakterne i det centrale og sydlige, men findes også, om end sjelden i skogegnene helt til det allersydligste, hvor jeg har tat den

ved Grinestad, Mandal og i Lyngdal i Agder og **HANSSEN** ved Fredrikshald.

Med hensyn til navnet *atorrufus* Strøm eller *excavatus* Pk. bemerkes, at W. M. Schøyen i Ent. Tidsskr. I har gjort opmærksom på, at det er denne art, som av H. Strøm er beskrevet i Kgl. Norske Vid. Selsk. skr. IV, 331, T.hjem 1769. I Catalogus Col. Europae, Caucasi et Arm. ross. 1891, er den også opført under dette navn, men i den nyeste Cat. Col. Eur., Cauc., Arm. r. av 1906 er arten atter anført under navnet *excavatus*. Jeg må være enig med SCHOYEN i. at STROMS *Carabus atorrufus* er *Patrobis excavatus*; jeg vet i virkeligheten ikke nogen anden Coleopter-art, som hans beskrivelse kan passe på.

3. *Ochthebius lenensis* Popp. I 1904 og likeledes i 1907 fandt jeg ved en brakvandsdam ved Tromsdalselvens utløp ret over for Tromsø en *Ochthebius* i stort antal, som jeg antok var en ny art. Da jeg imidlertid manglede sammenligningsmateriale og desuten så, at POPPIUS bl. a. i Öfvers. af Finsk. Vet. Soc. Förh. XLIX hadde beskrevet en ialfald meget nærstående art fra Lena-gebetet i Sibirien, har jeg lat den til observation, indtil jeg muligens kunde få set denne art. Ved godhet av hr. amanuensis W. Hellen har jeg fåt utlånt et typeekspl. av denne art fra Ytyk-haja fra Zool. Museum i Helsingfors (hvorfor herved min forbindtlige tak). Dette ekspl. stemmer i alt med mine fra Tromsø, og arten opføres herved som norsk.

POPPIUS's beskrivelse er imidlertid ufuldstændig og misvisende; han nævner nemlig ikke artens væsentligste forskjel fra *O. marinus*, som den står meget nær, nemlig de relativt korte ben, særlig tarser, hvorved den står nærmere ved den østerriksk-mediterrane *O. viridis*. Det er heller ikke riktig, nar han sier »Der Kopf ist sehr dicht aber fein punktiert«, det er kraftig chagrineret og spredt og fint punkteret; die Stirnleiste ist nicht »glänzend glatt« sondern deutlich chagriniert, wenn auch etwas feiner als vorn; die Erhabenheiten (des Halsschildes) sind nicht »stark goldglänzend, fast vollkommen glatt«, sondern mehr weniger glänzend, fein aber deutlich chagriniert, bisweilen stellenweise fast glatt; die Punkte der Flügeldecken sind nicht »viereckig«, die Zwischen-räume nicht »flach«, kein Wesersunterschied in der Microsculptur der Flügeldecken bei ♂ und bei ♀; die Größe ist zu gering angegeben: 1.5 mm., das Expl. von Ytyk-haja misst 1.7, die meingenen von Tromsø bis 1.8 mm.

Arten skilles fra *O. marinus* ved de noget kortere ben, særlig tarserne, ved mørkere farve og mindre glans, kortere og mere undersætsig bygning, litt mere transverselt brystskjold med kortere indskjæring foran bakhjørnene samt kortere og betydelig

mere hvælvede vingedækker, som desuten er noget mere tilspidsede bakut.

Jeg har tidligere sendt en del ekspl. av denne art til korrespondenter i utlandet under navn av *O. Sparre-Schneideri* in litt.

4. *Cyphon kongsbergensis* n. sp. Ovalis, aequaliter convexiusculus, nitidulus, rufo-testaceus, capite, antennis extrorsum, sutura et marginibus elytrorum abdomineque plus minusve infuscatus; antennarum articulo tertio secundo vix longiore, quam quarto distincte brevior; prothoracis angulis posticis rotundatis; elytris minus crebre, sat fortiter punctatis; abdominis punctura parciore.

♂ elytris aequaliter punctatus et pubescens, colore in speciminibus obscuris rufo-testaceo, capite, antennis maxima pro parte elytrorumque lateribus et maculis suturalibus postscutellari et antepicali, inter se plus minusve conjunctis, fusciscentibus.

♀ elytris paullum post scutellum utrinque subelevatis, post hanc elevationem et ante apicem obsolete impressis, ibidemque subtilius punctatis et pube multo quam alias brevior obtectis; colore in speciminibus obscuris ut in mare, sed maculis elytrorum distinctioribus et maculas pallidas, alteram postscutellarem cordiformem, alteram antepicalem luniformem includentibus.

Variat saepissime ♂ ♀ fulvo-testaceus, unicolor.

Long. 1.8—2.5 mm.

Inter species nostras differentia sexuum valde insignis, speciebus gallo-mediterraneis *Putoni* et *Pandellei* affinis, sed ab altera forma minus parallela, ab altera impressionibus ♀ obsoletis puncturaeque abdominis parciore, ab ambabus colore certe differt. Intelligere non possum, ♂ ab *C. ochraceo* (*pallidulo*) distinctum esse, attamen quia non virisimile est tot clarissimos et acutissimos viros differentiam sexualem non vidisse, necesse esse putavi novam speciem constituamus.

In Norvegia australi locis humidis uterque sexus saepe numerose captus, usque ad Stenkjær, oppidum regionis Nidarosiensis borealis.

Denne art ligner for ♂ vedkommende i høi grad *C. ochraceus*¹, av hvilken jeg desværre ikke har kunnet få fat på sikre utenlandske ekspl.; men der må være en forskjel, som ikke fremgår av beskrivelsen, thi jeg kan vanskelig tænke mig, at så mange berømte forskere skulde ha overset, at ♀, som findes likeså ofte

¹ Efterat ovenstående var skrevet, har jeg ved godhet av hr. Mag. scient. Kai Henriksen fåt utlånt 10 ekspl. av *ochraceus* fra Zool. Museum i København (hvorfor herved avlægges min forbindtligste tak); disse er samtlige ensfarvet rødgule, litt mindre konvekse og mere parallele end *kongsbergensis* og kraftigere og mere åpent punkterte med en pubescens, som ikke er stort mere end halvtu så lang som hos denne, og synes tydeligvis at være en anden art.

som ♂ er forskjellig fra denne. Jeg har derfor **set mig tvungen** til at opstille den som en ny art.

Denne er let kjendelig ved, at ♂ og ♀ er **forskjellige** og kan ikke forveksles med vore to andre arter, som deri **stemmer** overens med den, idet begge disse: *coarctatus* og *Paykulli* som bekjendt har to svakt fremtrædende længderibber på hver av vingedækkerne.

♀ ♀ har like bak og på siderne av skutellum en svak op-høining, som er begrænset utad og baktill av en svak nedtryk-ning, en lignende endnu svakere nedtrykning findes også baktill på heldningen ned mot spidsen av vingedækkerne. Disse ujevnheter er litt finere punkteret og forsynet i punkterne med meget kortere hår end omgivelsene. Det ses bedst ved skutellum, når man holder dyret, så lyset falder forfra og næsten parallelt med dyrets længdeakse, og for apikalflekkens vedkommende, når man ser det i profil (man må bruke meget sterk forstørrelse: WINKLER & WAGNER's $\times 35$). De aller fleste ekspl. er næsten helt lysfarvede, kun med følehornene litt mørkere i den ytre del; mange har en svak fordunkling av hodet og enkelte deler av vingedækkerne, begyndende med en mere eller mindre tydelig, avrundet dobbeltflek på suturen baktill, nokså skarpt begrænset mot den like bakenfor liggende nedtrykning. Når den mørke farve blir sterkere, brer denne flek sig til begge sider og omgir tilsidst helt det nedtrykte parti, som da viser sig omtrent som en halvmåneformig lys flek med konkaviteten vendt forover og med en svak spids forover langs suturen; samtidig brer sig også den mørke flek forover langs suturen, hvor den mere eller mindre bredt forbinder sig med en bak skutellarfordypningen optrædende mørk flek, som tiltar i styrke på den mate, at den brer sig til siden forover, indtil tegningen hos de mørkeste ekspl. består av en bred bakover avsmalnende mørk skutellarflek, som omgir en hjerteformet lys flek, som dækker ophøiningen og nedtrykningen bak skutellum; baktill langs suturen står denne mørke flek i forbindelse med den foran beskrevne apikalflek.

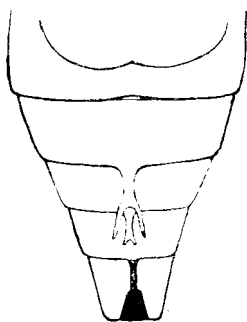
♂♂ er jevnt hvælvede og punkterte over det hele og som oftest mer lysfarvede end ♀♀, men også hos disse er ikke sjelden antydning til mørke flekker som hos ♀♀ og de mørkeste har den samme tegning men uten de indesluttede lyse partier.

Jeg har fundet den talrig fleresteds i det sydlige på fuktige steder: Nesodden og Lysakermyren ved Kr.ania, Kongsvinger, Iiseng i Romedal, Kongsberg, Teksle i Lyngdal, Numedal, Fiskum, N. Eker, Mandal; LYSHOLM har tatt den ved Stenkjær.

5. *Anaspis* (*s. str.*) *norvegica* n. sp. Elongata, nigra, subnitida, subtiliter fusco-pubescens, transversim strigosa, **antenrarum** articulo secundo toto tertioque ad basin et subtus, **trochanteribus**

calcaribus, basi tibiaram atque tarsorum posteriorum articulorum primorum fusco-testaceis: antennis crassiusculis apicem versus vix incrassatis; prothorace transverso (lg.: lt. = circiter 2 : 3), lateribus antice fortius rotundato-angustatis, angulis posticis sat late rotundatis.

♂ **antennarum** articulo ultimo elongato, duabus precedentibus **longitudine fere aequali**: tarsis anticis dilatatis, articulo primo **elongato**: abdominis segmento primo medio integro vel obsolete **emarginato**, secundo medio producto et appendice furciformi medium segm. 3ⁱ attingente munito, (scapo et ramis furcae longitudine subaequalibus), segm. tertio etiam medio producto et furca brevi $\frac{2}{3}$ segmenti 4ⁱ vix superante munito, (scapo furcae longo, ramulis brevissimis), segm. 4° medio subproducto, 5° bilobo ad medium exciso et deinde usque ad basin fortiter canaliculato.

Anaspis norvegica
♂, abdomen.

Long. 2.8—3.4, lat. 0.8—1.0, ♀ .1.2.

Hanc speciem insignem, in fauna palae-arctica solitariam, et in Norvegia extrema meridionali (Grimstad 1 ♂) et in extrema boreali (Bossekop 2 ♂ et Karasjok 1 ♀) in floribus inveni.

Den er let kjendelig fra *A. frontalis* ved sin mørkere farve, mindre størrelse, kortere, jevntykke følehorn, noget bredere brystskjold med mere bredt avrundede bakhjørner og ♂ desuten ved sine eiendommelig og enestående sekundære kjønns karakterer. Fra *A. rufilabris* skjelnes den også let, ved sine følehorns struktur, hvorfor disse to arter står i hver sin underslekt: *rufilabris* blandt *Nassipa* og *norvegica* blandt *Anaspis s. str.*

Lepidoptera

fra C. Lumholtz's sidste reise på Borneo.

Av K. Haanshus.

Fra sin sidste reise på Borneo oversendte C. LUMHOLTZ til det zoologiske museum på Tøien de lepidoptera, han der hadde samlet. Samlingen, som var opbevaret i en liten blikæske, bestod i det hele av 65 eksemplarer indpakket i »Düten«. Desværre hadde den fugtighet, som L. omtalte i sin bok som særlig generende og ødelæggende for zoologiske præparater, også trængt sig ind i og virket ødelæggende på utseende av samlingen, som efter præparation viser sig at bestå av:

- Papilio agamemnon* L. ikke sjelden, både på øer og fastland.
— *evemon* BSD. ikke sj. fra Assam og Tonkin til de store Sundaøer.
— *teredon* FLDR. er ellers kun fundet i Syd-Indien, Ceylon.
— *agenor* L. utbredt fra Syd-Japan og Nord-Indien til Borneo og de små Sundaøer.
— *antiphus* L. findes også på Sumatra og Nias.
— *itamputi* BTLR. forekommer på samme steder som foregående og på Malakkahalvøen.
Delias hyparete, f. *niasana* KHEIL.
Prioneris themana FRUHST. tidligere kun fundet på Sumatra og den malayiske halvø.
Huphnia lea, f. *meriodinalis* FRUHST. er den på Syd-Borneo optrædende form av *lea*.
Ixias undatus BTLR. Exp. er en ♂; findes kun på Borneo, men sjelden og er ♀ endnu ikke fundet.
Captopsilia pomona F. ikke så hyppig som de andre C. arter.
Terias tominia, f. *horatia* FRUHST. er den på Borneo og Celebes forekommende form.
— *hecabe*, f. *borneensis* FRUHST. forekommer både i Nord- og Syd-Borneo.
Danaida similis L. er en av de hyppigst forekommende lepidoptera i Ostindien.
Euploea harissi FLDR. er ny for Borneo, ansees for en kontinental form.
— *lovei* MOORE findes kun på Borneo.
Elymnias nigrescens BTLR. er den almindeligste E. species.
Cynthia erota F.
Terinos nympha WALL. ikke sj. over hele Borneo.
— *trepander* HEW. forekommer i Nord-Borneo, Pontianak.
Prothoe bellimantis FRUHST.
Dysphania subripleta og *Nyctalemon achellaria* ?
Dette blev altså den sidste sending fra C. LUMHOLTZ. som heller ikke fra sine tidligere reiser har glemt museet med mange og ofte værdifulde gaver.
-

Report of the second Norwegian arctic expedition in the "Fram" 1898—1902.

The Crane-Flies (*Tipulidae*, *Diptera*.)

By Dr. Charles P. Alexander, Amherst, Massachusetts.

The crane-flies secured during the Second "Fram" Expedition have been sent to me for naming through the kindness of the Custodian of the Insect Collections of the Zoological Museum in Kristiania, Konservator Leif R. Natvig. The Insects collected by the Botanist of the Expedition, Mr. Herman Georg Simmons, in Greenland and Ellesmereland, have been discussed in other papers by Strand (Coleoptera, Hymenoptera and Lepidoptera) and Wahlgren (Collembola), contained in the general Reports of the Expedition. The Diptera were not considered in this series of papers. The two species of Tipulidae secured upon this notable expedition to the Arctics are discussed herewith as a slight contribution to our knowledge of a most fascinating subject. The specimens are contained in the collection of the Zoological Museum in Kristiania.

As a preliminary factor to the proper appreciation of the distributional data submitted later in the paper, the following notes on the various collecting grounds are given:

West Greenland

Godhavn, Island of Disko.

Foulke Fjord, lat. $78^{\circ} 18' N.$, Long. $72^{\circ} W.$ (Reindeer Point).

East Ellesmereland

Cape Rutherford, Hayes Sound Region, Lat. $78^{\circ} 49' N.$, Long. $75^{\circ} W.$

Rice Strait, Smith Sound, Lat. $78^{\circ} 45.7' N.$, Long. $74^{\circ} 56.5' W.$ (September 19, 1898—July 24, 1899).

South and Southwest Ellesmereland

Havnefjord, (Vinterhavnen) Lat. $76^{\circ} 29.4' N.$, Long. $84^{\circ} 3.7' W.$ (October 23, 1899—August 9, 1900)

I Gaasefjord (Goose Fjord), Lat. $76^{\circ} 48.9' N.$, Long. $88^{\circ} 39.5' W.$ (September 18, 1900—August 12, 1901)

II Gaasefjord (Goose Fjord), Lat. $76^{\circ} 39.8' N.$, Long. $88^{\circ} 38.3' W.$ (September 6, 1901—July 21, 1902).

Crane-flies secured by the Expedition

Dactylolabis rhicnoptiloides (Alexander)

1919 *Limnophila* (*Dactylolabis*) *rhicnoptiloides* Alexander; Report of the Canadian Arctic Expedition 1913—18, Vol. III: Insects, Part C: Diptera. Crane-flies, pp. 3c—30c, Pl. I—VI; reference p. 6c.

Ellesmereland, Havnefjord, July 20—23, 1900 (H. G. Simmons).

Four males; these specimens vary greatly in size, some being as small as the smallest individual of the type series, others being considerably larger, having a wing-length of 10 mm.

Tipula arctica Curtis

1831 *Tipula arctica* Curtis; Description of the Insects brought Home by Commander J. Clark Ross. Appendix to Ross's Voyage to the Arctic Regions, p. LXXVII, Pl. A, fig. 15. Greenland, Godhavn, July 30, 1898; Reindeer Point, Foulke Fjord, August 16, 1898.

Ellesmereland, Rice Strait, June 26—29, 1899; Cape Rutherford, August 19, 1898; Havnefjord, June 27, 1900; II Gaasefjord, July 2 and 3, 1902 (all material collected by H. G. Simmons).

Report of the second Norwegian arctic expedition in the "Fram" 1898—1902.

Coleoptera, Supplement.

By T. Munster.

The Coleoptera collected during the second "Fram"-Expedition are named by Mr. EMBR. STRAND — then assistant zoologist at the Deutsche National-Museum in Berlin, now Professor Zoologiae at the University of Riga — viz. *Micralymma brevilingue* SCHJØDTE, *Cryptophagus populi* PK. and *Lathridius minutus* L. The first and the last are quite right, but the name *Cryptophagus populi* is incorrect, the specimen, conserved in the zoological Museum in Kristiania with labels by Mr. H. G. Simmons and Mr. E. Strand belonging to that most distinct and common species *Cryptophagus acutangulus* GYLL., found in many places throughout the palaeartic region and even in Greenland previously. Probably both this species and the *Lathridius minutus* were transported by the vessel, as they feed on mucor and are rather common in human dwellings etc.

Mindre meddelelser.

Collembola og staphylinide. Det er almindelig at se, når man sikter, at forskjellige rovdyr blandt insekter går omkring med en eller anden *Collembol* i munden, især ses ofte mindre *Coleoptera* samt edderkopper, mid. pseudeskorpioner etc. delikate sig på denne måde. På en varekskursion, 22. april 1917, ved foten av Ullernåsen i nærheten av villaen Montebello, hadde jeg sat mig ned ved roten av en furu, nærmest for at se efter de talrige under barkskjællene overvintrende smådyr. Jeg la merke til, at hele den optinte, men dog fuktige — tælen lå endnu i jorden — jordoverflate på solsiden av furuen var yrende fuld av en liten *Collembol*, som i tusender dækkede alt: barnåler, græsrodde, barkskjæl etc. og gav det en dyp svartblå farve. Jeg tænkte mig muligheten, at der her kunde være noget særs for en Staphylinide at frådse i, og hadde altsammen op i siktet — og resultatet var en snes stykker av *Ocyusa prociua*, hvorav hittil kun var fundet enkelte eksemplarer meget tidlig om våren eller sent om høsten på Nesodden og Holmenkollen ved Kristiania, i Sätvetåsen i Sansver og ved Framnes i Målselvdalen. Samtlige *Ocyuser* var meget langsomme i sine bevægelser, med opsvulmet bakkrop, øiensynlig ganske forspiste.

Zoologisk Finmarksekspedition. Statens videnskapelige forskningsfond har på ansøgning fra bergmester MUNSTER og docent ØKLAND bevilget 7500 kr. til en zoologisk ekspedition til Finmarkens fjeldegne mellem Altenfjorden, Porsangerfjorden og Tana-elven. Deltagerne blir ialt 6 videnskapsmænd, nemlig lektor BARCA, særlig lepidoptera, bergmester MUNSTER, særlig coleoptera og hemiptera, konservator SOOT-RYEN og en assistent, student SIVERTSEN, særlig ferskvandsbiologi, diptera og fugler, sekretær A. STRAND, særlig hymenoptera, og docent ØKLAND, særlig landsnegler, oligochaeter, tusenben, gnavere etc.; desuten skal der indsamles av de andre dyregrupper, således som det vil passe bedst for hver enkelt av deltagerne. Planen er særlig at lægge arbeidet i høifjeldet mellem Alten- og Porsangerfjorden, hvor man har forholdsvist gode utgangspunkter i de derværende statens fjeldstuer, telegrafstuer etc. Reisens varighet vil strække sig fra ca. medio juni ialfald ut august.

A/s Norsk Medicinsk Varehus

Tomtegaten 3
Telefon 38402
18037, 13930

Kristiania
Telegr.adr. „Varehuset“

Akersgaten 53
Telefon: 13929

Mikroskoper og utstyr for mikroskopi.
Alt til syke-, barsel- og barnepleien hen-
hørende i største utvalg - Alleslags *optiske*
saker i største og bedste utvalg. Sakkyndig
betjening. *Briller, lorgnetter, kikkerter etc.*
Toiletartikler - Barberrekvisita etc.

Billige priser - Rask expedition - Godt utvalg

Mikroskoper - Luper
Pincetter - Samleglas
etc.

A/s Christian Falchenberg

NEDRE SLOTSGATE 23
KRISTIANIA

Entomologisk Litteratur

som ikke føres paa lager

skaffes hurtigst

fra

OLAF NORLI

BOK- OG PAPIRHANDEL

Antikvariat - Skolemateriel

UNIVERSITETSGATEN 24 - KRISTIANIA

Entomologiske Utensilier

av alle slags vil fremtidig føres komplet paa lager.

Hvad der i øieblikket mangler leveres paa bestilling.

Parmanns Læremiddelanstalt

KRISTIANIA

ENGELSK OG AMERIKANSK

VIDENSKAPELIG LITERATUR

erholdes hurtigst og billigst hos

Sverre Mortensen = Bokhandel

KLINGENBERGGT. (Cirkusbygningen) KRISTIANIA

NB.! Utsolgte bøger skaffes antikvarisk ved vore regelmæssige annoncer i London og New York.